

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**AİLE BÜTÇELERİNİN YÖNETİMİNDE
KADININ ROLÜNÜN İNCELENMESİ**

Ayten KÜÇÜKSAYACIGİL

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Emre GÖKTÜRK

Konya-2022

TEZ ONAY SAYFASI

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi **Ayten KÜÇÜKSAYACIGİL**'in “**Aile Bütçelerinin Yönetiminde Kadının Rolünün İncelenmesi**” başlıklı tezi tarafımızdan incelenmiş; amaç, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

KONYA/ 30.06.2022

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Emre GÖKTÜRK

Necmettin Erbakan Üniversitesi/Sağlık Bilimleri
Fakültesi/Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Üye

Doç. Dr. Kübra KÜÇÜKŞEN

Necmettin Erbakan Üniversitesi/Sağlık Bilimleri
Fakültesi/Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Üye

Doç. Dr. Doğa BAŞER

Selçuk Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi/Sosyal
Hizmet Anabilim Dalı

Yukarıdaki tez, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 06/07/2022 tarih ve 14/14 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Kısmet Esra NURULLAHOĞLU ATALIK

Enstitü Müdürü

TEZ BEYAN SAYFASI

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları kaynaklar listesine aldığımı, tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Ayten Küçüksayacıgil

30.06.2022

BENZERLİK RAPORU

Tezin Tam Adı: Aile Bütçelerinin Yönetiminde Kadının Rolünün İncelenmesi
Öğrencinin Adı Soyadı: Ayten Küçüksayacıgil
Dosyanın Toplam Sayfa Sayısı: 145

ORJİNALLİK RAPORU			
%	13	%	12
BENZERLİK ENDEKSİ		İNTERNET KAYNAKLARI	
		YAYINLAR	
			%
			11
			ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ
BİRİNCİL KAYNAKLAR			
1	acikerisim.karabuk.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı		% 4
2	Submitted to Eskisehir Osmangazi University Öğrenci Ödevi		% 1
3	openaccess.maltepe.edu.tr İnternet Kaynağı		% 1
4	Submitted to Bahcesehir University Öğrenci Ödevi		% 1
5	acikerisim.gelisim.edu.tr İnternet Kaynağı		% 1
6	acikerisim.erbakan.edu.tr İnternet Kaynağı		% 1
7	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı		% 1
8	Submitted to Istanbul Gelisim University Öğrenci Ödevi		<% 1
9	Submitted to Gumushane University Öğrenci Ödevi		<% 1

Danışman Öğretim Üyesi Adı Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Emre Göktürk

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Tez çalışmamda bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan bana bu yolda hep yol gösteren değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Emre Göktürk'e;

Sosyal hizmet eğitimim boyunca katkılarından dolayı değerli hocalarım Doç. Dr. Kübra Küçükşen, Doç. Dr. Hasan Hüseyin Tekin, Doç. Dr. Mehmet Kırılıoğlu ve Dr. Muharrem Metin Şener'e;

Beni maddi ve manevi her zaman destekleyen ve bu yolda daima yanımda olan annem Kazime Küçüksayacıgil, babam Nuri Küçüksayacıgil ve abim Fikri Küçüksayacıgil'e;

Sevgi ve desteklerini daima yanımda hissettiğim aileme ve çok sevdiğim arkadaşlarıma, son olarak araştırmaya katılmayı kabul eden tüm kadınlara sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayten KÜÇÜKSAYACIGİL

İÇİNDEKİLER

Tez Kapağı ve İç Kapak.....	i
Tez Onay Sayfası	ii
Tez Beyan Sayfası.....	iii
Benzerlik Raporu	iv
Önsöz ve Teşekkür.....	v
İçindekiler	vi
Kısaltmalar ve Simgeler Listesi	viii
Resimler Listesi.....	xi
Tablolar Listesi.....	x
ÖZET	xiii
ABSTRACT	xv
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Aile.....	3
2.1.1. Ailenin Tanımı ve Yapısı.....	3
2.1.2. Ailenin Temel Özellikleri ve İşlevleri.....	4
2.1.3. Ailenin İhtiyaçları ve Harcamaları.....	5
2.1.4. Aile Bütçesinin Ekonomik Kaynakları	5
2.1.4.1. Gelir	5
2.1.4.2. Varlık	6
2.1.4.3. Kredi.....	6
2.2. Aile Bütçeleri	7
2.2.1. Aile Bütçelerinin Özellikleri	8
2.2.2. Aile Bütçelerinin Türleri.....	8
2.2.3. Aile Bütçe Planı Hazırlama.....	10
2.2.4. Aile Bütçesi Yöntemleri.....	14
2.2.5. Aile Bütçesi Planlamanın Faydaları.....	14
2.2.6. Aile Bütçesinin Yönetiminde Kullanılan Sistemler.....	16
2.2.7 Aile Bütçesinin Sonuçları	19
2.3. Aile Bütçesi ve Kadın	20
2.3.1. Türkiye’de Kadının Mevcut Ekonomik Durumu.....	20
2.3.1. Kadın İşgücü	20
2.3.1.2. Kadın İşsizlik Oranları	22

2.3.1.3.Kadının Aile İçi Ekonomik Statüsü	22
2.4.Kadının Aile İçi Ekonomik Rollerini	24
2.4.1. Kararsal Roller	24
2.4.2. Yönetimsel Roller.....	25
2.5.Sosyal Hizmet Bağlamında Kadının Aile İçi Ekonomik Rollerinin Değerlendirilmesi	29
2.6.Aile Bütçesinin Yönetiminde Kadının Rolü İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	33
3. GEREÇ VE YÖNTEM	37
3.1. Araştırmanın Modeli	37
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	37
3.3. Veri Toplama Tekniği ve Araçları	38
3.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	39
3.3.2. Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeği.....	39
3.4. Verilerin Toplanması	39
3.5. Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi	40
3.6. Araştırmanın Hipotezleri.....	41
3.7. Araştırmanın Etik Boyutu.....	42
3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	43
3.9. Araştırmanın Kapsamı	43
4. BULGULAR.....	44
4.1. Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğine Ait Geçerlilik Güvenirlik Sonuçları	44
4.2. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeğine Ait DFA Sonuçları	54
4.3. Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeğine Ait Betimleyici İstatistikler.....	57
4.4. Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerine Ait Bulgular	63
5. TARTIŞMA	102
5.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler.....	102
5.2. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerine Ait Bilgiler.....	103
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	112
7. KAYNAKLAR	115
8. ÖZGEÇMİŞ.....	120
9. EKLER.....	121
Ek 1 Anket Formu	121
Ek 2 Etik Kurul İzni	128
Ek 3 Tez İsim Değişikliği Kararı	130

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

AVE : Ortalama Açıklanan Varyans

AFA : Açımlayıcı Faktör Analizi

CR : Birleşik Güvenilirlik

DFA : Doğrulayıcı Faktör Analizi

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

N : Evren Büyüklüğü

n : Örneklem Büyüklüğü

p : Anlamlılık Düzeyi

S : Standart Sapma

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

t : Güven Düzeyi

α : Cronbach's Alpha Değeri

RESİMLER LİSTESİ

Resim No:

Sayfa No:

Resim 2.1. Finans planı sistemi Grafiği.....	16
Resim 2.2. Tahsisat Sistemi Grafiği.....	17
Resim 2.3. Eşit Maaş Sistemi Grafiği.....	17
Resim 2.4. Yarı Yarıya Sistem Grafiği.....	18
Resim 2.5. Pay Sistemi Grafiği.....	18
Resim 2.6. Kadınların Aktif İşgücüne Katıldıkları Yıl Süresi.....	22
Resim 4.1. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğine Ait Yamaç Grafiği.....	50
Resim 4.2. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeğinin DFA Sonucuna Ait Path Diyagramı.....	54

TABLULAR LİSTESİ

<u>Tablo No:</u>	<u>Sayfa No:</u>
Tablo 2.1. Kadının ekonomik hayata katılma göstergeleri	21
Tablo 2.2. Kadının eğitim düzeyi ile işgücü piyasasına katılımı ve istihdam oranları.....	21
Tablo 3.1. Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerine Ait Normallik Testi Sonuçları.....	40
Tablo 4.1. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğine Ait KMO ve Barlett Analizi Sonucu.....	44
Tablo 4.2. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğine İlişkin Madde İstatistikleri.....	45
Tablo 4.3. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğine İlişkin Yeni Madde İstatistikleri.....	46
Tablo 4.4. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin Maddeleri İle Ölçek Toplam Korelasyonu Değerleri	47
Tablo 4.5. Maddelerin ayırt ediciliğinin %27'lik alt ve üst gruplara göre test edilmesi.....	48
Tablo 4.6. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin Öz Değerleri ve Açıkladıkları Varyans Düzeyleri.....	49
Tablo 4.7. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeği Maddelerine Ait Faktör Yük Değerleri.....	51
Tablo 4.8. Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular.....	52
Tablo 4.9. Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeği Güvenilirlik Analizi.....	52
Tablo 4.10 Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeğinin Boyutlarına Ait Güvenilirlik, AVE ve CR Değerleri.....	53
Tablo 4.11. Ölçeğe Ait Standardize Edilmiş Beta Katsayıları, R ² , Hata ve T Değerleri.....	55
Tablo 4.12. Araştırma Kapsamında İncelenen Uyum Kriterleri Sınırlılıkları.....	56
Tablo 4.13. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeği Uyum Kriterleri Bulguları.....	56
Tablo 4.14. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları.....	57
Tablo 4.15. Katılımcıların Değişkenlere Göre Dağılımları.....	59
Tablo 4.16. Katılımcıların Değişkenlere Göre Dağılımları.....	61
Tablo 4.17. Katılımcıların Tasarruflarını Değerlendirme Şekillerine Göre Dağılımları.....	62

Tablo 4.18. Katılımcıların Tasarruf Yapmaya Yönlendiren Sebeplere Göre Dağılımları.....	62
Tablo 4.19. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Yaşlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	63
Tablo 4.20. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Birikimi Olma Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	65
Tablo 4.21. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Düzenli Olarak Gelirlerinden Tasarruf Etme Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	66
Tablo 4.22. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	67
Tablo 4.23. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Evlilik Sürelerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	68
Tablo 4.24. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Eşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	69
Tablo 4.25. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	70
Tablo 4.26. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Mesleklerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	72
Tablo 4.27. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Oturulan Konut Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	74
Tablo 4.28. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Gelir Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	76
Tablo 4.29. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	78
Tablo 4.30. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesine Katkıda Bulunana Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	79
Tablo 4.31. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesi Hazırlama Yerlerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	81
Tablo 4.32. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesi Sürelerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	82

Tablo 4.33. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesi Planlayan Kişilere Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	84
Tablo 4.34. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesi Planında Başarılı Olduklarını Düşünme Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	86
Tablo 4.35. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesi Açığında Kullanılan Yöntemlere Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	88
Tablo 4.36. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesi Yönetimi Yönetiminde Bilgi Edinilen Kaynaklara Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	90
Tablo 4.37. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Son 1 Yılda Birikim Kararını Veren Kişilere Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	91
Tablo 4.38. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin 1 Ayda Ortalama Tasarruf Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	94
Tablo 4.39. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Ailede Düşük Tüketim Harcamalarına Karar Veren Kişiye Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	96
Tablo 4.40. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Tasarrufu Değerlendirme Şekillerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	98
Tablo 4.41. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Tasarruf Yapmaya Yönlendiren Sebeplere Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları.....	100

ÖZET

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Aile Bütçelerinin Yönetiminde Kadının Rolünün İncelenmesi

Ayten KÜÇÜKSAYACIGİL

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi / Konya -2022

Aile bütçesi, ailenin mevcut durumun farkında olmasına ve gelecek için plan yapılmasına katkı sağlayan, gelir gider dengesini sağlarken uzun vadede tasarruf ve yatırımlar aracılığıyla gelire dolayısıyla ailenin refah düzeyine etki eden önemli bir araçtır. Aile bütçesi yalnızca gelir getiren kişiyi değil bütün aile üyelerini kapsayan bir süreçtir. Bu çalışma aile bütçesi yönetiminde bir belirleyici olarak cinsiyetin etkisine dikkat çekmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışma Konya ilinde ikamet etmekte olan 18-64 yaş arası 456 kadın katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırması kullanılmıştır. Çalışma için 29 sorudan oluşan anket formu ve 23 sorudan oluşan Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeği geliştirilmiştir. Ön verilerin toplanması amacıyla pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği için öncelikle madde analizi, güvenilirlik analizi, madde toplam korelasyon analizi ve açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin ve tüm boyutlarının geçerli ve güvenilir olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalamasının 30 olduğu görülmüştür. Kadınların %51,8'i üniversite mezunudur. Katılımcıların orta ve yüksek gelir düzeyine sahiptir. Çalışmaya katılan ailelerin %46,5'inde erkek, %42,5'inde kadın ve erkek birlikte aileye kazanç getirmektedir. Çalışmaya katılan katılımcıların aile bütçesi yaptığı, bu planı %36,4'ünün zihinsel, %27,2'sinin sözel, %26,9'unun yazılı, %9,5'inin elektronik ortamda yaptığı; bu katılımcıların %79,1'inin aylık süre ile bütçe hazırladıkları belirlenmiştir. Katılımcıların %49,5'i aile bütçe planını kadın ve erkek birlikte hazırlamaktadır. Katılımcıların %49,3'ü aile bütçesi planında başarılı olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların aile bütçesinde açık yaşandığında %68'inin acil olmayan ihtiyaçları ertelemekte olduklarını söylemişlerdir. Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin ve alt boyutlarının demografik değişkenlerle analizinden elde edilen bilgiler göstermektedir ki; aile bütçesinde rol alan kadınların olduğu ailelerde aile bütçesi daha başarılı yönetilmektedir. Aile bütçesi yapan ailelerin tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri yapmayanlara göre daha fazladır. Katılımcıların eğitim düzeyi, eşlerinin eğitim düzeyi ve hane gelir düzeyi, aile bütçesi yönetimi üzerinde farklılaşmamaktadır. Bu bulgular,

kadınların eğitim düzeyi ve hane gelir düzeyi fark etmeksizin aile bütçesi yönetiminde rol alabileceğini vurgulamaktadır. Cinsiyet rollerinin aile ekonomisi üzerindeki olumsuz etkisi azaltılmaya çalışılarak aile bütçesinin yönetiminde kadının finansal rolleri geliştirilmelidir.

Anahtar kelimeler: Aile bütçeleri, aile ekonomisi, aile mali yönetimi

ABSTRACT

REPUBLIC OF TÜRKİYE
NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
HEALTH SCIENCES INSTITUTE

Examining the Role of Women in the Management of the Family Budget

Ayten KÜÇÜKSAYACIGİL

Department Of Social Work

Master Thesis / Konya-2022

A family budget is an important tool that contributes to the family's awareness of the current situation and planning for the future while providing the income-expenditure balance, in the long run, it affects the income and thus the welfare level of the family through savings and investments. The family budget is a process that includes not only the income-earner but all family members. This study aims to draw attention to the effect of gender as a determinant in family budget management.

This study was carried out with 456 female participants between the ages of 18-64 residing in Konya. Survey research, one of the quantitative research methods, was used. A questionnaire consisting of 29 questions and an “Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeği” consisting of 23 questions were developed for the study. A pilot application was carried out to collect preliminary data. For the validity and reliability of the scale, first of all, item analysis, reliability analysis, item-total correlation analysis, and exploratory factor analysis were performed. It has been determined that the “Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeği” and all its dimensions are valid and reliable.

The average age of the women participating in the study was 30. 51.8% of women are university graduates. Participants have middle and high-income levels. In 46.5% of the families participating in the study, men and 42.5% of them both men and women bring income to the family. 62.1% of the participants participating in the study made a family budget, 36.4% made this plan mentally, 27.2% verbally, 26.9% in writing, and 9.5% in an electronic environment; 79.1% of these participants were determined to prepare a monthly budget. 49.5% of the participants prepare the family budget plan together with men and women. 49.3% of the participants stated that they were successful in the family budget plan. When there is a deficit in the family budget, 68% of the participants said that they postpone non-urgent needs.

The information obtained from the analysis of the “Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeği” and its sub-dimensions with demographic variables shows that; in families where women take part in the family budget, the budget is managed more successfully. The level of saving and investing by increasing the family budget is higher than those who do not. The education level of the participants, the education level of their spouses, and the household income level do not have any effect on family budget management. These findings emphasize that women can play a role in family budget management, regardless of education level and household income level. The financial roles of women in the management of the family budget should be improved by trying to reduce the negative impact of gender roles on the family economy.

Keywords: Family budgets, family economy, family financial management

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Aileler geçmişte kaynakların yetersiz kalması nedeniyle bütçelerini kontrol etmek isterken günümüzde ekonomik krizlerin aileyi olumsuz etkilemesi nedeniyle bütçe kontrolüne ihtiyaç duymaktadırlar. Özellikle küresel çapta yaşanan ekonomik krizlerin ailelerin finansal kapasitelerini olumsuz yönde etkilediği düşünüldüğünde aileler gelir ve gider dengesini sağlamakta zorlanmaktadır. 2020 yılında Kadir Has Üniversitesi tarafından yapılan çalışmada aileler finansal durumlarının geçen seneye göre daha kötü olduklarını ifade etmişlerdir (Kadir Has Üniversitesi 2020).

Ailenin bireylerin gelişimdeki önemli rolü dikkate alındığında ekonomik problemler, bireylerin yaşam doyumunu ve işlevselliğini azaltan bir olgudur. Aile bütçesi, özellikle ekonomik krizin yaşanmakta olduğu dönem içerisinde ailenin iş birliği ve dayanışma içerisinde olmasını sağlayarak aileyi olumsuz etkilerden koruyacağı bir araç olacaktır. Aile bütçesinin yapılması ailelerin finansal davranışlarının sonuçları doğrultusunda hareket edebilmeleri ve gelir düzeylerinin üstünde refahlarını sağlamaya yönelik gerçekleştirilmesi hedeflenen bir eylemdir.

Aile bütçesini genellikle gelir getiren kişi ile bağdaştıran tutum ve davranışların tespit edilerek bu sorumluluğun eşler arasında paylaştırılması ve çocuklarında planlamaya dâhil edilmesi ailenin amaçların ulaşmasını sağlayacaktır.

Günümüzde cinsiyetler arasındaki finansal eşitsizlikler problem olarak devam etmektedir ve kadının ekonomideki yeri içerisinde karşımıza çıkmaktadır (Erbay ve Tuncay 2006). Yaşanan değişim sürecine paralel olarak kadının aile içindeki rollerinde farklılıklar oluşmuş, kadın ev içi rollerinin dışına çıkarak üretim sürecine de ekonomik olarak katılmıştır. Ancak bu değişime rağmen kadınların ev içerisindeki üretimi çoğunlukla görmezden gelinmekte bu nedenle kadınlar üretim ve tüketim sürecine belirli oranlarda katılabilmektedir. Bu yüzden kadınların sosyal statüsünün artırılması ve ailelerin desteklenmesi sosyal ve psikolojik desteklerin yanı sıra finansal destekleri de kapsamaktadır.

Genel olarak aileye yönelik sosyal politikalar, aile refahının artırılması, aile gelirinin artması için kaynakların çoğaltılması, ailelerin yoksulluktan korunmasını amaçlarken kadının güçlendirilmesini hedeflemektedir (Eşkinat 2009). Bu durum eşitlikçi olmayan uygulamalar olarak görünse de aslında kadının istihdamdan ya da finansal kararlar almaktan çeşitli nedenlerle uzak kalmasını ve engellenmesini

önlemeye çalışmaktadır. Bu anlamda kadının eğitim ve gelir düzeyinin artması ile erkek egemenliğinin hâkim olduğu aile bütçelerinin Yönetiminde kadınlarda kendini gösterme fırsatı elde etmeye başlamıştır. Yapılan çalışmalarda kadınların harcama üzerinde etkin rollerinin bulunduğu (Kitapçı ve Dörtüol 2009) artık bütçe hazırlama konusunda aktif rol aldığı bu yönde gelişmenin devam edeceğini göstermektedir.

Kadınlar gıda, giyim, mobilya, temizlik gibi ev işleri ile ilgili alanlarda; erkekler ise beyaz eşya, konut, araç gibi daha büyük harcamaların olduğu alanlarda aile bütçesinin yönetimine karar vermektedir. Oysaki kadınların tasarruf eden, biriktiren, harcama üzerinde denetim sağlayan, gelirin doğru kullanımını teşvik eden nitelikleri ev ekonomisinin yönetiminde aktif olarak kullanılması gereken ve aile refahını arttıracak niteliklerdir. Kadınların makbuz gibi kayıtların tutulmasında harcama kategorileri üzerine verdiği önem tasarruf edici özelliğini ön plana çıkarmaktadır. Benzer şekilde kadının aile gelirinin doğru dağılımını destekleyen rolü, gelirin rasyonel kullanılmasını sağlamaktadır. Bu bağlam, kadının artık aile bütçesinin yönetiminde aktif rol alacağını ve aile içinde finansal değişimlerin devam edeceğini göstermektedir. Bu yüzden kadınların finansal bilgi ve becerileri ön plana çıkaracak ev ekonomisinin gelişimine katkı sağlayacak rol dağılımı teşvik edilmelidir.

Ailenin refahı ile ilgili yapılan faaliyetlerde ekonomik desteklere ağırlık verilirken aile bütçesi göz ardı edilmektedir. Bu bağlamda aile ekonomisi, ev muhasebesi, aile bütçeleri ile ilgili olarak uluslararası yayınlarda çalışmalar yer almaktadır. Ancak ulusal literatürde aile bütçeleri alanında kadının rolüne değinen çalışma bulunmamaktadır. Ulusal literatürde kapsamlı çalışmaların bulunmayışı bu alandaki eksikliği gidereceği düşünülmektedir. Bu nedenle aile bütçelerinin Yönetiminde kadının rolünün belirlenmesinin aile ekonomisindeki faktörlerin tespit edilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak bu çalışma aile bütçesi yönetiminde bir belirleyici olarak cinsiyetin etkisine dikkat çekmeyi amaçlamaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Aile

2.1.1. Ailenin Tanımı ve Yapısı

Aile, toplumu oluşturan bir parça, toplumun en küçük birimi olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak aileyi ebeveynler ve çocuklardan oluşan birim olarak tanımlamak daha çok aile kavramı içerisinde yer alan çekirdek aile kavramını ifade etmektedir. Bu tanımın modern aileyi anlatmakta olduğu görülmektedir.

Ailenin toplumdan topluma değişen özellikleri, aile içi değişen roller kesin bir tanımın yapılmasını kolaylaştırmamaktadır. Bu zorluğun yanı sıra Cohen aileyi “Doğum, evlilik, evlatlık edinme veya tercih yoluyla bir ilişkisi olan ve bir hanede birlikte yaşayan iki veya daha fazla kişinin oluşturduğu küme” şeklinde geniş kapsamlı tanımlamaktadır. Genellikle toplumsal ölçümlerde hane halkı kavramı kullanılmaktadır. Ancak hane halkı sosyolojik bir tanımdan ziyade istatistiki olarak bireyleri ele almaktadır. Aile bireyleri arasında kan bağı bulunurken, hane halkı bireyleri arasında bu bağın olması gerekmemektedir (Canatan ve Yıldırım 2011).

Her toplumda farklı yapı ve biçimde aile mevcuttur. Türk toplumunda aile genellikle evlilik ile başlayan, boşanma ile sona eren bir kurum olarak görülmektedir. Sezal (2014) değişen aile kurumunu sosyolojik olarak “geniş aile, çekirdek aile ve tek ebeveynli aile” olarak üç grupta sınıflandırmıştır.

Geniş aile, tarım toplumları ve sanayi devrimi öncesindeki toplumlarda görülmektedir. Anne, baba ve çocuklar haricinde kan bağı bulunun diğer aile fertleri aynı hanede yaşamaktadır (Bahar 2009). Geniş aile, birçok ailenin bir araya gelerek oluşturduğu karar mekanizmasının bir kişi de toplandığı, bu kişinin de genellikle ailedeki en yaşlı erkek olduğu belirtilmektedir.

Çekirdek aile, eşler ve çocuklardan oluşan her toplumda görülen aile yapısıdır. Ailedeki birey sayısı ve çocuk sayısı geniş aileye oranla daha azdır. Aile içi karar alma konusunda genellikle eşitlikçi bir yaklaşım bulunmaktadır. Kadın, aile bütçesine katılmaktadır. Modernleşme ve sanayileşmenin bir sonucu olarak çekirdek aile, köyden kente göç ile başlamaktadır. Geniş aile fertleri, çekirdek aile fertlerine bu süreçte destek olmaktadır, zaman içerisinde çocuk ve yaşlı bakımı gibi ailelerin kentlerde yaşadıkları sorunların çözümü için kurumsal yöntemler geliştirilmiştir.

Sanayileşme ile birlikte aile yapısında ekonomik boyutta değişimler yaşanmış ve aile bireylerine farklı rol ve işlevler yüklenmiştir. Bu bağlamda geniş aileden tek ebeveynli aileye doğru yapısal bir değişim yaşanmıştır. Tek ebeveynli aile boşanma ya da terk gibi olgular sonucunda oluşan aile tipidir (Sezal 2014).

2.1.2. Ailenin Temel Özellikleri ve İşlevleri

Ailenin yapısı toplumdan topluma değişen özellik gösterse de temel özellikleri ve işlevleri benzerlik göstermektedir. İlk olarak yapısal işlevselci kuram, ailenin toplumdaki maddi ve manevi önemine dikkat çekmektedir. Benzer şekilde anayasanın 41. maddesinde de ailenin önemi ifade edilmektedir. Aile üremeye düzen vermekte ve nüfusun çoğalmasını sağlamaktadır. Aile sosyalleşmenin en önemli kaynağıdır. Çünkü birey aile yaşamı içerisinde öğrenerek büyümektedir. Anne ve baba, çocuğa rol model olarak topluma alışmasını sağlamaktadır. Aileler, sosyal yapıların devam etmesine yardımcı olmaktadır. Aileler bireylere psikososyal ve sosyoekonomik açıdan destek veren çevre inşa etmektedir. Son olarak aile, toplumsal miras olan değerlerin sonraki nesillere aktarımını gerçekleştirmektedir (Bahar 2009). Örneğin toplumsal değişimlerin yaşanmasına rağmen Türk toplumunda bazı geleneksel değerlerin halen korunduğu ve ailenin fonksiyonlarını korumaya devam ettiği görülmektedir (Kabaklı Çimen 2012).

Aktaş ailenin işlevselliğini toplum için gerekli üretim ve tüketim birimi olarak tanımlamaktadır. Nüfusun çoğunluğu yaşamını aile içerisinde devam ettirmektedir. Aile, bireyin fizyolojik ve psikolojik gelişimini sağladığı, bireyin toplum içine yaşamasına yardımcı olacak kimliği inşa ettiği birimdir. Ailenin bu işlevselliğinin çocuğun gelişimindeki rolü ve ekonomik bir birim olarak önemini koruması ailenin varlığının toplumlarda devam edeceğini göstermektedir (Aktaş 2015).

Ailenin bu özellikleri bağlamında ailenin ekonomik işlevleri; aile bireylerinin barınma, giyim, yemek gibi gereksinimleri için kazanç temin etmek, toplumsal üretim ve tüketimde yer almak, istihdama katılmak, toplumsal yaşamda ekonomik bir birim olarak bireyi inşa etmek, kültürle bağdaşan ekonomik etkileşimin sağlanması şeklinde özetlenebilir (Can 2013).

Modernleşmenin bir sonucu olarak bu çağda ailenin “insan gücü”nün topluma kazandırılması önemlidir. Özellikle ailenin bireylerin özellikleri doğrultusunda onları mesleki donanım kazandırması, iş bulmasına destek olması gibi işlevleri mevcuttur (Kır 2011).

2.1.3. Ailenin İhtiyaçları ve Harcamaları

Ailenin temel işlevlerini yerine getirmesini sağlayacak temel ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu işlevlerden yola çıkarak aile sonsuz ihtiyaçları sınırlı kaynaklarla karşılama çabası içindedir. Tüketim ihtiyacı ailenin varlığı ile devam eden ihtiyaçlardandır. TÜİK (2020) tarafından yapılan Hane Halkı Tüketim Harcamaları Araştırmalarında ailelerin harcama kalemleri, “gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içecekler, sigara ve tütün, giyim ve ayakkabı, konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar, mobilya, ev aletleri, sağlık, ulaştırma ve haberleşme, eğitim, kültür ve eğlence, lokanta ve otel” diğer hizmetler ve harcamalar olarak tasniflenmiştir.

2.1.4. Aile Bütçesinin Ekonomik Kaynakları

Aile bireylerinin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla üretim sonucu elde ettikleri kazançların toplamıdır. Ekonomik kaynaklar sonu olan, tükenme ihtimali bulunan kaynaklardır. Gönen ve Bayraktar (2001) tarafından ekonomik kaynaklar “gelir, kredi ve varlık” olarak sınıflandırılmıştır.

2.1.4.1. Gelir

Aile üyelerinin bir süre kapsamında mal ya da iş gücü sağlamaları karşılığında elde edilen paradır. Gelir doğrudan parasal kazanç sağlayan ve sağlamayan gelirler (direkt ve indirekt) olarak iki grupta ele alınabilir, ancak farklı türde gelir grupları bulunmaktadır. Bunlar;

1. Kazanılmış para geliri: Emek karşılığında elde edilen kazançtır. Maaş bu gelir türüne örnek olarak verilebilir.

2. Kazanılmamış para geliri: Ailenin sahip olduğu mal varlıklarından ya da yatırımlarında elde ettikleri gelir türüdür. Tahvil, bono, hisse senedi gibi finans kaynakları bu gelir türüne örnek olarak verilebilir.

3. Değişim: Ailenin mevcut mal varlıklarını değerinde benzeri ile değiştirdiği gelirdir.

4. Ek gelirler: Bireyin emeği karşılığında aldığı ana kazancının haricinde işveren kişi tarafından sağlanan yaşam ve sağlık sigortaları, izinler bu gelir türü kapsamına girmektedir.

5. Parasal olmayan gelir: Aile bireylerinin ev içi üretimlerinden elde edilen para geliri sağlamayan ancak aile bütçesinin gider kalemlerini azaltan gelir türüdür.

6. Psişik gelir: Bireyin bir mal varlığını yönetmesi üzerinden bireye keyif sağlayan gelir türüdür.

Her ailenin gelir ve giderleri, ailenin yapısına, yaşanılan yere, maliyetlere ve etki eden faktörlere göre değişiklik göstermektedir.

2.1.4.2. Varlık

Ailenin daha önceki finansal kontrollerinin sonucu oluşan kaynaklara varlık denilmektedir. Bu kaynakların parasal değerı bulunmaktadır. Varlıklar ailelerin sosyal ve ekonomik durumunu göstermektedir. Bir ailenin farklı türde varlıkları bulunabilmektedir. Varlık; gayrimenkul, araç, sigorta, hisse senedi, kira gelirleri, yatırım gelirleri, yüksek değerli eşyalar, kıymetli mücevher ve koleksiyonlar, sanat eserleri gibi parçalardan oluşabilmektedir.

2.1.4.3. Kredi

Bireylerin ya da ailelerin belirli bir süre sonra geri ödemesi kaydıyla verilen limitli nakitlerdir. Kredinin kullanım biçimi, ailenin mevcut finansal durumunu iyileştirebilir veya tam tersi yönde etki ederek kötüleştirebilir. Çünkü kredi şu anki kaynakları artıyor gibi algılansa da faizi ile birlikte geri ödenmesi gereken bir borç mevcuttur. Bu yüzden doğru zamanda ve doğru miktarda alınan kredinin fayda sağlaması beklenmektedir. Gönen ve Bayraktar bu miktarın ailenin gelirinin %20'sinden fazla olmaması yönünde ifade etmektedir. Bu miktardan daha fazlasını asla geçmemelidir. Krediler ailenin alım gücünü arttıracak ve aile refahına katkı sağlayacak yüksek harcamalar için kullanılmalıdır. Kredinin doğru kullanımı ve yönetimi ailenin hedeflerine ulaşmasında yardımcı olacaktır (Gönen ve Bayraktar 2001).

2.2. Aile Bütçeleri

Latince “bulga” kelimesinde türetilerek oluşturulan İngilizce “budget” ve Fransızca “bougette” kelimeleri dilimizde bütçe olarak geçmiştir (Çapanoğlu 2018). Bütçe, bir süreç içerisinde gerçekleştirilen, gelir ve giderlerin hesaplandığı “finansal plan” olarak tanımlanmaktadır. Sarıgül (2019) tarafından “aile bireyleri arasında yapılan bir finansal sözleşme” olarak tanımlanmıştır. Bütçe bireylerin elindeki mevcut gelir miktarı artırmaktan ziyade gelirden yüksek faydanın sağlanmaya çalışıldığı istatistiksel bir yoldur. Gelir getiren bir faaliyet değildir ancak ailelerin yaşam kalitesinin arttırmalarına yardımcı olmaktadır. Ailenin belirli bir zaman içerisindeki gelir ve giderlerinin hesaplanması yöntemi ve doğru finansal kararlar vermenin güvenilir bir yolu olarak bütçe, ailelerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasını ve hedeflerine ulaşmasını sağlamaktadır.

Bütçe planı; ihtiyaçlar arasında bir sıralama yaparak ve ailenin önceliklerini ortaya koyarak gelir-gider dengesi oluşturmaktadır. Gelirden daha fazla harcamanın yapılması ailenin borçlanması anlamına gelmektedir. Bu noktada, aile üyeleri harcamalarını sınırlandırabileceği gibi uygun taksitlendirme, krediden faydalanma gibi farklı ödeme yolları geliştirebilir. Dolayısıyla bütçe ailenin harcama, borçlanma ve tasarruflarına ilişkin finansal durumu hakkında bilinçli davranmasına yardımcı olmaktadır. Finansal durumun gözetim altında tutulması ekonomik sorunların önceden tespit edilmesine olanak sağlayacaktır. Bu nedenle aile bütçesi yapmaya yönelik teşvik edici çalışmalar ailelerin ekonomik sorunlarını çözmelerine ve ekonomik sorunların yarattığı stresin önlenmesine katkı sağlayacaktır (Sarıgül 2019). Tam aksi durumlarda yani bütçenin hazırlanmadığı ve paranın kontrol edilmediği ailelerde stresin ortaya çıkması daha kolaydır. Bu yüzden bütçeleme finansal bağlamda krizi önleyerek ruh sağlığını koruyan ve bireyin iyilik halinin sürdürülmesine katkı sağlayan bir araç olarak görülmelidir (Walker ve Llewellyn 2000).

Bireylerin, bütçe yapma ve gelir kontrolü yöntemleri genellikle ailelerinin etkisi ile gelişmektedir. Ekonomik hedeflere ulaşabilmek için kendi geliştirdiği rastgele yöntemleri kullanarak başarılı finansal hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır (Gönen ve Özmete 2007). Aile bütçesinden yüksek verimin sağlanması ve finansal hedeflere ulaşabilmesi için genel geçer yöntemler yerine doğru bir bütçe planı hazırlanmalıdır.

2.2.1. Aile Bütçelerinin Özellikleri

Aile bütçe planının verimli olabilmesi için bütçe planının bazı nitelikleri taşıması gerekmektedir. Bu yüzden aile bütçe planı hazırlanırken bazı temel özelliklerine dikkat edilmelidir. Bu özellikler dahilinde hazırlanmamış bir plan ile paranın yönetilmesi mümkün olmamaktadır.

İhtiyaçları karşılayacak hedefler taşınmalıdır: Aile bütçesi belli bir zaman sınırı içerisinde yapılmalıdır ancak o dönem içerisindeki finansal işlevleri yerine getirirken uzun vadede ailelerin hedeflerine ulaşmasına katkı sağlamalıdır.

Gerçekçi olmalıdır: Aileler bütçe hazırlarken öncelikli olarak ortalama gelir ve gider miktarlarını belirlemelidir. Belirli oranlar piyasaya ya da enflasyona göre değişebilmektedir. Bu oranlarda gerçekçi tutarlar belirlenmesi, gelir ve gider arasındaki dağılımın sağlanması bir bütçeyi gerçekçi kılmaktadır. Hedefler belirlenirken şimdi ve gelecek için sınırları zorlayan ama ulaşılabilir olmalıdır.

Değişken olmalıdır: Ailelerin genel ihtiyaçları olduğu gibi o zaman içerisinde ortaya çıkan acil ihtiyaçları olabilmektedir. Bütçe hazırlanırken bu ihtiyat payı göz önünde bulundurulmalı acil ihtiyaçlar için her zaman esneklik payı bırakılmalıdır. Bu ihtiyat payı ailelerin borca girmesini önleyecektir ve tahmin edilemeyen harcamalara imkân oluşturacaktır.

Gerçekleştirilebilir olmalıdır: Bütçeler ailelerin gelir, gider ve ihtiyaçlarına göre şekillenmesi nedeniyle sabit bir kural içermemektedir. Bu yüzden her aile kendi kaynaklarını en iyi şekilde kullanabileceği bütçeler hazırlamalıdır. Uygulanması mümkün olmayan bütçelerde gelirin yönetiminde doğru olmayan kararlar alınmaktadır. Başarılı bir bütçe için harcama kategorileri net olarak belirlenmelidir (Gönen ve Özgen 2001).

2.2.2. Aile Bütçelerinin Türleri

Aile bütçesi onu etkileyen çeşitli faktörlere bağlı olarak değerlendirilmektedir. Aile bütçeleri kapsam, zaman ve kullanım açısından üç grupta sınıflandırılmıştır. Yapılan sınıflandırmalar ailelerin kendilerine uygun olan bütçe türünü tespit etmelerini kolaylaştırmaktadır.

2.2.2.1.Kapsamı bakımından bütçe türleri

Bu sınıflandırma içerisinde kapsamı bakımından bütçeler özel bütçe, genel bütçe ve geçici bütçe olarak üç gruba ayrılmaktadır.

Özel bütçe; aile içindeki günlük yaşamdan farklı olarak gelişen bir süreç nedeniyle yapılacak giderler için düzenlenen bütçedir.

Genel bütçe; ailenin tüm gelir ve giderlerinin günlük, aylık ve yıllık zamanına gösterecek şekilde hazırlanan bütçedir.

Geçici bütçe; aile bireylerinin tümünü veya bir kısmını ilgilendiren bir konuda belirli bir süre için düzenlenen bir bütçedir.

2.2.2.2.Zamanı bakımından bütçe türleri

Bütçenin önemli adımlarında biri olarak bütçe planının uygulanacağı sürenin belirlenmesi zamanı bakımından bütçe türlerini oluşturmaktadır. Bunlar günlük, haftalık ve aylık bütçelerdir.

Günlük bütçe; ailelerin her gün için ayrı olarak gelir ve giderlerini hesaplayarak kalan miktarın tasarruf edilmesi ile oluşturulmaktadır.

Haftalık bütçe; sabit olan ihtiyaçların gelir miktarından çıkartıldıktan sonra aylık bütçenin o ayın haftalarına bölünmesi ile elde edilen bütçe türüdür. Aileler ya da bireyler tarafından bu bütçe türü sıklıkla tercih edilmemektedir.

Aylık bütçe; ailelerin sıklıkla kullandığı türlerden biri olmakla birlikte ailelerin sosyal ve ekonomik durumlarına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu bütçe türünde aileler bütçe planını aylık gider kalemlerini ve gelirlerin yaklaşık miktarını belirterek hazırlamaktadır.

Zamanı bakımından bütçe türlerine ek olarak aileler, yıllık bütçe planlamasını da tercih edebilmektedir. Yıllık bütçe planı genellikle gelir ve giderleri sabit olan aileler tarafından kullanılan bir yöntemdir.

2.2.2.3.Sonucu bakımından bütçe türleri

Aile bütçelerinin zamanı ve kapsamı kadar sonuçları da önem taşımaktadır. Bütçe içerisinde yer alan sonucu bakımından bütçe türleri denk ya da denk olmayışı üzerinden gruplandırılmaktadır.

Denk bütçe; ailenin ekonomik kaynakları ile ihtiyaçlarının eşit olduğu durumdur.

Denk olmayan bütçe; ailenin ihtiyaçlarının, bu ekonomik kaynaklar tarafından karşılanamadığı bütçelerdir.

Açık bütçe; harcama ve ihtiyaçların, gelir kaynaklarından daha fazla olması durumunda bütçede açık gerçekleşmektedir.

Artırımlı bütçe; Açık bütçenin tersi olarak gelirin harcama ve ihtiyaçlardan daha fazla olduğu bütçelerdir (MEB 2011).

2.2.3. Aile Bütçe Planı Hazırlama

Başarılı bir aile bütçesi planı hazırlanmada uygulanması gereken adımlar vardır. Bu adımları belirlemek ve uygulamak olumlu sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır. Gönen ve Özgen (2001) ailelerin hedeflerine ulaşabilmek için izlenmeleri gereken altı aşamalı bir bütçe yapma süreci hazırlamışlardır. Bu aşamalar şunlardır:

1. Amaç oluşturma
2. Organize etme
3. Karar verme
4. Uygulama
5. Kontrol etme
6. Değerlendirme

Benzer şekilde ise Ersoy tarafından hazırlanan bütçe planlamasında da altı aşama bulunmaktadır. Bu aşamaları Şirvan Boran (2001) şu şekilde aktarmaktadır:

1. Finansal amaçları belirleme,
2. Toplam geliri tespit etme,
3. Giderleri tahmin etme,
4. Gelir-gider analizi yapma,
5. Plan yapma, yazma,
6. Planı değerlendirme.

Ancak her aile için kullanılabilir keskin bir bütçe modelinin belirlenmesi mümkün değildir. Her iki planlama sürecinde ailelerin ekonomik amaçlarını belirlemesi, gelir ve giderleri hesaplaması, belli bir zaman içerisinde gerçekleştirilmesi ve son olarak değerlendirmenin ortak olduğu görülmektedir. Bu bölümde bir bütçe planının önemli dört temel adımı detaylı olarak açıklanacaktır.

2.2.3.1. Finansal Amaçların Belirlenmesi

Birçok bütçe planı değerlendirildiğinde ilk adımın amaçların belirlenmesi olduğu görülmüştür. Uygulamalar, başarılı para yönetimi ve amaca uygun şekilde harcama yapmanın ailelerin refahına katkı sağladığını göstermektedir. Gorham aile bütçesi planını 4 temel aşama ile oluşturmuş ve ilk aşamayı amaçların tespit edilmesi olarak belirlemiştir. Bireylerin istek ve ihtiyaçlarını tanımlaması, onları gerçekleştirmesini kolaylaştıracaktır. Bu bağlamda belirli bir zaman hedefi ile para piyasasının takip edilmesi ve birikim için ayrılacak paranın hesaplanmasını önermektedir (Gorham 2003).

Bu bağlamda bütçe planı hazırlarken ilk adım olarak aileler hem içinde buldukları süreçte hem de gelecek yıl ya da emeklilik gibi uzun vadede de gerçekleştirmek istedikleri ekonomik amaçları netleştirmelidir. Bu ekonomik amaçlar rasyonel olmalı ve ihtiyaçları karşılamalıdır (Boran 2001; Gönen ve Özgen 2001; Sarıgül 2019).

Ailelerin refah düzeyini belirleyen temel unsur gelirlerinden daha çok gelirin nasıl kullanıldığıdır (Gorham 2003). Tasarruf yapabilmek için öncelikle gelirin hangi amaçla ayrıldığıнын bilinmesi gerekmektedir. Bu amaçlara uygun olarak Investopedia web sitesi, bireyler için kısa, orta ve uzun vadeli planlar önermektedir. Kısa vadede hedefler, bütçe planının hazırlanması ve biriktirme amacı taşımalıdır. Orta vadeli hedeflerde sigorta türleri yer alırken, uzun vadeli hedeflerde ise emeklilik ön planda olmalıdır (Investopedia 2014).

Benzer şekilde The USAA Educational Foundation, ilk 3 yıl için bütçe planının hazırlanması, ihtiyat payının biriktirilmesi, borçların ödenmesi, ailenin boş zamanlarını değerlendirebilmesi için gelirden pay ayrılması gibi hedefler önermektedir. 3-7 yıllık süre için bir ailenin, taşınır ya da taşınmaz mal satın alması, ailenin yaşam dönemleri için hazırlık yapması, eğitimine devam etmesi gibi amaçlar belirlenebilir. 7 yıl ya da daha uzun süreli yaşam planları için emeklilik, çocukların ihtiyaçları, yaşlı aile üyelerine yardım edilmesi gibi planlar edinebilirler (The USAA Educational Foundation). Bu planlar aileler için değişebilmektedir. Bu yüzden aileler ve bireyler kendi ihtiyaç ve isteklerini belirlemek için bilinçli bir araştırma yapmalı, amaçlarını bilmelidir. Örneğin başka bir çalışmada 1 yıldan kısa süreli hedefler için kısa vadeli; 10 yıla kadar olan hedefler için orta vadeli ve 10 yıldan daha uzun süreli hedefler için uzun vadeli şeklinde finansal hedefler sınıflandırılmıştır. Bu hedeflerden biri üzerinden hedefe ulaşılacak zaman ve maliyet hesaplanarak hedefle ilgili stratejiler geliştirilebilir. Bu stratejileri geliştirmeden önce aileler hedefe ulaşmak için hangi çabayı göstermeli, avantajları ya da dezavantajları değerlendirmelidir. Bütçe planının başarıya ulaşması için bütün durumlar gözden geçirilmeli, hedefler eyleme dönüştürülmelidir (Missouri State Üniversitesi 2020).

2.2.3.2. Gelir ve Giderlerin Tahmini

Hedefler belirlenmeye başlamadan önce ailenin içinde bulunduğu mali durum tespit edilmelidir (Missouri State Üniversitesi 2020). Sonraki aşama bu aşama ile bütünleştirici olan ailenin gelir ve gider miktarının hesaplanması aşamasıdır. Bütçe hazırlanırken en zor adımlardan biri harcama miktarlarının belirlenmesidir. Özellikle harcama kalemleri yazılırken başlık olabildiğince farklı ve açıklayıcı nitelikleri ile kaydedilmelidir (Gorham 2003) Ailenin düzenli olarak elde ettikleri mevcut gelir kaynakları ya da tasarruf miktarları tespit edilmelidir.

Değişen ya da değişmeyen ihtiyaçlar için harcama listesi oluşturularak bu harcama planı doğrultusunda gelir yönetimi süreci kayıt altına alınmalıdır. Gider miktarı hesaplandıktan sonra kalan gelir miktarının yatırım ya da tasarruf gibi hangi amaçla kullanılacağı tespit edilmelidir (Boran 2001; Gönen ve Özgen 2001; Sarıgül 2019).

2.2.3.3. Gelir ve Gider Analizi

Hane halkının finansal durumunu tespit edilmesi açısından toplam gelirden borçların çıkarıldığında kalan miktarın hesaplandığı denge tablosu hazırlanabilir. Bu miktarın hesaplanması ve karşılaştırılması finansal sonuçları ortaya koymaktadır (Gorham 2003). Aileler genellikle aylık bütçe hazırlamaktadırlar ancak günlük, haftalık ya da yıllık olarak bütçe hazırlamakta mümkündür. Uzun süreli bütçeler hazırlanırken aileler geçmişte yaptıkları harcamaları göz önünde tutarak eski kayıtlardan faydalanabilirler (Gönen ve Özgen 2001). Bu kayıtlar ışığında gelir ve gider analizi yapılması mümkündür.

2.2.3.4. Planlama ve Değerlendirme

Son olarak gözden kaçabilecek harcamalar ya da tutarsız kalan noktalar için bütçe planı düzenli olarak yapılmalıdır. Bu harcama aşımını önlemek için aileler farklı çözüm yolları geliştirilmelidir. Örneğin eldeki birikimi kullanmak bir seçenek olabildiği gibi kredi gibi yeni yollar tercih edilmesi de bir seçenektir. Yaşamda sürekli değişimler meydana gelirken ailelerin gelir giderlerinde ya da isteklerinde buna bağlı değişimler yaşanmaktadır. Bütçe planının güncel tutulması yeni amaçlar edinmek ve finansal durumu sabit kılmamak için önemlidir (Missouri State Üniversitesi 2020). Plan yazma aşamasına alternatif olarak bütçeleme işlemi teknolojik gelişmeleri takip etmenin bir getirisi olarak çeşitli bilgisayar programları ile yapılabilmektedir. Model oluşturma, analiz etme, raporlama gibi çok sayıda pratik işlevinin olması bu alandaki yeniliklerin öğrenilmesine açık kılmaktadır (Walker ve Llewellyn 2000).

2.2.4. Aile Bütçesi Yöntemleri

Goncharov ve Popova, aile bütçesi için belirlenen gelir ve gider miktarlarının kolayca hesaplanması amacıyla üç farklı tablolaştırma yöntemi önermektedir. Bunların ilki doğrudan kâğıda yazarak oluşturulan bütçe planıdır. Bu yöntemde ek bir masraf oluşturmadan bireylerin yanında taşıyabileceği ve aile bireylerinin de rahatlıkla ulaşabileceği bir yöntemdir ancak hatalı hesaplamaları önleyecek hesap makinesi gibi bir cihazın olması gerekmektedir. Hesaplama yapmanın ek zaman gerektireceği göz önünde bulundurulmalıdır.

İkinci seçenek MS Excel veya Google e-tablonun kullanılmasıdır. Hesaplama için zaman almayacak ayrıca yanlış hesaplama yapmayacaktır. Bütçenin analizi ve görselleştirilmesi için farklı seçenekleri mevcuttur. Bu yöntem için MS Excel'in kullanımına dair bilgi sahibi olmak gereklidir.

Son seçenekte ise farklı mobil uygulamalar önerilmektedir. İşletim sistemine uygun olarak bireylerin tercih edebileceği ücretli ya da ücretsiz bu uygulamaların birçok artısı bulunmaktadır. Excel programındaki gibi formüller kullanılmadan otomatik hesaplamalar yapılabilmektedir. Diğer seçeneklere ek olarak internet kullanımı gerekmektedir (<https://duf-obozrenie.ru/sberbank/semiinyi-byudzhet-struktura-i-vidy-kak-sostavlyat-semeinyi-byudzhet-cto.html>). Elektronik yöntemler ve yazılımları kullanmak, aile bütçesinin evdeki kullanım kısıtlılığını ortadan kaldırmaktadır. Elektronik bütçeleme; farklı analiz yöntemleri, şema ve modelleme, rapor oluşturma gibi gelişmiş özellikleri sayesinde evde muhasebe için geniş imkanlar sunmaktadır (Walker ve Llewellyn 2000).

2.2.5. Aile Bütçesi Planlamanın Faydaları

Aile bütçesi hazırlamak gelir ve gider analizini yapılması ile olası finansal problemlere önceden hazırlıklı olmayı sağlamaktadır. Elde edilen gelirin toplam miktarı ve kullanılan gider miktarının belirlenmesini sağlamaktadır. Tüketimin ön planda olduğu ekonomik modellerde paranın öneminin anlaşılmasını sağlamaktadır. Çünkü sıklıkla belirtildiği üzere ailenin yaşamını devam ettirecek miktarda paraya ihtiyacı vardır. Ancak ailenin kazancı ya da elde edilen para, ihtiyaçları gidermeye yetmeyecek düzeyde olabilmektedir (Çapanoğlu 2018).

Aile bütçesi uygulaması ile gelir ve gider üzerindeki etkili faktörlerin saptanması, kısa ve uzun vadeli hedeflerin belirlenmesi, düzenli olarak aile bütçesinin hazırlanması para yönetimini kolaylaştıracaktır.

Bu bağlamda bütçe yapmanın aile ekonomisine diğer faydaları şunlardır:

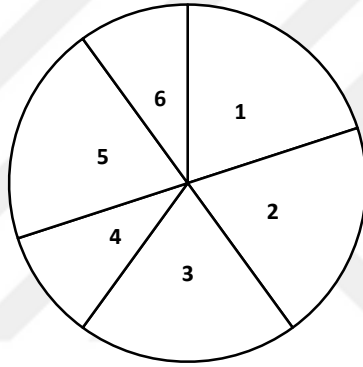
1. Ailelerin harcama kategorilerinin bilinmesi ve tutarsızlıkların hesaplanmasını sağlar.
2. Gelirin gereksiz harcamalar yerine akla uygun şekilde harcanmasına yardımcı olur.
3. Düzenli gelire sahip ailelerin eldeki gelirin zaman içerisinde ihtiyaçları karşılayacak doğru planla harcanmasını sağlar.
4. Ailelerin, yaşam dönemleri içerisinde farklılaşmakta olan ihtiyaçlar için hazır bulunmasını sağlar.
5. Harcama üzerindeki çevrenin etkisini azaltarak gelirin verimli kullanılmasını sağlar (Gönen ve Özgen 2001).
6. Gelirden artan miktar ile tasarruf ve yatırım yapılmasını teşvik eder.
7. Temel ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlar.
8. Geliri yönetmeye yardımcı olur.
9. Piyasanın ailenin gelirleri üzerindeki etkisini azaltır.
10. Uzun vadede ailenin isteklerini gerçekleştirmesini ve hedeflerine ulaşmasını destekler.
11. Çocukların finansal yaşam ile ilgili bilgi ve becerileri edinmesine yardımcı olur.

Bu faydalarının yanı sıra bütçe hazırlamanın zaman gerektiren bir faaliyet olması nedeniyle aile üyeleri bu işlem için çoğunlukla zaman ayırmaya istekli olmamaktadır. Hızlı sonuç vermemesi, belli bir zaman diliminin ayrılması, yeterli bilgiye sahip olmama, gereksiz işlem olarak görme ya da aile bireylerinin isteksiz olması bütçe yapmayı engelleyen durumlardan birkaçıdır (Gönen ve Özgen 2001).

2.2.6. Aile Bütçesinin Yönetiminde Kullanılan Sistemler

Aileler gelir ve giderlerine uygun olarak kendi sistemlerini kullanırlar. Gönen ve Bayraktar “Ev İdaresi 2” kitabında sıklıkla kullanılan sistemleri beş başlık altında toplamıştır. Bu sistemler; finans planı sistemi, tahsisat sistemi, eşit maaş sistemi, yarı yarıya sistemi ve pay sistemidir.

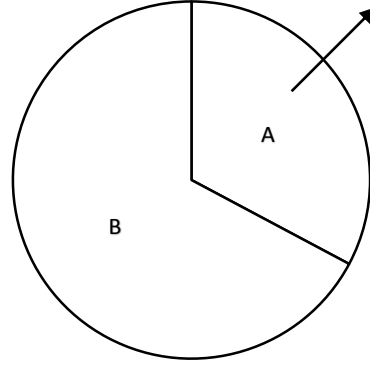
İlk sistem olan finans planı sisteminde aile geliri dengeli bir biçimde kullanır. Çocuklar finansal konulardan bahsedebilecek kadar büyüdüğünde planlamaya dahil edilir. Bu sistem uygulamasında öncelikle aileler ekonomik amaçlarını belirler, bu ihtiyaçlar ve amaçlar doğrultusunda kaynaklar analiz ederek uygun planı hazırlanır. Bu planlama sistemi ailenin ürettiği bir süreç niteliğindedir.

Resim 2.1. Finans planı sistemi Grafiği

Kaynak: Gönen ve Bayraktar, 1996 s.85.

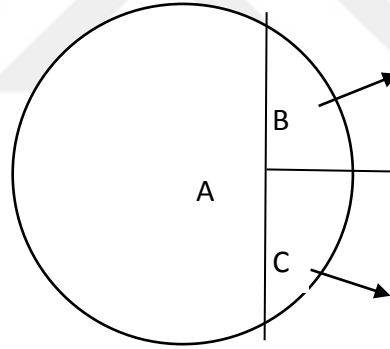
Tahsisat sisteminde aile ihtiyaçları doğrultusunda gelirin birazını ya da tümünü kullanabilir. Bu sistemde aileye gelir getiren birey, ihtiyaçların miktarına göre gelirin bir kısmını eşine verir. Gelirin kalanı ise barınma, yeme-içme, borçlar, tasarruf gibi gider kalemlerine ayrılır. Bu sistem düzenli gelire sahip olmayan aileler tarafından kullanılmaktadır.

Resim 2.2. Tahsisat Sistemi Grafiği

Kaynak: Gönen ve Bayraktar, 1996 s.85.

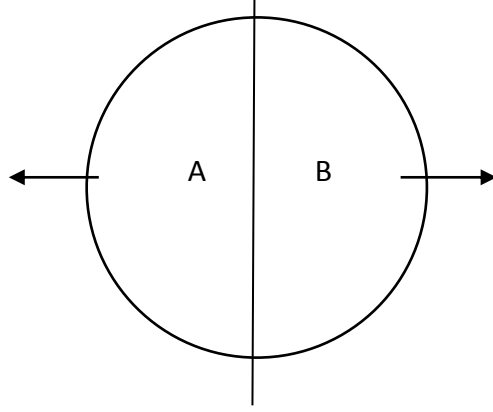
Eşit maaş sisteminde ailenin bütün gider ve harcamaları gelirden çıkarılır kalan gelir ise eşlere eşit olarak dağıtılır. Aile bütçesine kadının ve erkeğin katkısının eşit olduğu ailelerde uygulanmaktadır.

Resim 2.3. Eşit Maaş Sistemi Grafiği

Kaynak: Gönen ve Bayraktar, 1996 s.86.

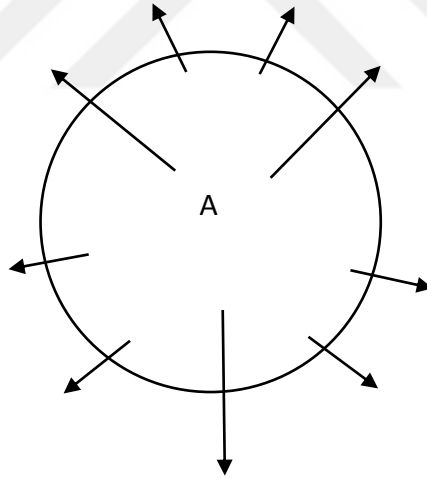
Yarı yarıya sisteminde hem ekonomik kaynaklar hem de harcamalar iki kısma ayrılır. Eşler kendi kaynaklarını kullanarak harcamaları ödemektedir. Bu sistemde gelir ve gider kalemlerinin düzenli olması gerekmektedir. Düzenli olmayan durumlarda dengeli bir paylaşım yapılması zor olacaktır. Kadının kazanç sağladığı ve ekonomik gücünü devam ettirmek istediği ya da çocuğun olmadığı ailelerde kullanılmaktadır.

Resim 2.4. Yarı Yarıya Sistem Grafiği

Kaynak: Gönen ve Bayraktar, 1996 s.87.

Son sistem olan pay sistemi; karı-kocadan birinin bu durum sıklıkla erkeğin tüm ekonomik kararları verdiği daha çok geleneksel yöntemlerin hâkim olduğu ailelerde uygulanmaktadır. Kontrolü elinde tutan eş, gereksinimler doğrultusunda geliri yönetmektedir (Gönen ve Bayraktar 1996).

Resim 2.5. Pay Sistemi Grafiği

Kaynak: Gönen ve Bayraktar, 1996 s.87.

Portekiz’de yapılan bir çalışmada çiftlerin çoğunluğunun gelirin tamamını ortak havuzda biriktirerek ortak kullandıkları, daha az sayıdaki çiftlerin gelirlerinin bir kısmını ortak kullandıkları, çok az sayıdaki çiftin ise ayrı mali yönetim kullandıkları tespit edilmiştir (Coelho 2014).

2.2.7 Aile Bütçesinin Sonuçları

Aile bütçesinin etkili ve verimli kullanıldığıının, gelir ve gider dengesinin sağlandığıının ve son olarak hedeflere ulaşıldığıının göstergesi sonuçtur. Bütçe planının etkinliği sonucuna bağlı olarak ölçülmelidir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan “Bütçe Hazırlama” kitapçığında bütçe uygulama sonuçlarının “açık bütçe, artırım ve denklik” şeklinde bahsedilmektedir.

2.2.7.1.Açık Bütçe

Aileler, bireylerin yaşamına devam etmesi için gereken ihtiyaçları karşılamak amacıyla harcamalar yapmaktadır. Ancak bu harcamalar gelirlerini geçtiği durumlarda aile bütçesinde açık oluşmaktadır. Bu açığın oluşmaması aile bütçesinin kontrolünü gerektirmektedir. Aile bütçesinin kontrol edilememesi, giderlerin geliri aşması, acil durumlar için gelirden pay ayrılmaması, borçlanma gibi durumlar nedeniyle açık bütçe oluşmaktadır. Bu durumun engellenebilmesi amacıyla aile bütçesi hazırlanmalı, gelir ve gider kalemleri belirlenmeli, acil olmayan ihtiyaçlar ertelenmeli ve acil durumlara uygun kullanılacak gelir kalemi ayrılmalıdır.

2.2.7.2.Artırım

Artırım gelirin kullanılmayan kısmıdır, aile bütçelerinde genel hedef gelirden artırım yaparak tasarruf elde edebilmektedir. Artırılan miktar ailenin geliri ve azmi ile orantılı olarak değişebilmektedir. Tasarruf yapmak gelecek süreçte ailenin yaşam standardını artıracaktır. Artırılan miktar, ailenin acil ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılabilmesi gibi varlık edinerek aileye yeni gelirlerin eklenmesi amacıyla kullanılabilir.

Aileler genellikle hastalık, emeklilik, doğal afetler gibi yaşamdaki ani olaylara karşı önlem almak, gelir ve statüsünü artırmak amacıyla yatırım yapmak, harcamaların azalması nedeniyle gelirin artması, gelirler artarken giderlerin aynı kalması ve benzeri çeşitli nedenlerle tasarruf yapmaktadır. Bu nedenle yapılan artırım; hisse senedi, tahvil, bono, gayrimenkul, sigorta, altın, döviz, kripto şeklinde yatırıma dönüştürebilir.

2.2.7.3.Denklik

Aile bütçelerinde öncelikli hedef açık bütçenin yaşanmaması, gelir ve giderin eşit olmasıdır. Bu denklik sağlandıktan sonraki hedef artırım olmalıdır. Denk bütçe, aile bütçe planında ailenin gelir ve giderlerinin yaklaşık oranlarının belirlenmesi ve bu oranların aynı düzeyde olması durumudur. Aileler bütçe planında artırım için çabalamalıdır ancak öncelikli olarak bütçede açığın yaşanmaması gerekir. Aile bütçe planı hazırlanırken ailenin özellikle bağlamında gelir ve giderler analiz edilerek açık bütçe olması halinde denk bütçeye dönüştürebilecek alternatifleri değerlendirilmelidir (MEB 2011).

2.3. Aile Bütçesi ve Kadın

2.3.1. Türkiye’de Kadının Mevcut Ekonomik Durumu

Kadının ekonomi içerisindeki yeri toplumlara ve gelişim sürecine göre değişmektedir. Türkiye’de nüfus oranının yaklaşık yarısını oluşturan kadınlar, ekonomi içerisinde üretim ve tüketimde önemli bir paya sahiptir. Bu bağlamda çalışmanın bu kısmında öncelikle kadının ekonomik konumu, istihdamı ve ev içi statüsü; ikinci kısmında ise kadının aile içi ekonomik rolleri hakkında bilgi verildikten sonra aile bütçelerinin Yönetiminde kadının rolleri ve yapılan çalışmalardan bahsedilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla TÜİK ve İŞKUR gibi kadınların ekonomideki konumu hakkında geniş ölçekte araştırmalar yapan kurumların istatistikî verilerinden yararlanılmıştır.

2.3.1.1. Kadın İşgücü

Kadının işgücüne katılımı, istihdamı ve işsizlik oranlarının incelenebileceği veriler TÜİK tarafından Hane Halkı İşgücü araştırmaları ve İŞKUR kayıtları ile elde edilmektedir. TÜİK verilerine bakıldığında 15-64 yaş arasındaki kadınların işgücüne katılımı ve istihdamı 2014 yılından günümüzde kadar artmıştır.

Tablo 2.1. Kadının ekonomik hayata katılma göstergeleri

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
İşgücü (Bin)	8546	9019	9436	9948	10243	10457
İşgücüne Katılma Oranı (%)	33,6	35	36,2	37,6	38,3	38,7
İstihdam (Bin)	7.507	7.855	8.114	8.519	8.792	8.699
İstihdam oranı (%)	29,5	30,5	31,2	32,2	32,9	32,2
İşsiz (Bin)	1039	1165	1323	1429	1452	1758
İşsizlik oranı (%)	12,2	12,9	14	14,4	14,2	16,8
İşgücüne dahil olmayanlar (Bin)	16898	16720	16604	16513	16484	16552

Kazanç Yapısı Araştırması sonuçlarına göre 2019 yılında; erkeklerin kadınlardan aylık ve yıllık brüt kazancı daha fazla olmuştur. Kadınların özellikle en az kazancının turizm faaliyetlerinde olduğu; en fazla kadın kazancının ise bankacılık faaliyetlerinde olduğu görülmektedir. Kadının eğitim düzeyi fark etmeksizin çoğu alanda erkeklerden daha az gelir almıştır.

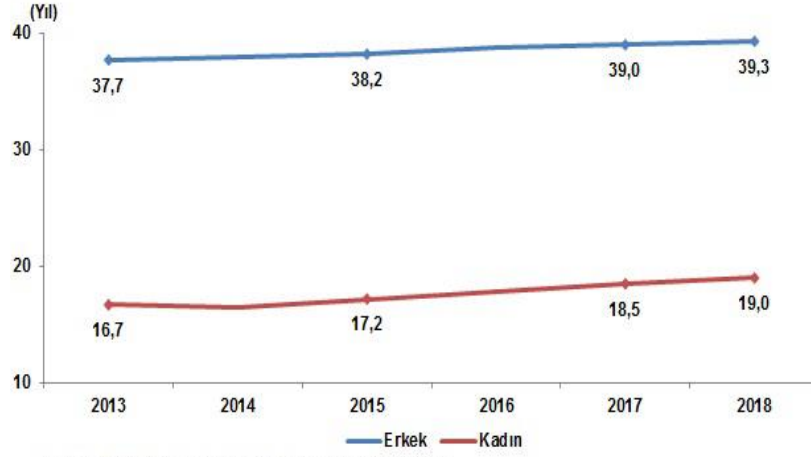
Eğitim düzeyi ile kadınların işgücü piyasasına katılımında değişimler istatistiklerle gösterilmiştir.

Tablo 2.2. Kadının eğitim düzeyi ile işgücü piyasasına katılımı ve istihdam oranları

	İşgücüne Katılım Oranı		İstihdam Oranı	
	2017	2018	2017	2018
Okuryazar Değil	15,9	16,1	15,4	15,5
Lise altı	27,7	28,2	24,8	25,1
Lise	34,3	34,7	27,0	27,7
Mesleki ve Teknik Lise	42,6	42,7	33,8	33,8
Yükseköğretim	72,7	71,6	59,3	59,4

Kaynak: TÜİK, Hane Halkı İşgücü Araştırması, 2017 ve 2018; TÜİK, Kadın istatistikleri, 2020.

Hane Halkı İşgücü Araştırmasına göre; kadınların eğitim düzeyi ile işgücü piyasasına katılımı ve istihdamı oranları aynı doğrultuda olmuştur. Bu yıllarda özellikle yükseköğretim düzeyinde büyük katılımın olduğu görülmektedir. 2017 ve 2018 yılları kıyaslandığında lise düzeylerindeki katılım 2018 yılında yükseköğretime yaklaşmaktadır.

Resim 2.6. Kadınların Aktif İşgücüne Katıldıkları Yıl Süresi

Kaynak: TÜİK, Hane Halkı İşgücü Araştırması, 2013-2018; TÜİK, Kadın İstatistikleri, 2020.

Hane Halkı İşgücü Araştırmasına istinaden; kadınların istihdam edildikleri iller içerisinde Kastamonu, Çankırı, Sinop en yüksek orana sahip olmuştur. Yine kadınların 2013 yılından günümüze aktif olarak işgücüne katıldıkları yıl süresi artarak 19 yıla ulaşmıştır. Bu oranın erkeklerde 39 yıl olduğu göz önünde bulundurulduğunda kadınlar için oldukça düşük olduğu görülmektedir.

2.3.1.2. Kadın İşsizlik Oranları

Çizelge 1'e bakıldığında kadınların işsizlik oranının arttığı, işgücüne katılmayan kadın sayısında büyük oranlarda değişimin olmadığı görülmektedir. 2019 yılında 488.569 kadının, 2020 yılında 289.723 kadının, İŞKUR aracılığıyla iş sahibi olmaları desteklenmiştir. 2020 yılında 2019 yılına oranla %40,7 oranda düşüş yaşandığı görülmektedir. İşsiz kadın sayısı 2019 Aralık ayında 1.933.516, 2020 Aralık ayında 1.402.449 olduğu tespit edilmiştir. İşe kazandırılması amacıyla hazırlanan İŞKUR mesleki programlardan faydalanan kadın nüfusunun %51,7 ile erkek nüfusundan fazla olduğu görülmektedir (İŞKUR 2020).

2.3.1.3. Kadının Aile İçi Ekonomik Statüsü

İşgücü piyasası haricinde “yeniden üretimi” sağlayan ancak somut gelir edilememesi nedeniyle göz ardı edilen kadının ev içindeki üretiminden de bahsedilmelidir. Kadınların aile içinde ürettikleri bu değerler işgücü piyasasına dahil edilmemektedir (Özkaplan 2009).

Kadının ev içindeki işleri ya da resmiyete geçmeyen ekonomi alanlarda çalışmak zorunda kalmaları nedeniyle buradaki emekleri istatistiklere yansımamaktadır (Toksöz, Özkazanç ve Poyraz 2001). Serdaroğlu ve Özkaplan ekonomi içerisindeki kadının, anne ve eş gibi toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında değerlendirildiğini vurgulamaktadır (Özkaplan, 2009). Toplumsal cinsiyet rollerinin aile rollerini biçimlendirmekte etkili olduğu durumlar, evde çocuk ya da yaşlı bulunuyorsa bakımının kadın tarafından üstlenilmesini zorunlu kılmaktadır (Önder 2013). Özellikle yapılan çalışmalar çocuk sahibi olma ile kadın istihdamı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Çocuk sahibi kadınların istihdamı; çocuğun bakım sürecinin yanı sıra toplum kuralları, ekonomik gelişmeler ve iş koşullarından da etkilenmektedir (Asai, Kambayashi ve Yamaguchi 2015).

Kadının ev işlerine verdiği emek ise karşılığında ücret almamaktadır ve yine benzer şekilde istatistiklere yansımayan kayıt dışı kadın emeğinden bahsedilmemektedir. Bu nedenle kadının işgücü piyasasındaki konumu ve ev içi üretimine istinaden özellikle dezavantajlı gruplardan biri olarak yalnızca ev içi iş bölümü ile kısıtlanması yerine finansal açıdan desteklenmesi (Özdemir-Ocaklı 2020) bütçelerin Yönetiminde kadının rolünün artırılması açısından önem taşımaktadır. Kadınların ev işlerinde gösterdikleri nitelikli üretim gücü, işgücü piyasası ve ülke ekonomisinin gelişimine fayda sağlayacak şekilde aktarılmalıdır (Külahçı 1984).

Hane Halkı Bütçe Harcaması araştırmalarına göre 2018 ve 2019 yılında bir ayda yapılan tüketim harcamalarından yükümlü aile bireyi; kadın %30,4 ve erkek %10,7 oranlarında artan bir değişim yaşanmıştır (TÜİK, Hane Halkı Tüketim Harcaması Haber Bülteni, Hane Halkı Özelliklerine Göre Aylık Ortalama Tüketim Harcaması (TL), 2018,2019).

Kazanılan gelirin dağılımı, aile içerisinde geliri olan ya da olmayan bütün hane halkına yönelik olması nedeniyle gelir yönetimi aile için esastır. Aile üyelerinin ihtiyaçlarının karşılanması ve aile refahı bu gelirin yönetimine bağlıdır. Yaş, cinsiyet, ihtiyaçlara göre aile bireylerinin bütçeyi kullanımını farklı olacaktır (Sen, 2004).

2.4. Kadının Aile İçi Ekonomik Roller

“Evi ev eden kadındır”, “Evi ev eden avrat, yurdu şen eden devlet”, “Evi dışı kuş yapar” gibi atasözlerinden yola çıkarak toplumumuzda kadının ev ve aile yönetiminde önemli bir rolü üstlendiği görülmektedir (Canatan ve Yıldırım 2011).

Aileler tüketim sürecinden üretime kadar ekonomik yapı ile iç içedir. Aile ekonomisinin yönetimi kaynakların sınırlı ailenin ihtiyaçlarının ise çeşitli olmasından dolayı karmaşık bir yapıya sahiptir. Aile ekonomisinin geliştirilmesi için kadının aile bütçesinin Yönetimindeki rollerinin tanımlanması önem taşımaktadır. Aileler, aile üyelerinin bireysel isteklerini gerçekleştirmek ve ailenin ortak hedeflerine ulaşmak amacıyla farklı yöntemler uygulamaktadır.

Toplumun önemli bir parçası olan ailenin, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamak için “psikososyal” ve “yönetimsel” açıdan iki temel işlevi bulunmaktadır. Psikososyal işlev sevgi, saygı, güven gibi soyut görevleri yerine getirirken; yönetimsel işlev daha çok aile içi ilişkileri düzenlemektedir. Psikososyal işlevi de kapsayan yönetimsel işlev, aile bireylerinin ihtiyaçlarını karşılamak ve hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Ailenin karar alma mekanizması ve aile içi iş bölümü bu iç içe geçmiş iki temel işlevin gerçekleşmesi ile olmaktadır (Terzioğlu 1981).

2.4.1. Kararsal Roller

Kadının aile içi karar alma mekanizmasına katılması aileyi ilgilendiren konular hakkında fikrini beyan etmesi sosyoekonomik kararlara da katılım sağlamasını gerektirmektedir (Kabaklı Çimen 2012). Ancak finansal kararlar almak tek başına yeterli değildir, finansal kararlarla uyumlu finansal becerilerle tamamlanmalıdır. En temel finansal beceri ise bütçeleme işlemidir (Karyağdı 2018).

Her bireyin ve ailenin ekonomik yaşamda alması gereken finansal kararlar bulunmaktadır. Bu bağlamda işlevsel ekonomi için finansal kararlar almak ve uzun ya da kısa vadede bu kararlar doğrultusunda hareket etmek gereklidir. Ailenin bir üyesi olarak bu bütünlük içerisinde finansal kararlar alması beklenmektedir. Bireylerin temel düzeyde aile bütçesi yapmalarında bu finansal kararların etkisi bulunmaktadır.

Aile içerisinde alınan karar türlerinden biri olarak “ekonomik karar” aile için uygun bütçe yönetimine karar vermeyi kapsamaktadır (Kabaklı Çimen 2012). Kadının aile bütçesi ve yönetimindeki rolü, karar verme eylemi doğrultusunda değişebilmektedir. Kadının aile bütçesine katkısı ve finansal kararlar alması topluma ve aile yapısına göre şekillenmektedir (Terzioğlu 1981). Erkek egemen toplumlarda bu düşüncenin bir sonucu olarak kadınlar çocuk bakımı ve ev işleri ile kısıtlı kalmakta ve ekonomik faaliyetlere katılımı bu kısıtlı görev dağılımı bağlamında olmaktadır (Erbil ve Pasinlioğlu 2004). Bu duruma örnek olarak kadınların bütçe kullanımına yalnızca temel ihtiyaçlar ya da günlük alışveriş amacıyla kararlar aldığı verilebilir. Aile bütçesinin gıda, giyim ve temizlik harcamaları için kullanmaları kadınların aile içi rol dağılımı ile doğrudan ilintilidir. Erkekler tarafından aile bütçesi daha çok faturalar, ev ya da araç harcamaları, çocukların giderleri, kredi ya da yatırım amaçlı giderler şeklinde olmaktadır (Carnegie ve Walker 2007).

2.4.2. Yönetimsel Roller

Kararsal roller bakımından olduğu kadar yönetimsel roller içerisinde de kadın genellikle ev içi işlerle, aile bütçe ise gelir getiren kişi olarak erkeklerle özdeşleştirilmiştir. Bu durum rollerle ilgili olarak “cinsiyete dayalı eşitsizliğin” kadının ekonomik yaşamdaki görünmezliğinin bir göstergesidir (İspir 2016). Ancak kadının tasarruf yapma, biriktirme, para yönetimi gibi finansal nitelikleri göz ardı edilmemelidir. Fırsat eşitliği sağlandığında kadınlar da erkeklerle eşit sorumluluklar alabilmektedir. Özellikle tasarruf, yatırım ve kredi kullanımında erkeklerin ön plana çıktığı görülmektedir. Tasarruf, yatırım ve bütçe arasındaki bütünleştiricilik gelir yönetiminin başarısı ile karşılıklı bağlantılıdır (Karyağdı 2018).

Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi tarafından 2020’de 1216 kişi ile gerçekleştirilen “Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması” kapsamında kadınların kredi kartı kullanımı ve banka hesabına sahip olma oranlarının erkeklere oranla oldukça düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kadir Has Üniversitesi 2020).

Harcama makbuzlarını düzenli şekilde saklamaları kadınların daha çok nakit harcama yaptıklarını makbuzlar aracılığıyla doğrulamaktadır (Carnegie ve Walker 2007). Market fişleri, mağaza ve diğer faturalar harcamalar hakkında bilgi edinmeye yardımcı olan araçlardır. Bu durum kadınların iki ekonomik rolünü ön plana çıkarmaktadır. İlki kadınların, aile gelirlerini “dağıtıcı” rolüdür. Aile gelirin akılcı kullanımı gelirin doğru dağılımını gerektir ki giderlerden kalan kısım tasarruf ya da yatırım amacıyla ayrılabilmelidir. İkincisi ise borç yapmaktan kaçınmadır ki kadınların harcamalarında öncelikle nakit ödeme yapması bu durumu kanıtlamaktadır.

Ailelerde bütçenin kontrolünü Gönen ve Özgen (2001) “tek yanlı, paylaşımcı ya da çok yönlü” olarak üç şekilde sınıflandırmaktadır. Tek yanlı karar vermenin gerçekleştiği ailelerde genellikle gelir getiren kişi aynı zamanda finansal kararlara ve tüketim miktarına ve tüketime ayrılacak para miktarına da karar vermektedir. Paylaşımcı türde aileler bütçe planı ve finansal kararları birlikte almaktadırlar dolayısıyla harcamalara ya da tasarrufa da birlikte karar vermektedirler. Son türde ise çok yönlülük mevcuttur, çok yönlülük ailedeki bireylerin meslekleri ya da geliştirdikleri bilgi alanına göre görev dağılımını gerektirmektedir.

Aile bütçesinin yönetimini idame ettiren bireyin kim olduğu sorusu sorulduğunda genellikle erkeklerin gelir sağladığı, kadının ise ev içi hizmette var olduğu cevabına ulaşılmaktadır. Aile ekonomisinin, aileyi tüketici olarak görmesi erkeğin ekonomik gücünün kabullenilmesini gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla aile içerisinde cinsiyet eşitsizliğini oluşmaya başlayarak kadının ve erkeğin aile içerisinde farklı rol ve görevleri yerine getirmesi ile sonuçlanmıştır (Llewellyn ve Walker 2000). Benzer şekilde okullarda “ev ekonomisi” dersinin kimlere verilmesi gerektiği sorusu yine kız öğrenciler şeklinde tanımlanmıştır (Külahçı 1984). Bu karşıtlıktan da görülmektedir ki erkekler gelir getirmesi nedeniyle tüm kontrolü elinde tutarken kadınlar gelir durumu değişse dahi konumu gereği ev ekonomisinin yönetimi ile yükümlü görülmekte ancak kontrol edememektedir.

Avusturalya halkının aile bütçeleri ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada; aile bütçelerinin kontrolünün kim tarafından sağlandığı sorusuna cevap aranmaktadır. Bütçe kayıtlarının büyük oranda kadınlar tarafından hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır ve bütçe kayıtları incelendiğinde harcama kalemlerinin özenle tutulduğu görülmüştür (Carnegie ve Walker 2007). Burada harcama kalemlerinin kategorileştirilmesi aile bütçelerinin faydalarında da bahsedildiği üzere harcama kalemleri arasındaki kayıplarının görülmesine yardımcı olmaktadır. Kadınların harcama kayıtlarını tutması detaylara verdiği önem ve tasarruf edici özelliğini ön plana çıkarmaktadır.

Kadını dolaylı yoldan bütçeyi etkileyen “pazarlık gücü” de bu kapsam da ele alınmaktadır. Özellikle geliri olmayan kadınların pazarlık yapma ihtiyacının daha yüksek olduğu, bu gücün harcama davranışlarının önlem alma ihtiyacı üzerinde etkisi olduğu belirtilmektedir (Doss 1996).

Llewellyn ve Walker’a göre kadınlara bütçe ile ilgili sorumluluk verildiğinde erkeklere oranla daha düzenli olduğu sonucu, 1970’lerdeki kadının finansal yönetim becerilerinin yetersiz olduğuna dair inanç sızramalarının kabul edilemez olduğunu göstermektedir (Llewellyn ve Walker 2000). Erkek kimliğini ve bütçeyi bağdaştıran zihniyet günümüzde eğitim seviyesinin artması, kadının istihdama katılması gibi yaşanan toplumsal değişimler sonucunda katılığını yitirmektedir (Kiani 2012).

Aile bütçesinin yönetiminde “kişisel üretkenlik” kavramının göz ardı edilmemesi gerekir. Bu nokta da kadınlara erkeklerle eşit ekonomik fırsatlar verildiğinde önemli işler gerçekleştirildikleri görülmektedir. Muhammed Yunus tarafından Bangladeş’te kurulan Grameen Bankası bu sonucun bir örneğidir. Mikrokredi verilen kadınların çok büyük oranda aldıkları krediyi geri ödedikleri bilinmektedir. Dolayısıyla kadınlara da erkeklerle eş sorumluluklar verildiğinde kadınlar doğru finansal kaynaklarla başarılı sonuçlara ulaşmaktadır (Sen 2004). Amartya Sen’in “özgürlük ve sorumluluğun birbirine bağımlılığı” tanımlaması kapsamında da aile bütçelerinin Yönetiminde kadınların rolleri, onlara sorumluluk yüklemektedir. Bu sorumluluk sadece kadınların aile bütçesini kontrol etmesini gerektiren sorumluluğu değil yapma ya da yapmamayı düşünmelerini de içermektedir (Sen 2004).

Günümüzde geleneksel rollerin bağlayıcılığının satın alma kararları üzerinde etkisinin azaldığı bilinmektedir. Özellikle satın alma kararları verilirken kadın yalnızca mutfak eşyaları erkekler ise araba, teknolojik aletler konusunda karar vermeyle kısıtlanmadığı görülmektedir. Örneğin Muehlbacher ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada genç çiftler arasında bu rol ayrımının nadiren, yaşlı çiftler arasında ise uzun süre birlikte yaşamının bir çıktısı olarak karar verme ile ilgili sorumluluklardaki rollerin daha belirgin oldukları saptanmıştır. Genç çiftlerin ise ortak karar vermelerinin eşler arasında henüz uzman olunan konular hakkında netleşmediği ile bağlantılı olabileceği düşünülmektedir (Muehlbacher, Hofmann, Kirchler ve Roland-Lévy 2009). Bu bağlamda satın almada kırılan bu döngünün aile bütçesi hazırlamada da kırılması gerektiği düşünülmektedir.

2.5. Sosyal Hizmet Bağlamında Kadının Aile Bütçesindeki Ekonomik Rollerinin Değerlendirilmesi

UNIFEM tarafından kadına yönelik ekonomik istismar, kadına maddi açıdan baskı kurulması ve gelir ya da menkullerinin izinsiz kullanılması olarak tanımlanırken buna ek olarak erkeğin ev ekonomisini elinde tutması ve kadının para harcamasına müsaade etmemesini de kadına yönelik ekonomik istismar olarak ifade etmektedir (Fawole 2008). Sosyal hizmet alanı, kadının aile içindeki ekonomik istismarı göz önünde tutularak güçlendirme çalışmaları ile kadına yönelik şiddetle mücadele etmektedir. Örneğin Stylianou, Counselman-Carpenter ve Redcay (2019) tarafından, aile içi şiddet mağduru 34 kadın ile yapılan finansal okuryazarlık programı çerçevesinde kadınların harcama, borçlanma, tasarruf, istihdam gibi konularda yaşadıkları zorlukları aktardığı çalışma verilebilir. Benzer bir çalışmada ise şiddet mağdur kadınlara yönelik finansal eğitim ile finansal beceriler kazandırmaya çalışan uzun bir program uygulaması hazırlanmıştır. Bu programlar aile içi şiddet mağdurlarının başvurdukları kurum ve kuruluşlarda sunulmaktadır. Dolayısıyla tüm kurumlar için genelleme yapılamasa da programların kadınların finansal özgürlüklerini geliştirici ve finansal yönetimlerini iyileştirici etkisi bulunmaktadır (Postmus, Hetling ve Hoge 2015). Bu programların içeriklerinden biri olarak bütçe hazırlama finansal özgürlük açısından önemlidir. Buna istinaden kadının aile bütçesi hazırlanırken karar almada önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir.

Aile ekonomisi ve sosyal hizmet farklı iki disipline sahip olsa da her ikisinin de ortak amacı ailenin refahını arttırabilmektir. 2000 yılında bu amaçla gerçekleştirilen “Aile Ekonomisi-Sosyal Hizmet Diyalogunda” özellikle düşük gelirli ailelerin finansal düzeylerinin geliştirilmesi, ailenin finansal sorunları aile ekonomisi ve sosyal hizmet çerçevesinde ele alınmıştır. Rupured ve arkadaşları, sosyal hizmet ve yoksulluk ilişkisini yakın bulmayarak sosyal hizmetin yoksulluğu sadece sosyal boyutu ile ele aldığını, bireysel çalışma odaklı bir meslek olduğunu ve müracaatçıların psikolojik ve sosyal sorunları ile ilgilendiğini, ekonomik sorunları ikinci planda bıraktığını ifade etmektedir. Bu toplantı ile yoksulluk sorununun sosyal hizmetin kapsamında olup olmadığı tartışmanın ilk konusu olmuştur. Bu bağlamda sosyal hizmet kapsamında olduğu düşüncesini özellikle yoksullukla birlikte görülen psikososyal sorunların da olması bağlantıyı güçlendirmektedir. Bu durumu aile ekonomistlerinin yoksul insanlara vizyon kazandırması ve sosyal hizmet

uzmanlarının finansal bilgi ve becerilerini kullanarak üzerlerinde daha etkili olabilecekleri şeklinde açıklamaktadır (Rupured, Most ve Sherraden 2000).

Sosyal hizmet uzmanları finansal sorunları sosyal adalet çerçevesi içerisinde ele almaktadır. Caplan ve arkadaşları, sosyal hizmet uzmanlarının yoksulluğu gelir ile doğrudan ilişkili olarak ele alınmasını hatalı bulmaktadır çünkü yoksulluğun sosyal, politik olarak farklı tanımlamalar içerisinde ele alınması gerektiği kadar müdahalede bulunan sosyal hizmet uzmanı tarafından nasıl tanımlandığı da önem taşımaktadır (Caplan, Washington ve Swanner 2017).

Bu bağlamda yoksulluğun temel nedeni kıt kaynaklar üzerinde bilgi ve becerileri doğru kullanma kapasitesinden yoksun olmaktır. Yoksulluğu önlemeye çalışan çoğu programın temel yöntemi karar alma, iş birliği sağlama, kaynakların oluşumuna katkı sağlama kapasitelerini artırarak isteklerini belirleme fırsatı sağlamaktır. Bunu sağlarken özel ve genel kapsamda uygulamaların içerisinde cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmaya çalışmaktadır (Kotzé 2003).

Ülkemizde mikro, mezo ve makro düzeyde finansal sosyal hizmet faaliyetleri mevcuttur, özellikle dezavantajlı grupların güçlendirilmesi amacıyla uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bu uygulamalar içerisinde yer alan “sosyal yardımlar” hassas gruplara ekonomik destek sağlamaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının yine ülkemizde sağladığı bir uygulama olarak müracaatçının niteliklerine uygun iş imkanlarını kanalize etmektedir (Özdemir-Ocaklı 2020).

Sosyal hizmet dezavantajlı grupların finansal güçlüklerini ortadan kaldırmak amacıyla müracaatçılara ekonomik destek vermektedir ancak finansal sosyal hizmet uzmanı bu duruma ek olarak müracaatçının kendi ekonomisini kontrol edecek şekilde güçlendirilmesini amaç edinmektedir. Finansal sosyal hizmet uzmanları müracaatçıların kaynaklarla buluşmasını sağlayacak sosyal yardımlar gibi kısa vadeli çözümler yerine finansal olarak sürekliliği sağlayacak güçlendirmeyi esas almaktadır (Özdemir-Ocaklı 2020).

Birkenmaier ve Curley sosyal hizmet uzmanının mikro düzeydeki finansal rollerini icra krizi, finansal kaynak oluşturma, istihdam eğitimi, iş fırsatlarına yönlendirme, bütçe yapma, kredi kullanma, borçları yapılandırma, ayni ve nakdi yardım şeklinde tanımlamıştır. Sosyal hizmet uzmanları finansal krizlerin atlatılmasında psikolojik ve sosyal sorunların çözümünde profesyonel

yaklaşabilmektedir. Bu yüzden finansal sorunların çözümünde müracaatçılarla birlikte aktif birçok rolü bulunmaktadır. Ayrıca sosyal hizmet uzmanları tarafından her ne kadar tam anlamıyla kabullenilmese de finansal eğitim ve danışmanlık rolleri bulunmaktadır (Birkenmaier ve Curley 2009). Bu alanda Despard ve Chowa (2010) tarafından 56 sosyal hizmet uzmanının müracaatçıların finansal sorunlarının çözmeye yönelik müdahalelerini tespit etmek amacıyla katılımcılara anket soruları yönlendirilmiştir. Sosyal hizmet uzmanları finansal sorun yaşayan müracaatçılara hizmet vermekte çeşitli kurumsal zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu çalışma sonucunda en büyük eksikliğin sosyal hizmet uzmanlarının finansal bilgi ve becerilerinin yetersiz kalması, daha sonra ise finansal kaynakların ve zamanın yetersiz kalması ve son olarak müracaatçıların isteksiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çoğu sosyal hizmet uzmanı kurumlarda müracaatçıya kriz anı gibi acil durumlarda hizmet vermekte ve düzenli görüşme yapma imkanına sahip olamamaktadır.

Sherraden, Laux ve Kaufman, (2007) tarafından sosyal hizmet bölümü lisans ve yüksek lisans öğrencilerine sunulmak üzere iki sosyal hizmet uzmanı ve bir aile ekonomisti ile birlikte finansal eğitim hazırlanmıştır. Bu eğitimin temel amacı yoksul ya da düşük gelirli ailelere destek olmanın yollarını öğretebilmektir. Öğrencilerin eğitim sonunda sosyal hizmet eğitim süreci içerisinde yeterli finansal bilgi ve becerileri edinmedikleri konusunda belli bir bilincin oluştuğu görülmüştür. Eğitim içeriğinde bütçe yapma, kredi, harcama, para yönetimi gibi konuların daha fazla yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Maryland Üniversitesi'nde yapılan bir çalışmada finansal yeteneklerin geliştirilmesinin bireylerin ve ailelerin psikolojik iyilik hallerini doğrudan etkilemekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Düşük sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin finansal kapasitelerinin güçlendirilmesinin, ailelere ekonomik destek sağlanması kadar büyük önem taşıdığı ve bu kapasitenin geliştirilmesinde sosyal hizmet uzmanlarının önemli rolü olduğu belirtilmektedir (Kunz ve Callahan 2016). Bahsedilen finansal kapasite basit düzeyde bireylerin; harcama, borçlanma, bütçeleme ve tasarruf yapma gibi para yönetimi yapmalarını kapsamaktadır. Bireyler genellikle yönetim kabiliyetlerini finansal faydaları için kullanmaya teşvik edilmeye ihtiyaç duymaktadırlar (Despard ve Chowa 2010).

Finansal kapasitenin geliştirilmesi “mikro” ve “mezzo” düzeyde “güçlendirme” müdahalesini içermektedir. Mezzo düzeyde yerel yönetimlerin kaynakların aktive edilmesini kapsamaktadır. Müracaatçıların; iş imkanları, bankaların sağladığı krediler ve kadınlara yönelik mikrokredi uygulamaları, finansal okuryazarlık ya da girişimcilik gibi eğitimler hakkında bilgilendirilmesi ve uygun kaynaklara yönlendirilmesidir (Özdemir-Ocaklı 2020).

Makro düzeyde finansal sosyal hizmet uzmanı sosyal politika üretiminde savunuculuk rolünü üstlenmektedir (Birkenmaier ve Curley 2009). Günümüzde farklı aile konuları ile ilgilenen de aslında sosyal hizmet uygulamalarının temeli yoksullukla mücadele ile başlamaktadır. Yoksulluk ve finansal sorunlar, makro sosyal hizmet kapsamında sıklıkla ele alınsa da mikro açıdan yeterli düzeyde ele alınmamaktadır. Bu iki nokta arasındaki fark dikkate alınarak yeni çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Dolayısıyla sosyal hizmet, finansal güçlük yaşayan birey, aile ve gruplara hem bireysel müdahale hem de sosyal politikalar aracılığıyla hizmet sunması onu farklı kılmaktadır (Sherraden, Laux ve Kaufman 2007). Aynı zamanda sosyal hizmet uzmanları bireylerin ve ailelerin finansal kapasitelerini arttırmak amacıyla eğitimler düzenleyebilir, konu ile ilgili programlar geliştirebilir ve araştırmalar yoluyla finansal güçlendirmeye katkı sağlayabilir (Stylianou, Counselman-Carpenter ve Redcay 2019).

Yoksul ya da düşük gelirli aileleri güçlendirme konusunda sosyal hizmet uzmanının çeşitli görevleri vardır ancak sosyal hizmet uzmanının hem bireylerin hem de ailelerin finansal kapasitelerini güçlendirmeye yönelik ülkemizde yeterli nitelikte çalışma bulunmamaktadır. Mevcut literatür incelendikten sonra finansal sosyal hizmet ile ilgili araştırma çalışmalarının henüz yaygınlaşmadığı ve ülkemizin finansal sosyal hizmet ihtiyacının giderek artması sebebiyle bu alanda yapılacak çalışmaların önem taşıdığı düşünülmektedir. Bireylerin sosyal çevreleri içerisinde öğrendikleri yanlış finansal davranışların doğru bilgi ve becerilerle değiştirilmesi amacıyla finansal sosyal hizmet uzmanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda finansal sosyal hizmet uzmanı ailelerin aile bütçesi yapmasını destekleme, yeni gelir kaynakları hakkında bilgilendirme, finansal destek sağlayacak eğitimler vererek doğru bilgi ve beceriler edinmesini sağlamaktadır.

Buna istinaden Walker ve Llewellyn; Russel tarafından 1925'te bireylere yönelik yazılan bir kılavuzda, "Sosyal hizmet uzmanlarının; bir aile bütçesi yapmanın ve evdeki kadın tarafından basit ev hesaplarının tutulmasının her yönden memnuniyet ve mutluluk sağladığına" yönelik bulguları olduğunu ifade etmektedir (Walker ve Llewellyn 2000). Bu doğrultuda kadınların aile bütçelerinin Yönetimindeki rollerinin tanımlanması ve finansal sosyal hizmet müdahalesinin geliştirilmesi önem taşımaktadır.

2.6. Aile Bütçesinin Yönetiminde Kadının Rolü İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Literatürde aile bütçesi ya da cinsiyet rollerinin karar verme mekanizmasına etkisi ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Ancak aile bütçesinin oluşturulmasında kadının rolü ile ilgili detaylı az sayıda çalışma tespit edilmiştir. Bu çalışma ile ulusal literatürün gelişmesine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Terzioğlu'nun Malatya ilinde kadınların ev yönetimindeki rollerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada kadınların tüketim ve harcama kararlarına katılımının şehirlerde daha yüksek oranda olduğu belirtilmiştir. Ev hanımı olan kadınlarla yapılan çalışmada eğitim ve gelir düzeyinin artması ile karar üzerindeki etkisinin de arttığı tespit edilmiştir. Genellikle finansal kararların ve para yönetiminin erkeğin elinde olduğu daha az sayıdaki aile de ise kararların birlikte verildiği görülmüştür. İş bölümü noktasında erkeğin ekonomik görevleri üstlendiğini ve kadınların finansal kararlara katılmadıkları genellikle ev ekonomisinin erkek tarafından kontrol edildiği saptanmıştır (Terzioğlu 1981). Benzer şekilde Terzioğlu ve Şafak tarafından 1988 yılında Türkiye'deki 2.776 evli ve çalışan kadınla görüşme aracılığıyla verilerin topladığı çalışmanın sonucunda da ailelerde harcama planının yapılmasına ve finansal yönetime eşlerin birlikte karar verdiği sonucuna ulaşılmıştır (Terzioğlu ve Şafak 1988).

Erci tarafından kadınların aile içinde karar verme sürecine katılımı ile ilgili Erzurum ilinde çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma sonucunda geleneksel karar verme rollerinin aile üzerinde etkisinin sürdüğü, kadınların ev içi rollerle ilgili kararlar dışında aile içi kararların verilmesinde de erkeklerin Yönetiminde olduğuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyi ve gelir düzeyi ile kadınların karar verme sürecine katılımının bağlantılı olduğu ifade edilmiştir (Erci 1995).

Çopur tarafından Ankara ilinde ailelerin değerlerinin ekonomik faaliyetler üzerine etkisinin incelendiği çalışmada; ailelerin %67'sinde ekonomik faaliyetleri eşlerin birlikte gerçekleştirmekte olduğu, %22'sinde erkeğin %9'unda kadının ön planda olduğu saptanmıştır. Bu aileler tarafından yapılan finansal planlama oranlarına bakıldığında ailelerin çok büyük oranlarda bütçe, tasarruf planı, borçlanma planı, yatırım planı hazırladıkları saptanmıştır (Çopur 2001).

Çopur ve Şafak tarafından Ankara ilinde 625 aile ile yapılan ailelerin gelir yönetimlerine ilişkin çalışmada gelirin kullanımına %67 ile eşlerin birlikte karar verdikleri ikinci sırada ise erkeklerin karar verdiği görülmüştür. Yine aynı çalışmada bütçe hazırlama ve gelir arasındaki ilişkinin anlamlılık ifade ettiği belirlenmiştir. Gelirin ve eğitim düzeyinin arttığı ailelerde bütçe hazırlama oranı da artmıştır. Dolayısıyla bu ailelerde finansal problemlerle karşılaşma olasılığı da azaldığı görülmüştür (Çopur ve Şafak 2003).

Erbil ve Pasinlioğlu'nun (2004) 280 evli kadınla, kadının aile içerisindeki karar verme rollerini saptamak amacıyla yaptıkları çalışma sonucunda bütçe hazırlama konusunda %66 oranla eşler birlikte karar vermekte, ikinci sırada %19 ile erkeklerin ve üçüncü sırada %7,5 ile kadınların tek başına karar verdiklerine ulaşılmıştır. Kadınların tek başına karar verme oranlarının oldukça düşük olduğu ve genellikle daha az sorumluluk gerektiren işleri kapsadığı görülmüştür. Bu çalışmada kadınların yaşı ile bütçeye karar verme oranları arasında karşıt bir ilişkinin mevcut olduğu da saptanmıştır. Kadınların eğitim oranı ile bütçeye karar verme oranları arasında ise doğrudan bir ilişki olduğu ifade edilmiştir. Bu anlamda Bernasek ve Bajtelsmit (2002) kadının hane halkı finansmanı katılım düzeyine incelediği bir çalışmada da eğitim düzeyinin, finansal kararlara katılım üzerinde doğrudan etkili olduğu saptanmıştır.

Arpacı ve Ersoy'un çalışma durumunun kadınların aile içi rolleri üzerine etkisini incelendiği çalışmada kadının çalıştığı ailelerdeki iş bölümleri arasında aile bütçesi hazırlama yer almaktadır. Çalışma sonucunda katılımcıların %63'ü bu görevi paylaşmaktadır. Ortak finansal kararlar verilmesi açısından harcama ve tasarruf davranışına göre oranların değiştiği görülmektedir (Arpacı ve Ersoy 2007).

İran'da yapılan bir çalışmada kadınların aile içi ekonomik kararlara katılımının %43 olduğu, araç alım satımında erkeklerin Yönetiminde bulunduğu, kadınların sadece %5'inin araç alım ve satımına karar verdiği görölmüştür. Geleneksel rollerin karar verme üzerinde etkisinin devam ettiği, aile içindeki kararlari veren kişi sorusu üzerinde eşlerin evlilik süresi, yaş, eğitim düzeyi yaşanılan yer gibi sosyal faktörlerin etkisi bulunmuştur (Kiani 2012).

Erkal ve Çopur tarafından Ankara ilinin bir ilçesinde aile içindeki görevlerinin dağılımını inceleyen çalışma da finansal görevler içerisinde bulunan borç ödemenin erkekler tarafından yerine getirildiği görölmüştür. Bu bağlamda günlük harcamalar, harcama planı yapma ya da biriktirme gibi finansal görevlerin kadın ve erkek tarafından birlikte yerine getirildiği belirlenmiştir. Bu verilerden hareketle kadının çalışma durumu fark etmeksizin finansal görevlerin dağılımında eşitsizliğin olmadığı belirtilmiştir. Özellikle çalışmada harcama planı yapma ve biriktirme planının birlikte gerçekleştirildiği dikkat çekmektedir (Erkal ve Çopur 2013).

Bu anlamda Burdur ilinde besicilikle uğraşan ailelerdeki kadınlarla yapılan bir çalışmada kadınların ekonomik yaşama katılmış olmalarına rağmen finansal kararlari alan değil kararlari kabul eden olduğu saptanmıştır. Kadınları aile içinde ya da çevrede sorun oluşturmamak için duruma uyum gösterdikleri ifade edilmiştir. Kadının ekonomik olarak gelir sağladığı ailelerde dahi finansal kararlari kontrolünün erkeklerde olduğu, isteklerine göre tüketim yapamadığı görölmüştür (Kutlar, Kızılay ve Turhanoğulları 2013).

Fettahoğlu (2015) tarafından aile üyelerinin finansal okuryazarlık seviyesi bağlamında aile bütçesini kontrol etme bilgi ve becerilerini ölçmek amacıyla Kocaeli'nde anket yöntemiyle yapılan çalışmada çoğunlukla aile bütçesi yaptıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda borçları zamanında ödeme, fatura ödeme gibi finansal davranışların mevcut olduğu ancak ailelerin yatırım noktasında emeklilik ile ilgili planlarının olmadığı görölmüştür. Aile bireyleri arasında finansal kararlari alan kişilere bakıldığında; katılımcıların %55'inin eşler tarafından birlikte, %12'sinin kadın veya erkek tarafından, %32'sinin katılımcı ve eş dışındaki aile üyesi ile birlikte aldıkları belirlenmiştir (Fettahoğlu 2015).

Kentsel alanda yapılan çalışmalardan farklı olarak kırsal alanda yapılan araştırmalardan biri de İzmir’de kırsal alanda yaşayan evli 323 kadınla gerçekleştirilmiştir. Kadınların aile içi kararlara katılımının ölçülmesi amacıyla anket aracılığıyla veriler toplanılmıştır. Anket sonuçları çalışma durumu, harcama gibi finansal ve sosyal kararları eşlerin birlikte verdikleri, çocukları ilgilendiren durumlarda eşlerin çocuklarla birlikte karar verdikleri belirtilmiştir (Arpacı ve Kırtepe zdemir 2017). Genel anlamda bakıldığında yaşanılan yere ve topluma göre kadının ekonomik yaşamında değişmeler olduğu görülse de aslında kent ya da kır yaşamında eğitim, yaş, evre gibi faktörlerin ortak etkisine göre şekillenmektedir.

Parlar ve Turan (2018) tarafından orta gelir düzeyindeki ailelerin finansal davranışlarını tespit etmek amacıyla yapılan çalışma da aile bütçesini eşlerin birlikte yaptıkları belirtilmiştir. Ancak bazı ailelerde bütçenin yönetiminin kadınlar tarafından erkeklere bırakıldığı daha az sayıdaki bazı ailelerde ise kadınlara bırakıldığı tespit edilmiştir. Tüketim harcamalarını etkileyen faktörlerden biri olarak aile bütçesi ön plana çıkmaktadır. Ancak genel olarak bakıldığında katılımcı ailelerin finansal davranışlarını gelirleri doğrultusunda şekillenmektedir.

Son olarak ülkemizin transit konumu nedeniyle sıklıkla gler yaşanmaktadır. Göçmenlerin büyük çoğunluğunu oluşturan kadınlar bu yol aracılığıyla işgücü piyasasına katılmaktadır (nder 2013). G ile ilgili yapılan çalışmalarda da görülmektedir ki göç eden ailelerde kadının rollerinde yaşanan değişimler sonucunda aile ekonomisini geliştirecek faaliyetlere katılım oranı artmaktadır. Gten önce ailenin finansal kararlarında erkeğin ya da kadının ebeveynlerinin kararları baskın konumda iken g sonrası karar mekanizmalarında ebeveynlerin üstünlüğü sona ererek kadının deneyiminin de değerli olduğu anlaşılmaktadır (Gioli 2017; Korkmaz 2020).

Yapılan bu çalışmalar sonucunda da görülmektedir ki genel olarak aileler ev muhasebesi yöntemlerini kullanmaktadır. Ancak aile bütçesini kontrol ederken kadının yönetim becerilerini kullanacak uygulamaların ailelerde mevcut olmadığı ve özellikle kadınların finansal becerileri kullanacakları alanlardan uzakta olduğu görülmektedir. Bu nedenle çalışmada; aile bütçesi yönetiminde bir belirleyici olarak cinsiyetin etkisi ile kadınların aile bütçesinin Yönetiminde rollerinin tespit edilmesi ve kadınların finansal rollerinin değerlendirilmesi amaçlamaktadır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu kısımda araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanılması ve değerlendirilmesi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırması kullanılmıştır. Tarama araştırması, araştırmanın konusu hakkında detaylı verilerin elde edildiği genellikle katılımcı sayısının çok olduğu, mevcut durum hakkında bilgi veren araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2020). Bu çalışmada da kadınların aile bütçesi üzerindeki rollerinin saptanması amaçlandığı için Karasar'ın (2012) bahsettiği evren içerisinden seçilen örneklem ile yapılan araştırma sonucunda evren hakkında genel bir düşüncenin oluştuğu genel tarama modelinin kullanılması uygundur.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Ölçek geçerliliği ve güvenilirliği ile ilgili örneklem belirlenirken ölçekteki madde sayısının 10 katı kadar katılımcıya ulaşılması gerektiği ifade edilmektedir (Büyüköztürk vd, 2020). Ölçek geçerliliği ve güvenilirliği için verilerin toplanması amacıyla 200 katılımcıyla uygulama gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evreni Konya'da yaşamakta olan kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmanın evreni saptanırken TÜİK'in Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2020 yılı Konya ili verilerinden faydalanılmıştır. Konya'daki toplam kadın nüfusu 1.137.170'dir. Konya'da 18-65 yaş aralığında 747,262 kadın bulunmaktadır. Araştırmanın evrenini 747,262 kişi oluşturmaktadır (TÜİK, ADNSKS, 2007-2020).

Örnekleme dâhil edilen katılımcılar gönüllük esasına dayanılarak seçilmiştir. Araştırmaya; kadın, 18-64 yaş aralığında, Konya'da ikamet eden katılımcılar dâhil edilmiştir ve dışlama kriteri bulunmamaktadır.

Örneklem büyüklüğü hesaplamasında Büyüköztürk ve diğerleri (2020), gelir gibi "sürekli değişkenler" ölçülmek istenen araştırmalarda şu formülü önermektedir:

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}}$$

$$n_0 = [(t \times S) / d]^2$$

Formüldeki ifadelerin anlamları şunlardır:

N: Evren büyüklüğü

n: Örneklem büyüklüğü

t: Güven düzeyi

S: Standart sapma

d: Sapma miktarı

Formül uygulandığında çalışma için uygun örneklem büyüklüğü 0.05 hata payı ile 384 olarak hesaplanmıştır.

$$n_0 = [(1.96 \times 0.5) / 0.5]^2 = 384,16$$

$$n = \frac{384,16}{1 + \frac{384,16}{747,262}} = 383,96$$

3.3. Veri Toplama Tekniği ve Araçları

Çalışma yapılırken anket tekniği uygulanmıştır. Literatür taraması yapılarak; demografik özellikler, aile bütçesinin tanımı ve değerlendirilmesi, kadınların aile bütçesi üzerine rollerini nasıl değerlendirdiği ilişkin 52 sorudan oluşan form hazırlanmıştır. Bu form iki bölümden oluşmaktadır. İlk 29 soru sosyodemografik bilgiler ve aile bütçesinin yönetiminde roller ile ilgili çoktan seçmeli anket sorularıdır. Sonraki 23 soru ise ölçek yöntemi ile hazırlanmıştır.

Anket formu ve ölçek soruları hazırlandıktan sonra bütçe konusunda uzman görüşü ve dil bilgisi ve imla kuralları için Türkçe öğretmenlerinin görüşü alınmıştır. Soru havuzunda mevcut bulunan 62 sorudan ön değerlendirme sonucu 10 soru çıkartılmıştır. Sadeleştirilmiş hali ile uygulanmaya başlanmıştır. Anket formu ve ölçek ek olarak sunulmuştur. (EK-1).

3.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcıların özlük bilgilerini öğrenmek amacıyla formda ilk olarak cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, meslek, evli ise eşinin yaşı ve eğitim durumu, varsa çocuk sayısı, yaşanılan yer, aylık gelir olmak üzere 22 soru yer almaktadır. Gelir durumu ile ilgili sorular hazırlanırken veri toplama sürecinde asgari ücretin 3250 lira olması baz alınarak hesaplanmıştır. Sosyodemografik sorular kısmına ek olarak katılımcıların aile bütçesinin yönetiminde rolleri ile ilgili 7 soru hazırlanmıştır. Katılımcılara; kadın, erkek, kadın ve erkek birlikte, tüm aile üyeleri birlikte ve diğer olmak üzere seçenekler hazırlanarak sunulmuştur. Bahsedilen 7 sorunun cevabında yer alan diğer seçeneği içerisinde aynı hanede yaşayan kişiler baz alınmıştır.

3.3.2. Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeği

Ölçek soruları, literatürden amaca uygun olarak düzenlenmiş olup bu amaçla Gönen ve Özgen (2001), Şirvan Boran (2001), Günay ve Bener (2011), Şarлак (2012), Kabaklı Çimen (2012), Kutlu (2019) adlı araştırmacıların belirtilen yıllardaki çalışmalarından faydalanılmıştır. Ölçek formu hazırlanırken; bütçe, tasarruf ve yatırım, kredi ve sigorta, harcama ve borçlanma olmak üzere kadınların beş temel finansman tutumu dikkate alınmıştır. 5'li likert olarak hazırlanan ölçek sorularına "asla, nadiren, bazen, genellikle, her zaman" şeklinde cevap vermeleri beklenilmiştir. Ölçek 23 sorudan oluşmaktadır. Ölçekte ters soru bulunmamaktadır. Ölçekten alınacak en küçük puan 22, en yüksek puan ise 110'dir. Ölçek 5 alt boyuttan oluşmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması:

Veriler online web sitesi aracılığıyla hazırlanan dijital formların internet tabanlı uygulamalar üzerinden katılımcılara ulaştırılması ile toplanmıştır. Etik kurul onayından sonra 8-30 Kasım 2021 tarihlerinde katılımcıya ön uygulama gerçekleştirilerek anket sorularının "psikometrik özellikleri"nin saptanması planlanmıştır (Büyüköztürk vd., 2020).

Ön uygulama sonucunda 200 katılımcıya ulaşılmıştır. Anket formu düzenlenerek araştırmanın dördüncü ve beşinci ayları içerisinde 480 katılımcı ile veriler toplanmıştır. Eksik, yanlış doldurulan ve yarım bırakılmış 24 anket formu değerlendirmeye alınmamıştır bu yüzden 456 katılımcının yanıtları analiz edilmiştir. Çalışmanın geçerlilik ve güvenilirlik analizi için 200 kadın katılımcıya, verilerin analizi 456 kadın katılımcıya ulaşılmıştır.

3.5. Verilerin İstatistiksel Değerlendirmesi:

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS 24 programı ile analiz edilmiştir. Örneklem belirlenirken güven düzeyi %95 ve hata payı 0.05 olarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında demografik özelliklerine göre dağılımlarının verilmesinde betimleyici analizlerden frekans ve yüzde analizi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğe ait betimleyici analizlerin verilmesinde ise ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Analiz yapılmadan önce yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, medeni durum, çocuk sayısı gibi değişkenlere bağlı olarak normallik dağılımı incelenmiştir.

Tablo 3.1. Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerine Ait Normallik Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Kolmogrov-Smirnov			Merkezi Eğilim Ölçümleri			
	Statistic	Sd	p	\bar{X}	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
Bütçe Yapma	0,126	456	0,000	3,66	3,86	-0,614	-0,454
Harcama	0,165	456	0,000	3,98	4,00	-1,181	1,242
Borçlanma	0,237	456	0,000	4,06	4,33	-1,547	1,637
Kredi ve Sigorta Kullanımı	0,208	456	0,000	3,43	4,00	-0,524	-1,335
Tasarruf ve Yatırım Yapma	0,175	456	0,000	3,54	4,00	-0,539	-0,959
Aile Bütçesi Yönetimi	0,075	456	0,000	3,73	3,85	-0,561	-0,007

Tablo3.1.'de de görüldüğü üzere normallik testinde, Skewness ve Kurtisosis değerleri -1,5 ile +1,5 arasında değer alan ve örneklem büyüklüğü 30 ve üzerinde olan verilerin normal dağıldığı varsayılarak istatistiksel olarak daha güçlü sayılan parametrik testler kullanılmıştır. Elde edilen verilerin dağılımlarının belirlenmesinde merkezi eğilim ölçümlerinden aritmetik ortalama, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları kullanılmıştır.

Medyan ile aritmetik ortalama değerinin birbirine yakın ya da eşit olması, çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1.5 sınırları içerisine yer alması göz önünde tutularak elde edilen verilerin normal dağıldığı varsayılmıştır (George ve Mallery 2010). Elde edilen verilerin dağılımının normal dağılım olması sonucu hipotez testleri istatistiksel olarak %95 güven düzeyinde test edilmiş olup ölçeklerden elde edilen puanların 2’li gruplara göre farklarının incelenmesi için bağımsız örneklem t-testi, 2’den fazla gruplar arasındaki farkların belirlenmesi için tek yönlü ANOVA analizi yapılmıştır.

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği için öncelikle madde analizi, güvenilirlik analizi, madde toplam korelasyon analizi ve açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklanan faktör yapısının farklı bir örneklem grubunda doğrulanması için LISREL 8.7 programı aracılığıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

3.6. Araştırmanın Hipotezleri:

Çalışmada temelinde üç ana hipotezden ve ana hipotezlere bağlı alt hipotezlerden oluşmaktadır.

1. Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile sosyodemografik değişkenler arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile eşlerinin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile sahip oldukları çocuk sayısı arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile evlilik süreleri arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile meslekleri arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile konut durumu arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile gelir durumu arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile hanenin gelir durumu arasında anlamlı bir fark vardır.

2. Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile aile bütçesine ilişkin değişkenler arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile aile bütçesine katkıda bulunan bireyler arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile aile bütçesi hazırlama şekilleri arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile aile bütçesi hazırlama süreleri arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile aile bütçesi planlayan birey arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumlarına arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile aile bütçesi açığında kullanılan yöntemler arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile aile bütçesi yönetiminde bilgi edinilen kaynaklar arasında anlamlı bir fark vardır.
3. Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile finansman tutumlarına ilişkin değişkenler arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile düzenli olarak gelirlerinden tasarruf etme durumları arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile tasarrufu değerlendirme şekilleri arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile tasarruf yapmaya yönlendiren sebepler arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile 1 ayda ortalama tasarruf durumları arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile aile birikimi olma durumlarına arasında anlamlı bir fark vardır.
 - Kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile son 1 yılda birikim kararını veren bireyler arasında anlamlı bir fark vardır.

3.7. Araştırmanın Etik Boyutu:

Araştırmaya katılan kişilerden bireysel onay alınmıştır. Ankete başlamadan önce katılımcının onay vereceği bir seçenek sunularak bireysel onayları alınmıştır. Bu onay doğrultusunda, katılımcılara ankete katılma zorunluluğunun bulunmadığı ve istedikleri zaman ayrılma haklarının bulunduğu ifade edilmiştir. Bilgilendirilme formu hazırlanarak ekte sunulmuştur.

Çalışmanın etik kurallara uygun yapılması amacıyla Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun etik kurul onayı 03.11.2021 tarih ve 2021/15-92 sayılı kararı ile etik izin alınmıştır.

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları:

Araştırmada sadece anket yöntemi ile veriler toplanmıştır. Bu yüzden ölçülmek istenen konu anket çalışması kapsamında aile bütçelerinin yönetiminde kadının rolü ile kısıtlanmıştır. Verilerin katılımcılara ulaşma kolaylığı sağlayan internet aracılığıyla toplanması bu araştırmanın sınırlılıklarındandır.

3.9. Araştırmanın Kapsamı:

Araştırmanın zaman ve imkanları göz önünde bulundurularak coğrafi bakımdan kapsamı Konya ilidir ve araştırma Konya ilinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma bölgesi bu bağlamda çeşitli sosyoekonomik yapıya sahip kadın katılımcılara sahiptir. Evrenin tamamı kapsam bakımından ele alınması mümkün olmaması nedeniyle aile bütçesine aktif katılım sağlayabilecek 18-64 yaş aralığı ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın konusu olan aile ekonomisinin geliştirilmesi ve aile bütçeleri oldukça geniş kapsamlı bir konudur. Bu çalışmanın aile bütçelerinin yönetiminde kadının rolleri bağlamında kadının ekonomik konumu, istihdama katılımı, işsizliği ve ev içi statüsü gibi konular kapsamında ele alınması amaçlanmaktadır. Bu amaçla hazırlanan anket soruları ve TÜİK, İŞKUR gibi kadınların ekonomideki konumu hakkında geniş ölçekte araştırmalar yapan kurumların istatistiki verilerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın bulguları, kadınların aile bütçelerinin yönetimindeki rolleri bu bağlamda değerlendirilecektir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğine ait geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarına ile ilgili bulgular paylaşıldıktan sonra veriler hipotezler doğrultusunda analiz edilerek ulaşılan sonuçlara yer verilmektedir.

4.1. Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğine Ait Geçerlilik Güvenirlik Sonuçları

Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliği belirlemek amacıyla 200 katılımcı ile pilot çalışma uygulanmıştır.

Tablo 4.1. Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğine Ait KMO ve Bartlett Analizi

KMO		0,909
	Ki-kare Değeri (χ^2)	7150,387
Bartlett	Serbestlik Derecesi (df)	190
	Anlamlılık Değeri (p)	0,000

Tablo 4.1. incelendiğinde KMO değerinin 0,60'tan daha fazla olduğu ve Bartlett testi sonucunun %99 güven düzeyinde anlamlı olduğu ($p < 0.01$) saptanmıştır. Bu sonuçlara istinaden örneklem sayısının faktör analizi için yeterli olduğu görülmüştür. Sonuçlara bakıldığında, verilerin istatistiksel olarak çok değişkenli normal dağılımlı olduğu görülmektedir (Kan ve Akbaş 2005).

Tablo 4.2’de pilot çalışma sonucunda ölçekten elde edilen geçerlilik güvenilirliğine ait sonuçlar ve Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğine ilişkin madde analizine yer verilmiştir. Ölçekteki maddelerin diğer maddelerle olan korelasyonun 0,30’ dan daha az bir değer alması gerekmektedir (Büyüköztürk 2009).

Tablo 4.2. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğine İlişkin Madde İstatistikleri

Madde No	Madde Silme Ölçek Ortalaması	Madde Silme Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek İlişkisi	Madde Silme Güvenirlik Değeri
1	76,450	233,308	0,807	0,895
2	76,940	230,614	0,684	0,896
3	76,570	231,783	0,696	0,896
4	76,890	233,299	0,607	0,898
5	76,880	230,235	0,638	0,897
6	76,850	226,104	0,679	0,896
7	78,810	261,457	-0,136	0,911
8	76,110	240,806	0,495	0,900
9	77,820	258,016	-0,038	0,913
10	76,140	242,008	0,525	0,900
11	76,400	241,094	0,503	0,900
12	76,400	240,192	0,541	0,900
13	76,450	240,155	0,472	0,901
14	76,980	231,507	0,647	0,897
15	76,200	238,900	0,529	0,900
16	76,500	241,842	0,419	0,902
17	76,120	236,595	0,543	0,899
18	78,710	260,558	-0,103	0,912
19	76,860	226,835	0,648	0,896
20	76,950	227,604	0,640	0,897
21	76,900	221,965	0,647	0,897
22	76,800	229,657	0,678	0,896
23	76,600	231,348	0,616	0,897
$\alpha = 0,904$				

Tablo 4.2.’e bakıldığında ölçekteki mevcut maddeler arasındaki ilişkinin 0,30 değerinden daha küçük olması nedeniyle 7, 9 ve 18. maddelerin çıkartılmıştır. Ölçeğe ilişkin yeni madde istatistikleri Tablo 4.3’de verilmiştir.

Tablo 4.3. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin Yeni Madde İstatistikleri

Madde No	Madde Silme Ölçek Ortalaması	Madde Silme Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek İlişkisi	Madde Silme Güvenirlik Değeri
1	70,790	239,191	0,819	0,922
2	71,280	236,689	0,688	0,923
3	70,910	237,619	0,707	0,923
4	71,230	239,458	0,609	0,925
5	71,220	236,401	0,639	0,924
6	71,180	231,922	0,687	0,923
8	70,440	246,555	0,514	0,927
10	70,480	248,092	0,535	0,927
11	70,740	247,221	0,510	0,927
12	70,740	246,211	0,552	0,926
13	70,790	245,980	0,487	0,927
14	71,320	237,757	0,647	0,924
15	70,540	244,922	0,538	0,926
16	70,840	248,028	0,424	0,928
17	70,450	242,226	0,562	0,926
19	71,200	232,777	0,653	0,924
20	71,290	233,570	0,645	0,924
21	71,230	227,793	0,653	0,925
22	71,130	235,835	0,678	0,924
23	70,940	237,473	0,619	0,925
$\alpha = 0,929$				

Tablo 4.3. bakıldığında yeni ölçek yapısının uygun olduğu tespit edildiği için mevcut halinin korunması gerektiği düşünülerek madde çıkartılmasına gerek duyulmamıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını tespit etmek için güvenilirlik analizi tekrar yapılmış ve ölçeğin güvenilirlik düzeyinin 0,904'den 0,929'a çıktığı belirlenmiş olup bu değer yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır ($\alpha = 0,929$).

Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin maddeleri ile ölçek toplam korelasyonu değerleri Tablo 4.4.'de verilmiştir.

Tablo 4.4. Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin Maddeleri ve Ölçeğin Toplam Korelasyonu Değerleri

Madde No	r	p
1	0,838	0,000**
2	0,727	0,000**
3	0,743	0,000**
4	0,657	0,000**
5	0,686	0,000**
6	0,733	0,000**
8	0,561	0,000**
10	0,575	0,000**
11	0,556	0,000**
12	0,594	0,000**
13	0,539	0,000**
14	0,691	0,000**
15	0,586	0,000**
16	0,481	0,000**
17	0,611	0,000**
19	0,704	0,000**
20	0,696	0,000**
21	0,711	0,000**
22	0,720	0,000**
23	0,668	0,000**

**p<0.01

Ölçeğinin maddeleri ve ölçeğin toplam korelasyonu değerlerinin 0,30'un altında bir değer olmaması nedeniyle ölçek iyi düzeyde ölçme gücüne sahiptir. Tablo 4.4.'e bakıldığında ölçek maddeleri ve ortalama puanlar arasındaki değerler 0,481-0,838 arasında olduğu ve istatistiksel olarak anlamlılık ifade etmektedir ($p<0.01$). Bu bağlamda maddeler arasında tutarlılık ile ilgili bir problem belirlenmemiştir.

Tablo 4.5. Maddelerin ayırt ediciliğinin %27'lik alt ve üst gruplara göre test edilmesi

Maddeler	t	p
Madde 1	-23,832	0,000**
Madde 2	-21,813	0,000**
Madde 3	-20,684	0,000**
Madde 4	-16,793	0,000**
Madde 5	-18,358	0,000**
Madde 6	-22,22	0,000**
Madde 8	-10,651	0,000**
Madde 10	-11,162	0,000**
Madde 11	-11,025	0,000**
Madde 12	-11,949	0,000**
Madde 13	-10,655	0,000**
Madde 14	-20,377	0,000**
Madde 15	-10,83	0,000**
Madde 16	-8,475	0,000**
Madde 17	-11,967	0,000**
Madde 19	-22,546	0,000**
Madde 20	-20,071	0,000**
Madde 21	-25,781	0,000**
Madde 22	-21,776	0,000**
Madde 23	-17,753	0,000**

Maddelerin ayırt ediciliğine ilişkin yargının oluşabilmesi için katılımcıların %27'lik alt ve üst grupları belirlenmiştir. Katılımcıların aile bütçesi yönetimi algısı düzeylerine ait %27'lik alt ve üst grupları küçükten büyüğe sıralanmıştır. Sıralanan aile bütçesi yönetimi algısı düzeylerinin %27'lik kısmındaki en düşük ve en yüksek 54 katılımcının değerlerine bakılmıştır. Bütün maddeler için %27 alt ve üst değerlerinin geçerli olduğu saptanmıştır ($p<0.01$) (Flanagan 1952).

Geçerlilik analizi için 200 katılımcıdan toplanan ön verilerle Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Tablo 4.1'de yer alan KMO, Barlett Küresellik testleri değerlerine bakılarak AFA'nın yapılmasının mümkün olup olmadığına ve ifadeler arasındaki mevcut ilişki incelenmiştir (Tabachnick ve Fidel 2014).

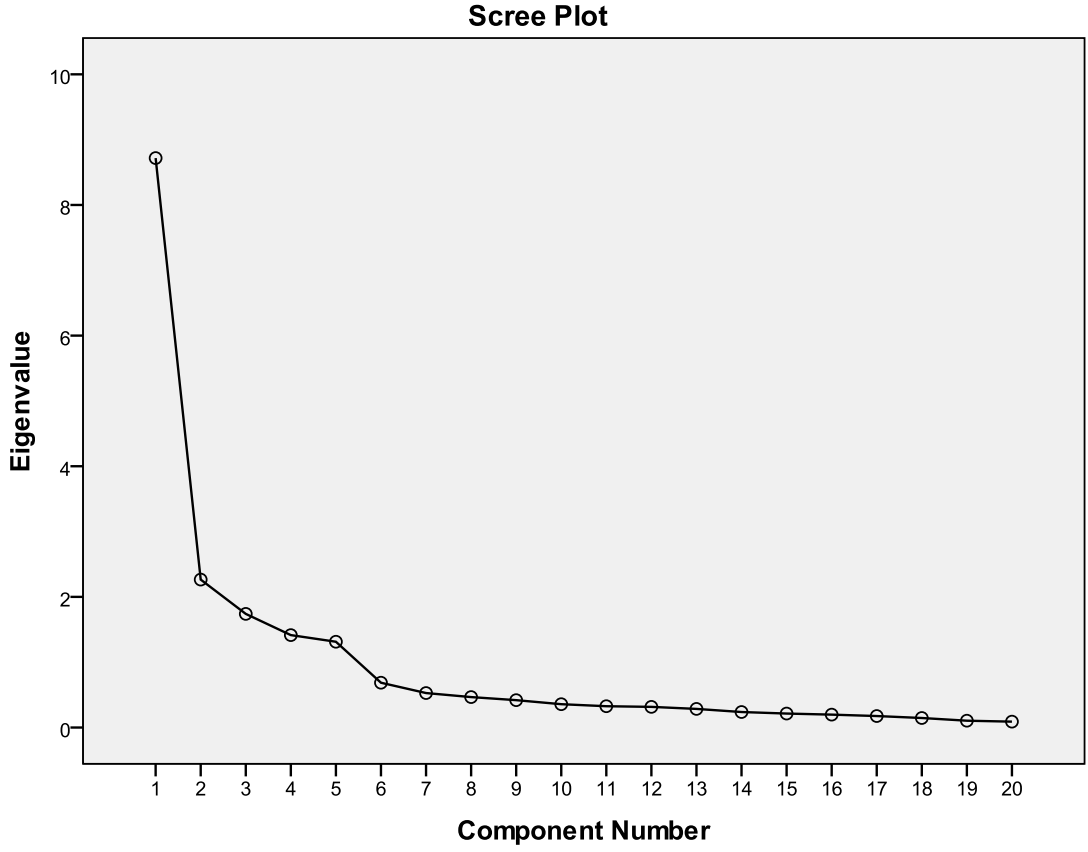
Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin Açıklayıcı Faktör Analizi sonuçlarına Tablo 4.6’te yer verilmiştir.

Tablo 4.6. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin Öz Değerleri ve Açıkladıkları Varyans Düzeyleri

Faktörler	Başlangıç Öz Değerleri			Varimax (Döndürme) Sonrası Yüklerin Kareler Toplamı		
	Toplam	Varyans%	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %
1	8,718	43,589	43,589	4,532	22,659	22,659
2	2,265	11,326	54,915	3,114	15,568	38,227
3	1,740	8,699	63,614	2,756	13,779	52,006
4	1,415	7,075	70,688	2,527	12,633	64,64
5	1,313	6,566	77,255	2,523	12,615	77,255

Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi amacıyla temel bileşenler analizlerinden varimax dik döndürme tekniği kullanılmıştır. Tablo 4.6.’da görüldüğü üzere katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin öz değerlerinin bir değerinin üzerinde beş faktörlü bir yapıda olduğu belirlenmiştir. Birinci faktör tek başına ölçeğin %22,659’unu, ikinci faktör tek başına ölçeğin %15,568’ini, üçüncü faktör tek başına ölçeğin %13,779’unu, dördüncü faktör tek başına ölçeğin %12,633’ünü, beşinci faktör ölçeğin tek başına %12,615’ini açıklamaktadır. Faktörlerin tamamı ölçeğin %77,255’ini açıklamaktadır. Açıklanan varyans değerinin ortalama %40-60 arasında olmasının uygun olduğu bilinmektedir (Scherer vd. 1988).

Resim 4.1.'de çizgi yamaç grafiğine yer verilmiştir. Burada çizgi yamaç grafiği (Scree plot testi) incelenerek faktör yapısı hakkında karar verilmiştir.

Resim 4.1. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğine Ait Yamaç Grafiği

Yamaç grafiği incelendiğinde kırılmanın beşinci boyuttan sonra kırılmanın oluştuğu ve eğimin altıncı boyuttan itibaren diğer faktörler için durağanlaştığı görülmektedir.

Bu bağlamda; tüm incelemeler sonucunda Tablo 4.7.'de katılımcıların aile bütçesi yönetimi algısı ölçeğinin maddelerine ait faktör yük değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.7. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeği Maddelerine Ait Faktör Yük Değerleri

Maddeler	Faktörler					Güvenirlilik
	1	2	3	4	5	
Madde 1	,862					
Madde 2	,689					
Madde 3	,687					
Madde 4	,718					0,907
Madde 5	,797					
Madde 6	,855					
Madde 8	,554					
Madde 10		,829				
Madde 11		,826				
Madde 12		,820				0,882
Madde 13		,800				
Madde 15			,850			
Madde 16			,858			0,887
Madde 17			,853			
Madde 19				,892		
Madde 20				,872		0,948
Madde 21				,879		
Madde 14					,825	
Madde 22					,809	0,912
Madde 23					,857	

Büyüköztürk (2009) bir maddenin ölçekte yer alabilmesi için faktör yükünün 0,45 değerinin üstünde bir değer alması gerektiğini ifade etmektedir. Bu ölçekte faktörlerin 0,554-0,892 arasında yük değerleri aldığı belirlenmiştir.

Maddelerin kararsız kalma durumlarını belirlemek amacıyla maddelerin faktörler arasındaki uzaklığı değerlendirilmiştir. Büyüköztürk (2009) tarafından bu değerler 0,10 olarak belirlenmesine istinaden faktör yük değerlerinin bu değerden büyük olması nedeniyle maddelerin kararsızlık durumunun mevcut olmadığı saptanmıştır (Büyüköztürk 2009).

Tablo 4.7’de Faktör 1’de yer alan maddeler “**Bütçe Yapma**”, Faktör 2’de yer alan maddeler “**Harcama**”, Faktör 3’te yer alan maddeler “**Borçlanma**”, Faktör 4’de yer alan maddeler “**Kredi ve Sigorta Kullanımı**” ve Faktör 5’te yer alan maddeler “**Tasarruf ve Yatırım Yapma**” olarak isimlendirilmiştir. Bu 5 alt boyutunun güvenirlik düzeyleri sırası ile 0,907, 0,882, 0,887, 0,948 ve 0,912 olduğu ve bu değerlerin kabul edilebilir güvenirlik düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.8. Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular

Alt Boyutlar	\bar{x}	s.s.	Maddeler
Bütçe Yapma	3,73	0,81	1,2,3,4,5,6,7,8,9
Harcama	3,66	0,98	10,11,12,13
Borçlanma	3,98	0,89	14,15,17,18
Kredi ve Sigorta Kullanımı	4,06	1,04	16,19,20,21
Tasarruf ve Yatırım Yapma	3,43	1,49	22,23
Aile Bütçesi Yönetimi	3,54	1,20	Tamamı

Aile bütçesi yönetimi düzeylerine ait betimsel bulgular incelendiğinde katılımcıların; aile bütçesi yönetimi düzeylerinin ($\bar{x}=3,54$) yüksek olduğu belirlenmiştir. Aile bütçesi yönetimi ölçeğine ait alt boyut ortalamaları incelendiğinde; bütçe yapma düzeyleri ($\bar{x}=3,73$) yüksek, harcama düzeyleri ($\bar{x}=3,66$) yüksek, borçlanma düzeyleri ($\bar{x}=3,98$) yüksek, kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri ($\bar{x}=4,06$) yüksek ve tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri ($\bar{x}=3,43$) yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.9. Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeği Güvenilirlik Analizi

Ölçek ve Alt Boyutlar	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Bütçe Yapma	0,907	7
Harcama	0,882	4
Borçlanma	0,887	3
Kredi ve Sigorta Kullanımı	0,948	3
Tasarruf ve Yatırım Yapma	0,912	3
Aile Bütçesi Yönetimi	0,929	20

Katılımcıların; 20 maddeden oluşan aile bütçesi yönetimi düzeyi ölçeğine ait güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, ölçeğe ait Cronbach's Alpha değerinin 0,929 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değer ölçeğin güvenilirliğinin çok yüksek düzeyde olduğunu gösterir. 7 maddeden oluşan bütçe yapma alt boyutuna ait güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, alt boyuta ait Cronbach's Alpha değerinin 0,907 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değer alt boyutun güvenilirliğinin çok yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

4 maddeden oluşan harcama alt boyutuna ait güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, alt boyuta ait Cronbach's Alpha değerinin 0,882 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değer alt boyutun güvenilirliğinin çok yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. 3 maddeden oluşan borçlanma alt boyutuna ait güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, alt boyuta ait Cronbach's Alpha değerinin 0,887 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değer alt boyutun güvenilirliğinin çok yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. 3 maddeden oluşan kredi ve sigorta kullanımı alt boyutuna ait güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, alt boyuta ait Cronbach's Alpha değerinin 0,948 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değer alt boyutun güvenilirliğinin çok yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. 3 maddeden oluşan tasarruf ve yatırım yapma alt boyutuna ait güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, alt boyuta ait Cronbach's Alpha değerinin 0,912 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değer alt boyutun güvenilirliğinin çok yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

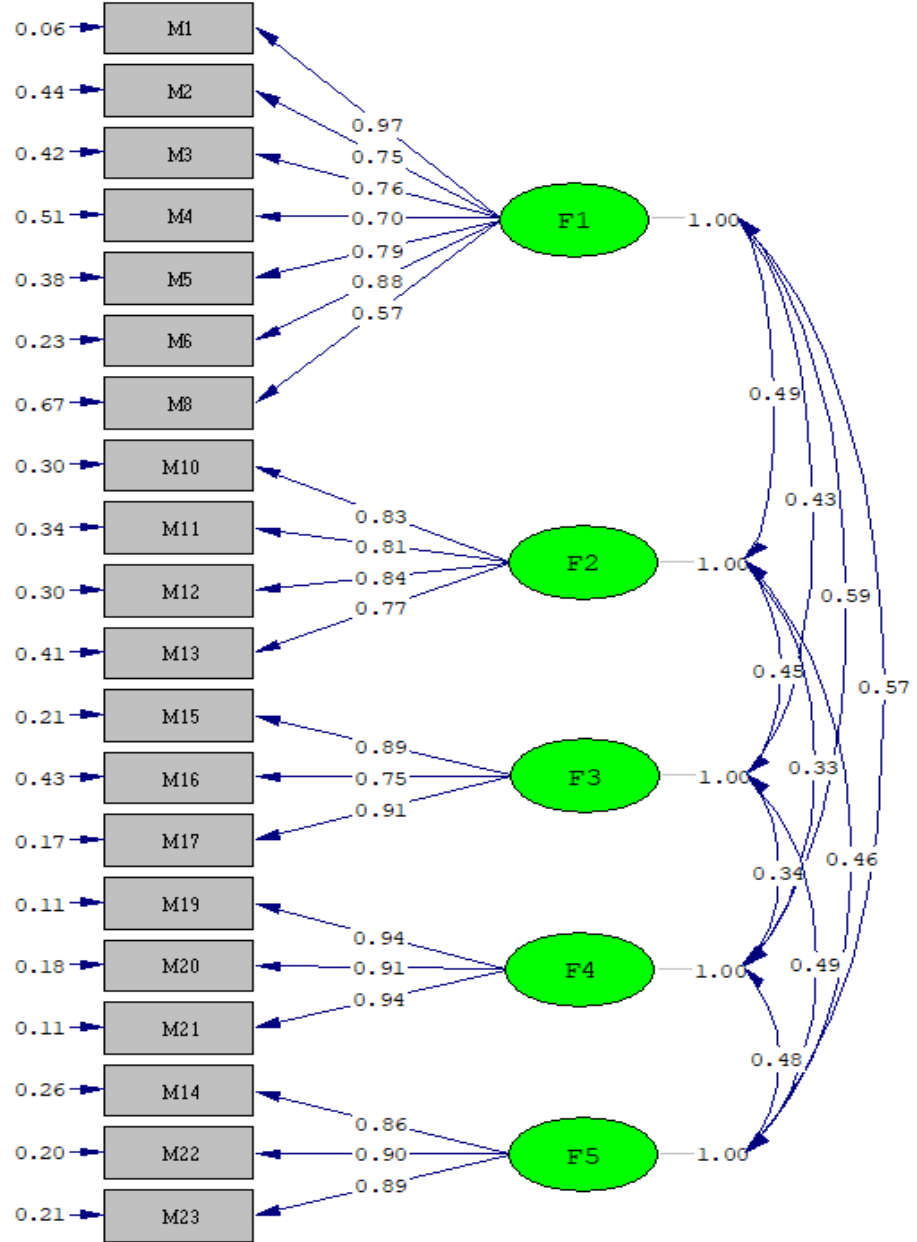
Tablo 4.10. Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeği Boyutlarının α , AVE ve CR Değerleri

Faktörler	α	AVE	CR
(F1) Bütçe Yapma	0,907	0,61	0,91
(F2) Harcama	0,882	0,66	0,88
(F3) Borçlanma	0,887	0,73	0,88
(F4) Kredi ve Sigorta Kullanımı	0,948	0,87	0,95
(F5) Tasarruf ve Yatırım Yapma	0,912	0,78	0,91

Ölçüm modelinin güvenilirliği, AVE değeri ve CR değerlerine bakılarak değerlendirilmiştir. Tablo 4.11.'deki CR değeri alt sınırı 0.70 değerinin üzerinde 0,88 ile 0,95 arasında değer almaktadır. Ölçeğin AVE değeri alt sınır olan 0.50 değerinin üzerinde 0,61 ile 0,87 arasında sonuç elde edildiğinde ölçüm modelinin güvenilirliği ve geçerliliğinin sağlandığı saptanmıştır. Çalışma sonucunda ölçeğin ve tüm boyutlarının güvenilirlik düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir ($\alpha > 0.70$).

4.2. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeğine İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Açıklanan faktör yapısını doğrulamak için 456 katılımcıya ulaşılmıştır. DFA'ya ait standardize edilmiş beta kat sayıları Resim 4.2.'de ve Tablo 4.11.'de verilmiştir.

Chi-Square=383.66, df=160, P-value=0.00000, RMSEA=0.055

Resim 4.2. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeğinin DFA Sonucuna Ait Path Diyagramı

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi ölçeğine ait DFA sonuçlarının verildiği Resim 4.2. göre, ilk aşamadaki uyum kriterlerinin yeterli düzeyde çıkması nedeniyle maddeler arasında herhangi bir değişim yapılmamıştır. Tablo 4.11.'de ölçeğin faktör yüklerine ilişkin istatistiki sonuçlar verilmiştir.

Tablo 4.11. Ölçeğe Ait Standardize Edilmiş Beta Katsayıları, R², Hata ve T Değerleri

Faktör	Madde No	Standardize edilmiş Faktör Yüğü	R ²	Hata	t
(F1) Bütçe Yapma	M1	0,97	0,94	0,06	28,11
	M2	0,75	0,56	0,44	18,49
	M3	0,76	0,58	0,42	19,04
	M4	0,70	0,49	0,51	16,99
	M5	0,79	0,62	0,38	20,00
	M6	0,88	0,77	0,23	23,66
	M8	0,57	0,33	0,67	13,17
(F2) Harcama	M10	0,83	0,70	0,30	21,03
	M11	0,81	0,66	0,34	20,23
	M12	0,84	0,70	0,30	21,10
	M13	0,77	0,59	0,41	18,53
(F3) Borçlanma	M15	0,89	0,79	0,21	23,28
	M16	0,75	0,57	0,43	18,36
	M17	0,91	0,83	0,17	24,08
(F4) Kredi ve Sigorta Kullanımı	M19	0,94	0,89	0,11	26,59
	M20	0,91	0,82	0,18	24,91
	M21	0,94	0,89	0,11	26,63
(F5) Tasarruf ve Yatırım Yapma	M14	0,86	0,74	0,26	22,38
	M22	0,90	0,80	0,20	23,87
	M23	0,89	0,79	0,21	23,50

**p<0.01

DFA sonucunda ölçek maddelerinin faktör yüklerinin 0,57–0,97 arasında olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu değerlerin kabul edilebilir değerler olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde maddeler ve örtük değişkenler arasındaki ilişkiyi ifade eden t değerlerinin p<0.01 anlamlılık ifade ettiği belirlenmiştir. Ölçeğin t değerlerinin 2,58'den daha fazla olduğu sonucu elde edilmiştir.

Uyum kriterleri, Doğrulayıcı faktör analizi modelinin kabul edilebilmesi için kullanılmaktadır. Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller (2003)'e göre; kabul edilebilir ve mükemmel uyum kriterleri aşağıdaki Tablo 4.12.'de verilmiştir.

Tablo 4.12. Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller (2003)'e göre Uyum Kriterleri

Uyum Kriterleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2/sd	≤ 3	≤ 5
RMSEA	$0 < RMSEA < 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.10$
RMR	$0 \leq RMR < 0.05$	$0.05 \leq RMR \leq 0.10$
SRMR	$0 \leq SRMR < 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1$	$0.90 \leq NFI \leq 0.95$
NNFI	$0.95 \leq NNFI \leq 1$	$0.90 \leq NNFI \leq 0.95$
CFI	$0.95 \leq CFI \leq 1$	$0.90 \leq CFI \leq 0.95$
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi ölçeğinin DFA sonucunda elde edilen uyum indeksi kriterleri Tablo 4.13.'de verilmiştir.

Tablo 4.13. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Ölçeği Uyum Kriterleri Bulguları

X^2/df	p	RMSEA	CFI	GFI	AGFI	NNFI	NFI	RMR	SRMR
2,397	0,000	0,055	0,99	0,92	0,90	0,98	0,98	0,060	0,039

Ölçeğin geçerli olabilmesi için elde edilen uyum kriterlerinin en az kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer almalıdır. DFA sonucu elde edilen uyum kriterleri değerleri incelendiğinde, en önemli uyum değeri olan X^2 değerinin df değerine olan oranının 2,397 ile mükemmel uyum düzeyinde, RMSEA değerinin ise 0,055 ile kabul edilebilir uyum düzeyinde olduğu belirlenmiştir. CFI değerinin 0,99 ile mükemmel, GFI değerinin 0,92 ile kabul edilebilir, AGFI değerinin 0,90 ile mükemmel uyum, NNFI değerinin 0,98 ile mükemmel, NFI değerinin 0,98 ile mükemmel, RMR değerinin 0,060 ile kabul edilebilir ve SRMR değerinin 0,039 ile mükemmel uyumda olduğu belirlenmiştir. Tüm bu bulgulara istinaden açıklanan faktör yapısının doğrulandığı saptanmıştır.

4.3. Katılımcılara Ait Genel Betimleyici İstatistikler

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.14. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Demografik Bilgiler	Grup	n	%
Yaş	30 yaş altı	221	48,5
	30 yaş ve üzeri	235	51,5
Eğitim Durumu	İlkokul	70	15,4
	Lise	80	17,5
	Üniversite	236	51,8
	YL/Doktora	70	15,4
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Hiç çocuğum yok	199	43,6
	1 çocuk	59	12,9
	2 çocuk	120	26,3
	3 çocuk	49	10,7
	4 ve daha fazla çocuk	29	6,4
Meslek	Çalışmıyorum	57	12,5
	Ev Hanımı	131	28,7
	İşçi	37	8,1
	Memur	78	17,1
	Diğer	153	33,6
Gelir Durumu	Gelirim yok.	181	39,7
	2000TL ve aşağısı	39	8,6
	2001-3000TL	50	11,0
	3001-4000TL	37	8,1
	4001-5000TL	45	9,9
	5001TL ve üzeri	104	22,8
Eşinizin Eğitim Durumu	İlkokul	44	14,5
	Ortaokul	31	10,2
	Lise	68	22,8
	Üniversite	129	43,6
	YL/Doktora	27	8,9
	Toplam	300	100,0
Evlilik Süresi	1-4 yıl	84	28,1
	5-10 yıl	65	21,7
	11-20 yıl	80	26,7
	21-30 yıl	46	15,3
	30 yıl ve üzeri	25	8,2
	Toplam	300	100,0
Oturlan Konutun Durumu	Kira	186	40,8
	Kendi evim	152	33,3
	Aile evi	118	25,9
	Toplam	456	100,0

Katılımcıların demografik özelliklerine bakıldığında; %48,5'inin 30 yaş altı, %51,5'inin 30 yaş ve üzeri, %15,4'ünün ilkokul, %17,5'inin lise, %51,8'inin üniversite, %15,4'ünün yüksek lisans/doktora mezunu, %43,6'sının hiç çocuğu olmadığı, %12,9'unun bir çocuk, %26,3'ünün iki çocuk, %10,7'sinin üç çocuk, %6,4'ünün dört ve daha fazla çocuğu olduğu, %12,5'inin çalışmadığı, %28,7'sinin ev hanımı, %8,1'inin işçi, %17,1'inin memur, %33,6'sının diğer meslekte olduğu, %39,7'sinin geliri olmadığı, %8,6'sının 2000TL ve aşağı, %11,0'ının 2001-3000TL, %8,1'inin 3001-4000TL, %9,9'unun 4001-5000TL, %22,8'inin 5001TL ve üzeri geliri olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların eşlerinin eğitim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; %14,5'inin ilkokul, %10,2'sinin ortaokul, %22,8'inin lise, %43,6'sının üniversite, %8,9'unun yüksek lisans/doktora mezunu, katılımcıların evlilik sürelerine göre dağılımları incelendiğinde; %28,1'inin 1-4 yıl, %21,7'sinin 5-10 yıl, %26,7'sinin 11-20 yıl, %15,3'ünün 21-30 yıl, %8,2'sinin 30 yıl ve üzeri, katılımcıların oturdukları konuta göre dağılımları incelendiğinde; %40,8'inin kira, %33,3'ünün kendi evi, %25,9'unun aile evi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.15. Katılımcıların Değişkenlere Göre Dağılımları

Demografik Bilgiler	Grup	n	Yüzde%
Aileniz Aylık Gelir Durumu	2000 ve aşağısı	30	6,6
	2001-3000	71	15,6
	3001-4000	71	15,6
	4001-5000	84	18,4
	5001 ve üzeri	200	43,9
Aile Birikimi Olma Durumu	Evet	281	61,6
	Hayır	175	38,4
Son 1 Yıl İçindeki Aile Birikimi İle İlgili Kararları Veren Kişi	Kadın	58	12,7
	Erkek	75	16,4
	Kadın ve erkek birlikte	218	47,8
	Bütün aile üyeleri birlikte	105	23,0
Düzenli Olarak Gelirden Tasarruf Etme Durumu	Evet	246	53,9
	Hayır	210	46,1
1 Ayda Ortalama Tasarruf Etme Durumu	Tasarruf yapmıyorum	133	29,2
	500TL ve altı	164	36,0
	501-1000TL	74	16,2
	1001-1500TL	32	7,0
	1501-2000TL	24	5,3
	2000TL ve üzeri	29	6,4
Ailenizde Aile Bütçesine Katkıda Bulunanlar	Kendim	50	11
	Erkek	212	46,5
	Kadın ve erkek birlikte	194	42,5
Aile Bütçesi Hazırlama Şekli	Zihinsel	103	36,4
	Sözel	77	27,2
	Yazılı	76	26,9
	Elektronik ortamda	27	9,5
	Toplam	283	100,0
Aile Bütçesi Planı Süresi	Haftalık	41	14,5
	Aylık	223	79,1
	Yıllık	19	6,4
	Toplam	283	100,0
Aile Bütçe Planı Hazırlayan Kişi	Kadın	49	10,7
	Erkek	42	14,8
	Kadın ve erkek birlikte	140	49,5
	Bütün aile üyeleri birlikte	52	18,4
	Toplam	283	100,0

Katılımcıların ailelerinin aylık gelirine göre dağılımları incelendiğinde; %6,6'sının 2000TL ve aşağısı, %15,6'sının 2001-3000TL, %15,6'sının 3001-4000TL, %18,4'ünün 4001-5000TL, %43,9'unun 5001TL ve üzeri olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların aile birikimi olma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; %61,6'sının evet, %38,4'ünün hayır, katılımcıların son 1 yıl içindeki aile birikimi ile ilgili kararları veren kişiye göre dağılımları incelendiğinde; %12,7'sinin kadın, %16,4'ünün erkek, %47,8'inin kadın ve erkek birlikte, %23,0'ının bütün aile üyeleri birlikte olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların düzenli olarak gelirden tasarruf etme durumlarına incelendiğinde; %53,9'unun düzenli olarak gelirden tasarruf ettikleri, %46,1'inin düzenli olarak gelirden tasarruf etmedikleri, katılımcıların 1 ayda ortalama tasarruf etme durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; %29,2'sinin tasarruf yapmadığı, %36,0'ının 500TL ve altı, %16,2'sinin 501-1000TL, %7,0'ının 1001-1500TL, %5,3'ünün 1501-2000TL, %6,4'ünün 2000TL ve üzeri olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların ailede aile bütçesine katkıda bulunanlara göre dağılımları incelendiğinde; %11,0'ının kendim, %46,5'inin erkek, %42,5'inin kadın ve erkek birlikte, katılımcıların aile bütçesi yapma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; %62,1'inin evet, %37,9'unun hayır olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların aile bütçesini hazırlama şekillerine göre dağılımları incelendiğinde; %36,4'ünün zihinsel, %27,2'sinin sözel, %26,9'unun yazılı, %9,5'inin elektronik ortamda, katılımcıların aile bütçesi planı sürelerine göre dağılımları incelendiğinde, %14,5'inin haftalık, %79,1'inin aylık, %6,4'ünün yıllık, katılımcıların aylık bütçe planını hazırlayan kişilere göre dağılımları incelendiğinde; %10,7'sinin kadın, %14,8'inin erkek, %49,5'inin kadın ve erkek birlikte, %18,4'ünün bütün aile üyeleri birlikte olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.16. Katılımcıların Değişkenlere Göre Dağılımları

Demografik Bilgiler	Grup	n	Yüzde%
Aile Bütçesi Planında Başarılı Olma Durumu	Evet	225	49,3
	Hayır	82	18
	Biraz	149	32,7
Aile Bütçesi Açığında Kullanılan Yöntem	Borç almak	25	5,5
	Banka kredisi kullanmak	38	8,3
	Aile birikiminden faydalanmak	83	18,2
Aile Bütçesi Kontrolü Hakkında Bilgi Edinilen Kaynak	Acil olmayan ihtiyaçları ertelemek	310	68
	Aile	195	42,8
	Deneme-yanılma yöntemi	206	45,2
Aile bütçesinin yönetiminde kimin katkısı daha fazladır?	İnternet-TV	55	12,1
	Kadın	91	20,0
	Erkek	169	37,1
	Kadın ve erkek birlikte	133	29,2
Ailenizde harcamalar genellikle kim tarafından yapmaktadır?	Tüm aile üyeleri birlikte	63	13,8
	Kadın	108	23,7
	Erkek	125	27,4
	Kadın ve erkek birlikte	151	33,1
Yüksek tüketim harcamalarına kim karar vermektedir?	Tüm aile üyeleri birlikte	72	15,8
	Kadın	53	11,6
	Erkek	143	31,4
	Kadın ve erkek birlikte	197	43,2
Düşük tüketim harcamalarına kim karar vermektedir?	Tüm aile üyeleri birlikte	63	13,9
	Kadın	182	39,9
	Erkek	44	9,6
	Kadın ve erkek birlikte	167	36,6
Ailenizde tasarruf ve yatırım kararlarını kim almaktadır?	Tüm aile üyeleri birlikte	63	13,8
	Kadın	72	15,8
	Erkek	83	18,2
	Kadın ve erkek birlikte	245	53,7
Ailenin banka hesapları ve birikimlerini kim yönetmektedir?	Tüm aile üyeleri birlikte	56	12,3
	Kadın	72	15,8
	Erkek	196	43,0
	Kadın ve erkek birlikte	152	33,3
Ailenin borçları ve faturalar kim tarafından ödenmektedir?	Tüm aile üyeleri birlikte	36	7,9
	Kadın	50	11,0
	Erkek	280	61,4
	Kadın ve erkek birlikte	106	23,2
	Tüm aile üyeleri birlikte	20	4,4
	Toplam	456	100,0

Katılımcıların aile bütçesi planında başarılı olma durumları incelendiğinde; %49,3'ünün evet, %18,0'ının hayır, %32,7'sinin biraz olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların aile bütçesi açığında kullanılan yöntemlere göre dağılımları incelendiğinde; %5,5'inin borç almak, %8,3'ünün banka kredisi kullanmak, %18,2'sinin aile birikiminden faydalanmak, %68,0'ının acil olmayan ihtiyaçları ertelemek, katılımcıların aile bütçesi kontrolü hakkında bilgi edinilen kaynağa göre dağılımları incelendiğinde; %42,8'inin aile, %45,2'sinin deneme-yanılma yöntemi, %12,1'inin internet-TV olduğu belirlenmiştir. Aile bütçesinin kullanımında bireylerinin rolleri maddeleri incelendiğinde; düşük tüketim harcamalarına en çok kadınların karar verdiği, yüksek tüketim harcamalarına ise erkeğin karar verdiği belirlenmiştir.

Tablo 4.17. Katılımcıların Tasarruflarını Değerlendirme Şekillerine Göre Dağılımları

Tasarrufların Değerlendirme Şekli	n	%
Evde kendim biriktiriyorum.	271	26,9
Vadesiz mevduat hesabı	104	10,3
Altın	366	36,3
Döviz	108	10,7
Diğer	159	15,8
Toplam	1008*	100,0

*Çok seçenekli cevap olması nedeniyle n sayısında farklılıklar mevcuttur.

Katılımcıların tasarruflarını değerlendirme şekillerine göre; %26,9'unun evde kendisinin biriktirme, %10,3'ünün vadesiz mevduat hesabı, %36,3'ünün altın, %10,7'sinin döviz ve %15,8'inin diğer yöntemleri kullandığı belirlenmiştir.

Tablo 4.18. Katılımcıların Tasarruf Yapmaya Yönlendiren Sebeplere Göre Dağılımları

Tasarruf Yapmaya Yönlendiren Sebep	n	%
Gelecekte beklenmedik bir duruma karşı hazırlıklı olmak	298	21,6
Yatırım yapmak	150	10,9
Çocuklarıma daha iyi bir gelecek sağlamak	223	16,1
Hayallerimi gerçekleştirmek	131	9,5
Hayat standartımı yükseltmek	136	9,8
Diğer	443	32,1
Toplam	1381*	100,0

*Çok seçenekli cevap olması nedeniyle n sayısında farklılıklar mevcuttur

Katılımcıların tasarruf yapmaya yönlendiren sebeplere göre dağılımları değerlendirildiğinde; %21,6'sının gelecekte beklenmedik bir duruma karşı hazırlıklı olmak, %10,9'unun yatırım yapmak, %16,1'inin çocuklarıma daha iyi bir gelecek sağlamak, %9,5'inin hayallerimi gerçekleştirmek, %9,8'inin hayat standartlarımı yükseltmek, %32,1'inin diğer sebepler olduğu belirlenmiştir.

4.4. Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerine Ait Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerine ait betimsel istatistikler ve katılımcıların demografik özelliklerine göre aile bütçesi yönetimi düzeylerinin farklılıklarının belirlenmesine ait istatistiki veriler sunulmuştur.

Tablo 4.19. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Yaşlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Yaş	n	\bar{X}	s.s	t	sd	p
Bütçe Yapma	30 yaş altı	221	3,45	1,00	-4,657	454	0,000 *
	30 yaş ve üzeri	235	3,87	0,92			
Harcama	30 yaş altı	221	3,88	0,92	-2,487	454	0,013 *
	30 yaş ve üzeri	235	4,08	0,84			
Borçlanma	30 yaş altı	221	4,03	1,02	-0,621	454	0,535
	30 yaş ve üzeri	235	4,09	1,06			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	30 yaş altı	221	3,28	1,47	-2,136	454	0,033 *
	30 yaş ve üzeri	235	3,57	1,50			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	30 yaş altı	221	3,30	1,18	-4,270	454	0,000 *
	30 yaş ve üzeri	235	3,77	1,18			
Aile Bütçesi Yönetimi	30 yaş altı	221	3,57	0,78	-4,176	454	0,000 *
	30 yaş ve üzeri	235	3,89	0,81			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin yaşlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan t-testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri yaşlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (t= -4.176; p=0.000; p<0.05). 30 yaş ve üzeri olanların (\bar{X} =3,89) aile bütçesi yönetimi düzeyleri 30 yaş altı olanlara (\bar{X} =3,57) göre daha yüksektir.

Katılımcıların bütçe yapma düzeyleri yaşlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($t= -4.657$; $p=0.000$; $p<0.05$). 30 yaş ve üzeri olanların ($\bar{X}=3,87$) bütçe yapma düzeyleri 30 yaş altı olanlara ($\bar{X}=3,45$) göre daha yüksektir. Katılımcıların harcama düzeyleri yaşlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($t= -2.487$; $p=0.013$; $p<0.05$). 30 yaş ve üzeri olanların ($\bar{X}=4,08$) harcama düzeyleri 30 yaş altı olanlara ($\bar{X}=3,88$) göre daha yüksektir. Katılımcıların kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri yaşlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($t= -2.136$; $p=0.033$; $p<0.05$). 30 yaş ve üzeri olanların ($\bar{X}=3,57$) kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri 30 yaş altı olanlara ($\bar{X}=3,28$) göre daha yüksektir. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri yaşlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($t= -4.270$; $p=0.000$; $p<0.05$). 30 yaş ve üzeri olanların ($\bar{X}=3,77$) tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri 30 yaş altı olanlara ($\bar{X}=3,30$) göre daha yüksektir.

Tablo 4.20. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Birikimi Olma Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Aile Birikimi		n	\bar{X}	s.s	t	sd	p
	Olma Durumu							
Bütçe Yapma	Evet		281	3,70	0,96	1,137	454	0,256
	Hayır		175	3,60	1,02			
Harcama	Evet		281	4,03	0,84	1,314	454	0,190
	Hayır		175	3,92	0,96			
Borçlanma	Evet		281	4,15	0,95	2,283	454	0,023 *
	Hayır		175	3,91	1,16			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Evet		281	3,43	1,45	0,064	454	0,949
	Hayır		175	3,42	1,56			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Evet		281	3,66	1,14	2,722	454	0,007 *
	Hayır		175	3,34	1,27			
Aile Bütçesi Yönetimi	Evet		281	3,79	0,75	1,788	454	0,075
	Hayır		175	3,64	0,90			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin aile birikimi olma durumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t-testi sonucuna göre; katılımcıların borçlanma düzeyleri aile birikimi olma durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (t= 2.283; p=0.023; p<0.05). Aile birikimi olanların (\bar{X} =4,15) borçlanma düzeyleri aile birikimi olmayanlara (\bar{X} =3,91) göre daha yüksektir. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri aile birikimi olma durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (t= 2.722; p=0.007; p<0.05 Aile birikimi olanların (\bar{X} =3,66) tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri aile birikimi olmayanlara (\bar{X} =3,34) göre daha yüksektir.

Tablo 4.21. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Düzenli Olarak Gelirlerinden Tasarruf Etme Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Düzenli Tasarruf Etme Durumu	n	\bar{X}	s.s	t	sd	p
Bütçe Yapma	Evet	246	3,76	0,91	2,367	454	0,018 *
	Hayır	210	3,54	1,05			
Harcama	Evet	246	4,03	0,85	1,278	454	0,202
	Hayır	210	3,93	0,92			
Borçlanma	Evet	246	4,16	0,99	2,167	454	0,031 *
	Hayır	210	3,95	1,09			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Evet	246	3,47	1,46	0,594	454	0,553
	Hayır	210	3,39	1,52			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Evet	246	3,77	1,10	4,458	454	0,000 *
	Hayır	210	3,27	1,26			
Aile Bütçesi Yönetimi	Evet	246	3,83	0,76	2,863	454	0,004 *
	Hayır	210	3,62	0,86			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin düzenli olarak gelirlerinden tasarruf etme durumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t-testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri düzenli olarak gelirlerinden tasarruf etme durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (t= 2.863; p=0.004; p<0.05). Gelirinden düzenli tasarruf edenlerin (\bar{X} =3,83) aile bütçesi yönetimi düzeyleri gelirinden düzenli tasarruf etmeyenlere (\bar{X} =3,62) göre daha yüksektir. Katılımcıların bütçe yapma düzeyleri düzenli olarak gelirlerinden tasarruf etme durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (t= 2.367; p=0.018; p<0.05). Gelirinden düzenli tasarruf edenlerin (\bar{X} =3,76) bütçe yapma düzeyleri gelirinden düzenli tasarruf etmeyenlere (\bar{X} =3,54) göre daha yüksektir. Katılımcıların borçlanma düzeyleri düzenli olarak gelirlerinden tasarruf etme durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (t= 2.167; p=0.031; p<0.05). Gelirinden düzenli tasarruf edenlerin (\bar{X} =4,16) borçlanma düzeyleri gelirinden düzenli tasarruf etmeyenlere (\bar{X} =3,95) göre daha yüksektir. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri düzenli olarak gelirlerinden tasarruf etme durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (t= 4.458; p=0.000; p<0.05). Gelirinden düzenli tasarruf edenlerin (\bar{X} =3,77) tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri gelirinden düzenli tasarruf etmeyenlere (\bar{X} =3,27) göre daha yüksektir.

Tablo 4.22. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	n	\bar{X}	s.s	F	p
Bütçe Yapma	İlkokul	70	3,69	1,06	0,893	0,445
	Lise	80	3,78	1,03		
	Üniversite	236	3,59	0,97		
	YL/Doktora	70	3,72	0,91		
Harcama	İlkokul	70	4,03	1,01	1,406	0,240
	Lise	80	4,12	0,86		
	Üniversite	236	3,91	0,87		
	YL/Doktora	70	4,05	0,81		
Borçlanma	İlkokul	70	3,92	1,20	0,714	0,544
	Lise	80	4,15	1,08		
	Üniversite	236	4,09	1,01		
	YL/Doktora	70	4,01	0,91		
Kredi ve Sigorta Kullanımı	İlkokul	70	3,17	1,65	0,888	0,447
	Lise	80	3,52	1,52		
	Üniversite	236	3,47	1,44		
	YL/Doktora	70	3,46	1,44		
Tasarruf ve Yatırım Yapma	İlkokul	70	3,77	1,27	1,187	0,314
	Lise	80	3,41	1,30		
	Üniversite	236	3,52	1,13		
	YL/Doktora	70	3,55	1,23		
Aile Bütçesi Yönetimi	İlkokul	70	3,73	0,93	0,395	0,756
	Lise	80	3,81	0,85		
	Üniversite	236	3,70	0,77		
	YL/Doktora	70	3,77	0,79		

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin eğitim durumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri eğitim durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$).

Tablo 4.23. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Evlilik Sürelerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Evlilik Süresi	n	\bar{X}	s.s	F	p
Bütçe Yapma	1-4	84	3,67	0,91	1,200	0,311
	5-10	65	3,89	0,93		
	11-20	80	3,80	0,98		
	21-30	46	3,78	1,11		
	30 ve üstü	25	4,11	0,65		
Harcama	1-4	84	3,99	0,79	1,060	0,376
	5-10	65	4,02	0,87		
	11-20	80	4,02	0,87		
	21-30	46	4,05	1,04		
	30 ve üstü	25	4,39	0,59		
Borçlanma	1-4	84	4,23	0,68	0,714	0,544
	5-10	65	4,19	0,96		
	11-20	80	3,93	1,20		
	21-30	46	3,96	1,25		
	30 ve üstü	25	4,33	0,89		
Kredi ve Sigorta Kullanımı	1-4	84	3,52	1,41	1,550	0,188
	5-10	65	3,94	1,26		
	11-20	80	3,43	1,62		
	21-30	46	3,70	1,58		
	30 ve üstü	25	3,63	1,46		
Tasarruf ve Yatırım Yapma	1-4	84	3,50	1,11	1,634	0,166
	5-10	65	3,81	1,05		
	11-20	80	3,60	1,28		
	21-30	46	3,79	1,20		
	30 ve üstü	25	4,08	1,08		
Aile Bütçesi Yönetimi	1-4	84	3,77	0,65	1,350	0,251
	5-10	65	3,95	0,74		
	11-20	80	3,78	0,90		
	21-30	46	3,85	1,00		
	30 ve üstü	25	4,12	0,62		

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin evlilik sürelerine göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri evlilik sürelerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$).

Tablo 4.24. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Eşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Eş Eğitim Durumu	n	\bar{x}	s.s	F	p
Bütçe Yapma	İlkokul	44	3,83	1,10	0,925	0,449
	Ortaokul	31	3,98	0,93		
	Lise	68	3,63	0,95		
	Üniversite	129	3,82	0,88		
	YL/Doktora	27	3,86	1,03		
Harcama	İlkokul	44	4,14	0,98	0,788	0,534
	Ortaokul	31	4,02	0,93		
	Lise	68	3,89	0,90		
	Üniversite	129	4,09	0,81		
	YL/Doktora	27	4,06	0,68		
Borçlanma	İlkokul	44	4,02	1,17	0,318	0,866
	Ortaokul	31	4,05	1,08		
	Lise	68	4,06	1,03		
	Üniversite	129	4,17	0,95		
	YL/Doktora	27	4,19	0,71		
Kredi ve Sigorta Kullanımı	İlkokul	44	3,44	1,70	0,757	0,554
	Ortaokul	31	3,57	1,51		
	Lise	68	3,43	1,58		
	Üniversite	129	3,76	1,35		
	YL/Doktora	27	3,68	1,36		
Tasarruf ve Yatırım Yapma	İlkokul	44	3,91	1,19	0,615	0,652
	Ortaokul	31	3,56	1,28		
	Lise	68	3,65	1,09		
	Üniversite	129	3,62	1,16		
	YL/Doktora	27	3,74	1,24		
Aile Bütçesi Yönetimi	İlkokul	44	3,88	1,01	0,594	0,667
	Ortaokul	31	3,87	0,83		
	Lise	68	3,72	0,78		
	Üniversite	129	3,89	0,73		
	YL/Doktora	27	3,90	0,76		

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin eşlerinin eğitim durumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri eşlerinin eğitim durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$).

Tablo 4.25. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Çocuk Sahibi Olma	n	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
Bütçe Yapma	Hiç çocuğum yok ⁽¹⁾	199	3,42	0,97	6,42 1	0,000 *	(1-3) (1-4) (1-5)
	1 çocuk ⁽²⁾	59	3,80	0,93			
	2 çocuk ⁽³⁾	120	3,80	0,93			
	3 çocuk ⁽⁴⁾	49	3,90	1,06			
	4 ve daha fazla çocuk ⁽⁵⁾	29	4,11	0,87			
Harcama	Hiç çocuğum yok ⁽¹⁾	199	3,84	0,91	3,01 4	0,018 *	(1-3) (1-4) (1-5)
	1 çocuk ⁽²⁾	59	4,03	0,79			
	2 çocuk ⁽³⁾	120	4,04	0,90			
	3 çocuk ⁽⁴⁾	49	4,23	0,89			
	4 ve daha fazla çocuk ⁽⁵⁾	29	4,22	0,71			
Borçlanma	Hiç çocuğum yok	199	4,01	1,02	2,17 5	0,071	
	1 çocuk	59	4,32	0,66			
	2 çocuk	120	3,92	1,20			
	3 çocuk	49	4,26	1,02			
	4 ve daha fazla çocuk	29	4,17	1,02			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Hiç çocuğum yok ⁽¹⁾	199	3,16	1,44	3,22 0	0,013 *	(1-3) (1-4) (1-5)
	1 çocuk ⁽²⁾	59	3,72	1,41			
	2 çocuk ⁽³⁾	120	3,68	1,44			
	3 çocuk ⁽⁴⁾	49	3,49	1,63			
	4 ve daha fazla çocuk ⁽⁵⁾	29	3,60	1,66			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Hiç çocuğum yok ⁽¹⁾	199	3,31	1,18	3,54 7	0,007 *	(1-3) (1-4) (1-5)
	1 çocuk ⁽²⁾	59	3,79	1,11			
	2 çocuk ⁽³⁾	120	3,64	1,17			
	3 çocuk ⁽⁴⁾	49	3,72	1,35			
	4 ve daha fazla çocuk ⁽⁵⁾	29	3,89	1,20			
Aile Bütçesi Yönetimi	Hiç çocuğum yok ⁽¹⁾	199	3,54	0,76	5,94 0	0,000 *	((1-2) (1-3) (1-4) (1-5)
	1 çocuk ⁽²⁾	59	3,91	0,70			
	2 çocuk ⁽³⁾	120	3,82	0,83			
	3 çocuk ⁽⁴⁾	49	3,93	0,94			
	4 ve daha fazla çocuk ⁽⁵⁾	29	4,03	0,80			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin çocuk sahibi olma durumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri çocuk sahibi olma durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=5.940$; $p=0.000$; $p<0.05$). Hiç çocuk sahibi olmayanların ($\bar{X}=3,54$) aile bütçesi yönetimi düzeyleri 1 çocuk sahibi olanlara ($\bar{X}=3,91$), 2 çocuğu olanlara ($\bar{X}=3,82$), 3 çocuğu olanlara ($\bar{X}=3,93$) ve 4 ve daha fazla çocuk sahibi olanlara ($\bar{X}=4,03$) göre daha düşüktür. Katılımcıların bütçe yapma düzeyleri çocuk sahibi olma durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=6.421$; $p=0.000$; $p<0.05$). Hiç çocuk sahibi olmayanların ($\bar{X}=3,42$) bütçe yapma düzeyleri 2 çocuğu olanlara ($\bar{X}=3,80$), 3 çocuğu olanlara ($\bar{X}=3,90$) ve 4 ve daha fazla çocuk sahibi olanlara ($\bar{X}=4,11$) göre daha düşüktür. Katılımcıların harcama düzeyleri çocuk sahibi olma durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=3.014$; $p=0.018$; $p<0.05$). Hiç çocuk sahibi olmayanların ($\bar{X}=3,84$) harcama düzeyleri 2 çocuğu olanlara ($\bar{X}=4,04$), 3 çocuğu olanlara ($\bar{X}=4,23$) ve 4 ve daha fazla çocuk sahibi olanlara ($\bar{X}=4,22$) göre daha düşüktür. Katılımcıların kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri çocuk sahibi olma durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=3.220$; $p=0.013$; $p<0.05$). Hiç çocuk sahibi olmayanların ($\bar{X}=3,16$) kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri 2 çocuğu olanlara ($\bar{X}=3,68$), 3 çocuğu olanlara ($\bar{X}=3,49$) ve 4 ve daha fazla çocuk sahibi olanlara ($\bar{X}=3,60$) göre daha düşüktür. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri çocuk sahibi olma durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=3.547$; $p=0.007$; $p<0.05$). Hiç çocuk sahibi olmayanların ($\bar{X}=3,31$) tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri 2 çocuğu olanlara ($\bar{X}=3,64$), 3 çocuğu olanlara ($\bar{X}=3,72$) ve 4 ve daha fazla çocuk sahibi olanlara ($\bar{X}=3,89$) göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.26. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Mesleklerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Meslek	n	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
Bütçe Yapma	Çalışmıyorum ⁽¹⁾	57	3,56	0,95	7,400	0,000 *	(5-2) (5-3) (5-4) (5-6)
	Ev Hanımı ⁽²⁾	131	3,71	1,05			
	İşçi ⁽³⁾	37	4,04	0,67			
	Memur ⁽⁴⁾	78	3,84	0,90			
	Öğrenci ⁽⁵⁾	65	3,06	1,03			
	Diğer ⁽⁶⁾	88	3,79	0,89			
Harcama	Çalışmıyorum	57	4,00	0,83	1,951	0,085	
	Ev Hanımı	131	4,10	0,89			
	İşçi	37	4,09	0,87			
	Memur	78	3,91	0,85			
	Öğrenci	65	3,71	1,09			
	Diğer	88	4,03	0,75			
Borçlanma	Çalışmıyorum	57	3,94	1,12	1,516	0,183	
	Ev Hanımı	131	4,06	1,11			
	İşçi	37	4,40	0,60			
	Memur	78	4,18	0,88			
	Öğrenci	65	3,90	1,18			
	Diğer	88	4,02	1,02			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Çalışmıyorum ⁽¹⁾	57	3,42	1,42	2,624	0,024 *	(5-4)
	Ev Hanımı ⁽²⁾	131	3,42	1,59			
	İşçi ⁽³⁾	37	3,55	1,51			
	Memur ⁽⁴⁾	78	3,73	1,24			
	Öğrenci ⁽⁵⁾	65	2,88	1,55			
	Diğer ⁽⁶⁾	88	3,54	1,45			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Çalışmıyorum ⁽¹⁾	57	3,36	1,23	7,016	0,000 *	(5-2) (5-3) (5-4) (5-6)
	Ev Hanımı ⁽²⁾	131	3,61	1,20			
	İşçi ⁽³⁾	37	4,02	1,05			
	Memur ⁽⁴⁾	78	3,85	1,03			
	Öğrenci ⁽⁵⁾	65	2,87	1,19			
	Diğer ⁽⁶⁾	88	3,58	1,20			
Aile Bütçesi Yönetimi	Çalışmıyorum ⁽¹⁾	57	3,65	0,75	6,641	0,000 *	(5-2) (5-3) (5-4) (5-6)
	Ev Hanımı ⁽²⁾	131	3,78	0,88			
	İşçi ⁽³⁾	37	4,03	0,63			
	Memur ⁽⁴⁾	78	3,89	0,76			
	Öğrenci ⁽⁵⁾	65	3,26	0,82			
	Diğer ⁽⁶⁾	88	3,80	0,73			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin mesleklerine göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri mesleklerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=6.641$; $p=0.000$; $p<0.05$). Öğrencilerin ($\bar{X}=3,26$) aile bütçesi yönetimi düzeyleri ev hanımlarına ($\bar{X}=3,78$), işçilere ($\bar{X}=4,03$), memurlara ($\bar{X}=3,89$) ve diğer meslek sahibi olanlara ($\bar{X}=3,80$) göre daha düşüktür. Katılımcıların bütçe yapma düzeyleri mesleklerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=7.400$; $p=0.000$; $p<0.05$). Öğrencilerin ($\bar{X}=3,06$) bütçe yapma düzeyleri ev hanımlarına ($\bar{X}=3,71$), işçilere ($\bar{X}=4,04$), memurlara ($\bar{X}=3,84$) ve diğer meslek sahibi olanlara ($\bar{X}=3,79$) göre daha düşüktür. Katılımcıların kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri mesleklerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=2.624$; $p=0.024$; $p<0.05$). Öğrencilerin ($\bar{X}=2,88$) kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri memurlara ($\bar{X}=3,73$) göre daha düşüktür. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri mesleklerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=7.016$; $p=0.000$; $p<0.05$). Öğrencilerin ($\bar{X}=2,87$) tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri ev hanımlarına ($\bar{X}=3,61$), işçilere ($\bar{X}=4,02$), memurlara ($\bar{X}=3,85$) ve diğer meslek sahibi olanlara ($\bar{X}=3,58$) göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.27. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Oturulan Konut Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Oturulan Konut Durumu	n	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
Bütçe Yapma	Kira ⁽¹⁾	186	3,67	0,97	4,966	0,007 *	(2-3)
	Kendi evim ⁽²⁾	152	3,82	0,96			
	Aile evi ⁽³⁾	118	3,44	1,01			
Harcama	Kira	186	3,98	0,88	2,665	0,071	
	Kendi evim	152	4,10	0,81			
	Aile evi	118	3,85	0,96			
Borçlanma	Kira	186	3,94	1,07	2,330	0,098	
	Kendi evim	152	4,18	0,98			
	Aile evi	118	4,09	1,06			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Kira ⁽¹⁾	186	3,45	1,48	6,631	0,001 *	(2-3)
	Kendi evim ⁽²⁾	152	3,70	1,38			
	Aile evi ⁽³⁾	118	3,05	1,56			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Kira ⁽¹⁾	186	3,38	1,20	8,932	0,000 *	(2-1) (2-3)
	Kendi evim ⁽²⁾	152	3,87	1,09			
	Aile evi ⁽³⁾	118	3,37	1,26			
Aile Bütçesi Yönetimi	Kira ⁽¹⁾	186	3,70	0,79	7,371	0,001 *	(2-1) (2-3)
	Kendi evim ⁽²⁾	152	3,92	0,80			
	Aile evi ⁽³⁾	118	3,55	0,83			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin oturulan konut durumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri oturulan konut durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=7.371; p=0.001; p<0.05). Oturulan konut durumu kendi evi olanların (\bar{X} =3,92) aile bütçesi yönetimi düzeyleri oturulan konut durumları kira olanlara (\bar{X} =3,70) ve oturulan konut durumu aile evi olanlara (\bar{X} =3,55) göre daha yüksektir. Katılımcıların bütçe yapma düzeyleri oturulan konut durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=4.966; p=0.007; p<0.05). Oturulan konut durumu kendi evi olanların (\bar{X} =3,82) bütçe yapma düzeyleri oturulan konut durumu aile evi olanlara (\bar{X} =3,44) göre daha yüksektir. Katılımcıların kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri oturulan konut durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=6.631; p=0.001; p<0.05).

Oturulan konut durumu kendi evi olanların ($\bar{X}=3,70$) kredi ve sigorta kullanımını düzeyleri oturan konut durumu aile evi olanlara ($\bar{X}=3,05$) göre daha yüksektir. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri oturan konut durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=8.932$; $p=0.000$; $p<0.05$). Oturulan konut durumu kendi evi olanların ($\bar{X}=3,87$) tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri oturan konut durumları kira olanlara ($\bar{X}=3,38$) ve oturan konut durumu aile evi olanlara ($\bar{X}=3,37$) göre daha yüksektir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.28. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Gelir Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Gelir Durumu	n	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
Bütçe Yapma	Gelirim yok. ⁽¹⁾	181	3,42	1,06	5,226	0,000 *	(1-5) (1-6)
	2000TL ve aşağısı ⁽²⁾	39	3,79	1,02			
	2001-3000 ⁽³⁾	50	3,74	0,89			
	3001-4000 ⁽⁴⁾	37	3,54	1,02			
	4001-5000 ⁽⁵⁾	45	4,08	0,67			
	5001 ve üzeri ⁽⁶⁾	104	3,86	0,88			
Harcama	Gelirim yok.	181	3,92	0,96	1,841	0,104	
	2000 ve aşağısı	39	4,31	0,62			
	2001-3000	50	4,00	0,93			
	3001-4000	37	3,92	0,78			
	4001-5000	45	4,17	0,73			
	5001 ve üzeri	104	3,91	0,87			
Borçlanma	Gelirim yok.	181	4,00	1,14	1,064	0,380	
	2000 ve aşağısı	39	3,97	1,24			
	2001-3000	50	4,09	0,95			
	3001-4000	37	3,94	1,12			
	4001-5000	45	4,36	0,81			
	5001 ve üzeri	104	4,11	0,86			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Gelirim yok. ⁽¹⁾	181	3,21	1,56	2,601	0,025 *	(1-5) (1-6)
	2000 ve aşağısı ⁽²⁾	39	3,44	1,55			
	2001-3000 ⁽³⁾	50	3,37	1,53			
	3001-4000 ⁽⁴⁾	37	3,23	1,44			
	4001-5000 ⁽⁵⁾	45	3,90	1,33			
	5001 ve üzeri ⁽⁶⁾	104	3,71	1,33			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Gelirim yok. ⁽¹⁾	181	3,24	1,23	7,465	0,000 *	(1-3) (1-5) (1-6)
	2000 ve aşağısı ⁽²⁾	39	3,62	1,24			
	2001-3000 ⁽³⁾	50	3,90	1,13			
	3001-4000 ⁽⁴⁾	37	3,12	1,27			
	4001-5000 ⁽⁵⁾	45	4,11	0,89			
	5001 ve üzeri ⁽⁶⁾	104	3,77	1,08			
Aile Bütçesi Yönetimi	Gelirim yok. ⁽¹⁾	181	3,55	0,86	5,307	0,000 *	(1-5)
	2000 ve aşağısı ⁽²⁾	39	3,84	0,81			
	2001-3000 ⁽³⁾	50	3,81	0,76			
	3001-4000 ⁽⁴⁾	37	3,57	0,79			
	4001-5000 ⁽⁵⁾	45	4,12	0,57			
	5001 ve üzeri ⁽⁶⁾	104	3,87	0,77			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin gelir durumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri gelir durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=5.037$; $p=0.000$; $p<0.05$). Geliri olmayanların ($\bar{X}=3,55$) aile bütçesi yönetimi düzeyleri gelir durumu 4001-5000TL olanlara ($\bar{X}=4,12$) göre daha düşüktür. Katılımcıların bütçe yapma düzeyleri gelir durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=5.226$; $p=0.000$; $p<0.05$). Geliri olmayanların ($\bar{X}=3,42$) bütçe yapma düzeyleri gelir durumu 4001-5000TL olanlara ($\bar{X}=4,17$) ve gelir durumu 5001TL ve üzeri olanlara ($\bar{X}=3,86$) göre daha düşüktür. Katılımcıların kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri gelir durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=2.601$; $p=0.025$; $p<0.05$). Geliri olmayanların ($\bar{X}=3,21$) kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri gelir durumu 4001-5000TL olanlara ($\bar{X}=3,90$) ve gelir durumu 5001TL ve üzeri olanlara ($\bar{X}=3,71$) göre daha düşüktür. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri gelir durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=7.465$; $p=0.000$; $p<0.05$). Geliri olmayanların ($\bar{X}=3,24$) tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri gelir durumu 2001-300TL olanlara ($\bar{X}=3,90$) gelir durumu 4001-5000TL olanlara ($\bar{X}=4,11$) ve gelir durumu 5001TL ve üzeri olanlara ($\bar{X}=3,77$) göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.29. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Ailelerinin Gelir Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Ailenin Gelir Durumu	n	\bar{X}	s.s	F	p
Bütçe Yapma	2000 ve aşağısı	30	3,49	1,07	1,863	0,116
	2001-3000	71	3,54	1,03		
	3001-4000	71	3,53	1,08		
	4001-5000	84	3,61	1,00		
	5001 ve üzeri	200	3,80	0,90		
Harcama	2000 ve aşağısı	30	3,88	0,86	0,591	0,669
	2001-3000	71	3,95	0,97		
	3001-4000	71	3,92	0,94		
	4001-5000	84	4,10	0,89		
	5001 ve üzeri	200	3,99	0,84		
Borçlanma	2000 ve aşağısı	30	3,74	1,37	1,408	0,230
	2001-3000	71	3,92	1,22		
	3001-4000	71	4,10	1,02		
	4001-5000	84	4,19	0,86		
	5001 ve üzeri	200	4,09	0,99		
Kredi ve Sigorta Kullanımı	2000 ve aşağısı	30	2,97	1,62	1,701	0,149
	2001-3000	71	3,50	1,51		
	3001-4000	71	3,17	1,54		
	4001-5000	84	3,44	1,55		
	5001TL ve üzeri	200	3,56	1,41		
Tasarruf ve Yatırım Yapma	2000TL ve aşağısı	30	3,27	1,34	1,263	0,284
	2001-3000	71	3,39	1,27		
	3001-4000	71	3,48	1,15		
	4001-5000	84	3,51	1,25		
	5001 ve üzeri	200	3,67	1,15		
Aile Bütçesi Yönetimi	2000 ve aşağısı	30	3,49	0,90	1,757	0,137
	2001-3000	71	3,65	0,84		
	3001-4000	71	3,63	0,84		
	4001-5000	84	3,76	0,81		

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin ailelerinin gelir durumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ailelerinin gelir durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$).

Tablo 4.30. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesine Katkıda Bulunanlara Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Aile Bütçesine Katkıda Bulunanlar	n	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
Bütçe Yapma	Kendim ⁽¹⁾	50	3,96	0,85	8,752	0,000 *	(2-1) (2-3)
	Erkek ⁽²⁾	212	3,47	1,04			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	194	3,80	0,91			
Harcama	Kendim	50	4,19	0,70	1,682	0,187	
	Erkek	212	3,98	0,92			
	Kadın ve erkek birlikte	194	3,93	0,89			
Borçlanma	Kendim	50	4,17	1,11	2,178	0,114	
	Erkek	212	3,95	1,13			
	Kadın ve erkek birlikte	194	4,15	0,90			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Kendim ⁽¹⁾	50	3,58	1,51	3,780	0,024 *	(2-3)
	Erkek ⁽²⁾	212	3,23	1,56			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	194	3,62	1,38			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Kendim ⁽¹⁾	50	3,82	1,22	5,402	0,005 *	(2-1) (2-3)
	Erkek ⁽²⁾	212	3,35	1,21			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	194	3,68	1,15			
Aile Bütçesi Yönetimi	Kendim ⁽¹⁾	50	3,96	0,81	6,930	0,001 *	(2-1) (2-3)
	Erkek ⁽²⁾	212	3,59	0,83			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	194	3,83	0,77			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin aile bütçesine katkıda bulunanlara göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesine katkıda bulunanlara göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=6.930; p=0.001; p<0.05). Aile bütçesine katkıda bulunan erkek olanların (\bar{X} =3,59) aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesine katkıda bulunan kendisi olanlara (\bar{X} =3,96) ve aile bütçesine kadın erkek birlikte katkıda bulunanlara (\bar{X} =3,83) göre daha düşüktür. Katılımcıların bütçe yapma düzeyleri aile bütçesine katkıda bulunanlara göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=8.752; p=0.000; p<0.05).

Aile bütçesine katkıda bulunan erkek olanların ($\bar{X}=3,47$) bütçe yapma düzeyleri aile bütçesine katkıda bulunan kendisi olanlara ($\bar{X}=3,96$) ve aile bütçesine kadın erkek birlikte katkıda bulunanlara ($\bar{X}=3,80$) göre daha düşüktür. Katılımcıların kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri aile bütçesine katkıda bulunanlara göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=3.780$; $p=0.024$; $p<0.05$). Aile bütçesine katkıda bulunan erkek olanların ($\bar{X}=3,23$) kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri aile bütçesine katkıda bulunan kendisi olanlara ($\bar{X}=3,82$) ve aile bütçesine kadın erkek birlikte katkıda bulunanlara ($\bar{X}=3,83$) göre daha düşüktür. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri aile bütçesine katkıda bulunanlara göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=5.402$; $p=0.005$; $p<0.05$). Aile bütçesine katkıda bulunan erkek olanların ($\bar{X}=3,35$) tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri aile bütçesine katkıda bulunan kendisi olanlara ($\bar{X}=3,82$) ve aile bütçesine kadın erkek birlikte katkıda bulunanlara ($\bar{X}=3,68$) göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.31. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesi Hazırlama Yerlerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Aile Bütçesi Hazırlama Yeri	n	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
Bütçe Yapma	Zihinsel	103	3,96	0,82	0,664	0,575	
	Sözel	77	3,84	0,76			
	Yazılı	76	3,98	0,94			
	Elektronik ortamda	27	4,07	0,85			
Harcama	Zihinsel	103	4,12	0,73	2,391	0,069	
	Sözel	77	3,93	0,86			
	Yazılı	76	4,22	0,78			
	Elektronik ortamda	27	4,26	0,57			
Borçlanma	Zihinsel	103	4,09	1,04	1,307	0,272	
	Sözel	77	4,19	0,86			
	Yazılı	76	4,24	0,86			
	Elektronik ortamda	27	4,47	0,59			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Zihinsel ⁽¹⁾	103	3,63	1,47	2,672	0,048*	(1-4)
	Sözel ⁽²⁾	77	3,60	1,33			
	Yazılı ⁽³⁾	76	3,69	1,42			
	Elektronik ortamda ⁽⁴⁾	27	4,42	0,87			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Zihinsel	103	3,73	1,11	1,703	0,167	
	Sözel	77	3,71	1,05			
	Yazılı	76	3,85	1,11			
	Elektronik ortamda	27	4,21	0,79			
Aile Bütçesi Yönetimi	Zihinsel	103	3,93	0,72	2,191	0,089	
	Sözel	77	3,85	0,66			
	Yazılı	76	4,01	0,77			
	Elektronik ortamda	27	4,24	0,55			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin aile bütçesi hazırlama yerlerine göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri aile bütçesi hazırlama yerlerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=2.672; p=0.048; p<0.05). Aile bütçesi zihinsel ortamda hazırlayanların (\bar{X} =3,63) kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri aile bütçesi elektronik ortamda hazırlayanlara (\bar{X} =4,42) göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.32. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesi Sürelerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Aile Bütçesi Süresi	n	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
Bütçe Yapma	Haftalık ⁽¹⁾	41	3,82	0,87	11,556	0,000 *	(3-1) (3-2)
	Aylık ⁽²⁾	223	4,04	0,79			
	Yıllık ⁽³⁾	19	3,12	0,83			
Harcama	Haftalık ⁽¹⁾	41	3,95	0,87	8,982	0,000 *	(3-2)
	Aylık ⁽²⁾	223	4,20	0,73			
	Yıllık ⁽³⁾	19	3,49	0,62			
Borçlanma	Haftalık	41	4,21	1,00	1,326	0,267	
	Aylık	223	4,23	0,90			
	Yıllık	19	3,87	0,64			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Haftalık ⁽¹⁾	41	3,37	1,46	7,646	0,001 *	(3-2)
	Aylık ⁽²⁾	223	3,86	1,33			
	Yıllık ⁽³⁾	19	2,70	1,36			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Haftalık	41	3,63	1,27	1,730	0,179	
	Aylık	223	3,86	1,04			
	Yıllık	19	3,48	0,81			
Aile Bütçesi Yönetimi	Haftalık ⁽¹⁾	41	3,81	0,76	11,570	0,000 *	(3-1) (3-2)
	Aylık ⁽²⁾	223	4,05	0,67			
	Yıllık ⁽³⁾	19	3,30	0,55			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin aile bütçesi sürelerine göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesi sürelerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=11.570; p=0.000; p<0.05). Aile bütçesi süresi yıllık olanların (\bar{X} =3,30) aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesi süresi haftalık olanlara (\bar{X} =3,81) ve aile bütçesi süresi aylık olanlara (\bar{X} =4,05) göre daha düşüktür. Katılımcıların bütçe yapma düzeyleri aile bütçesi sürelerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=11.556; p=0.000; p<0.05). Aile bütçesi süresi yıllık olanların (\bar{X} =3,12) bütçe yapma düzeyleri aile bütçesi süresi haftalık olanlara (\bar{X} =3,82) ve aile bütçesi süresi aylık olanlara (\bar{X} =4,04) göre daha düşüktür. Katılımcıların harcama düzeyleri aile bütçesi sürelerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=8.982; p=0.000; p<0.05). Aile bütçesi süresi yıllık olanların (\bar{X} =3,49) harcama düzeyleri aile bütçesi süresi aylık olanlara (\bar{X} =4,20) göre daha düşüktür.

Katılımcıların kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri aile bütçesi sürelerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=7.646$; $p=0.001$; $p<0.05$). Aile bütçesi süresi yıllık olanların ($\bar{X}=2,70$) kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri aile bütçesi süresi aylık olanlara ($\bar{X}=3,86$) göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.33. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesi Planlayan Kişilere Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Aile Bütçesi Planlayan Kişi	n	\bar{X}	s.s	F	p	Sch effe
Bütçe Yapma	Kadın ⁽¹⁾	49	4,18	0,80	3,034	0,030 *	(1-2)
	Erkek ⁽²⁾	42	3,67	1,01			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	140	3,91	0,80			
	Bütün aile üyeleri birlikte ⁽⁴⁾	52	4,00	0,79			
Harcama	Kadın	49	4,21	0,68	1,016	0,386	
	Erkek	42	4,19	0,72			
	Kadın ve erkek birlikte	140	4,03	0,81			
	Bütün aile üyeleri birlikte	52	4,17	0,79			
Borçlanma	Kadın	49	4,32	0,91	1,281	0,281	
	Erkek	42	4,07	1,03			
	Kadın ve erkek birlikte	140	4,14	0,95			
	Bütün aile üyeleri birlikte	52	4,35	0,66			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Kadın	49	4,08	1,27	1,623	0,184	
	Erkek	42	3,50	1,44			
	Kadın ve erkek birlikte	140	3,67	1,36			
	Bütün aile üyeleri birlikte	52	3,60	1,51			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Kadın	49	3,99	0,99	1,572	0,196	
	Erkek	42	3,81	1,06			
	Kadın ve erkek birlikte	140	3,66	1,11			
	Bütün aile üyeleri birlikte	52	3,94	1,01			
Aile Bütçesi Yönetimi	Kadın	49	4,17	0,66	2,398	0,068	
	Erkek	42	3,83	0,77			
	Kadın ve erkek birlikte	140	3,90	0,70			
	Bütün aile üyeleri birlikte	52	4,02	0,69			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin aile bütçesi hazırlayan kişilere göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların bütçe yapma düzeyleri aile bütçesi hazırlayan kişilere göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=3.034$; $p=0.030$; $p<0.05$). Aile bütçesi hazırlayan kişi kadın olanların ($\bar{X}=4,18$) bütçe yapma düzeyleri aile bütçesi hazırlayan kişi erkek olanlara ($\bar{X}=3,67$) göre daha yüksektir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.34. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesi Planında Başarılı Olduklarını Düşünme Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Aile Bütçesi Planında Başarılı Olma	n	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
Bütçe Yapma	Evet ⁽¹⁾	225	4,00	0,82	35,26 6	0,000 *	(1-2) (1-3)
	Hayır ⁽²⁾	82	3,09	1,04			
	Biraz ⁽³⁾	149	3,46	0,99			
Harcama	Evet ⁽¹⁾	225	4,17	0,78	12,61 4	0,000 *	(1-2) (1-3)
	Hayır ⁽²⁾	82	3,64	1,05			
	Biraz ⁽³⁾	149	3,90	0,87			
Borçlanma	Evet ⁽¹⁾	225	4,25	0,88	9,355	0,000 *	(1-2) (1-3)
	Hayır ⁽²⁾	82	3,71	1,32			
	Biraz ⁽³⁾	149	3,97	1,03			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Evet ⁽¹⁾	225	3,76	1,34	14,73 4	0,000 *	(1-2) (1-3)
	Hayır ⁽²⁾	82	2,80	1,51			
	Biraz ⁽³⁾	149	3,28	1,55			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Evet ⁽¹⁾	225	3,93	1,05	29,08 8	0,000 *	(1-2) (1-3)
	Hayır ⁽²⁾	82	2,94	1,32			
	Biraz ⁽³⁾	149	3,28	1,14			
Aile Bütçesi Yönetimi	Evet ⁽¹⁾	225	4,03	0,69	39,50 3	0,000 *	(1-2) (1-3)
	Hayır ⁽²⁾	82	3,23	0,86			
	Biraz ⁽³⁾	149	3,57	0,78			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=39.503; p=0.000; p<0.05). Aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu evet olanların (\bar{X} =4,03) aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu hayır olanlara (\bar{X} =3,23) ve aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu biraz olanlara (\bar{X} =3,57) göre daha yüksektir. Katılımcıların bütçe yapma düzeyleri aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=35.266; p=0.000; p<0.05). Aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu evet olanların (\bar{X} =4,00) bütçe yapma düzeyleri aile bütçesi

planında başarılı olduklarını düşünme durumu hayır olanlara ($\bar{X}=3,09$) ve aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu biraz olanlara ($\bar{X}=3,46$) göre daha yüksektir. Katılımcıların harcama düzeyleri aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=12,614$; $p=0,000$; $p<0,05$). Aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu evet olanların ($\bar{X}=4,17$) harcama düzeyleri aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu hayır olanlara ($\bar{X}=3,64$) ve aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu biraz olanlara ($\bar{X}=3,90$) göre daha yüksektir. Katılımcıların borçlanma düzeyleri aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=9,355$; $p=0,000$; $p<0,05$). Aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu evet olanların ($\bar{X}=4,25$) borçlanma düzeyleri aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu hayır olanlara ($\bar{X}=3,71$) ve aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu biraz olanlara ($\bar{X}=3,97$) göre daha yüksektir. Katılımcıların kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=14,734$; $p=0,000$; $p<0,05$). Aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu evet olanların ($\bar{X}=3,76$) kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu hayır olanlara ($\bar{X}=2,80$) ve aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu biraz olanlara ($\bar{X}=3,28$) göre daha yüksektir. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=29,088$; $p=0,000$; $p<0,05$). Aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu evet olanların ($\bar{X}=3,93$) tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu hayır olanlara ($\bar{X}=2,94$) ve aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumu biraz olanlara ($\bar{X}=3,28$) göre daha yüksektir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.35. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesi Açığında Kullanılan Yöntemlere Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Aile Bütçesi Açığında Kullanılan Yöntem	n	\bar{x}	s.s	F	p
Bütçe Yapma	Borç almak	25	3,61	1,03	0,462	0,709
	Banka kredisi kullanmak	38	3,56	1,07		
	Aile birikiminden faydalanmak	83	3,59	0,88		
	Acil olmayan ihtiyaçları ertelemek	310	3,70	1,00		
Harcama	Borç almak	25	4,06	1,03	1,940	0,122
	Banka kredisi kullanmak	38	3,67	1,04		
	Aile birikiminden faydalanmak	83	3,95	0,88		
	Acil olmayan ihtiyaçları ertelemek	310	4,03	0,85		
Borçlanma	Borç almak	25	3,65	1,18	1,659	0,175
	Banka kredisi kullanmak	38	3,97	1,13		
	Aile birikiminden faydalanmak	83	4,16	0,98		
	Acil olmayan ihtiyaçları ertelemek	310	4,08	1,03		
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Borç almak	25	3,19	1,76	1,433	0,232
	Banka kredisi kullanmak	38	3,85	1,25		
	Aile birikiminden faydalanmak	83	3,31	1,35		
	Acil olmayan ihtiyaçları ertelemek	310	3,43	1,52		
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Borç almak	25	3,35	1,29	1,143	0,331
	Banka kredisi kullanmak	38	3,53	1,09		
	Aile birikiminden faydalanmak	83	3,75	1,12		
	Acil olmayan ihtiyaçları ertelemek	310	3,50	1,23		
Aile Bütçesi Yönetimi	Borç almak	25	3,60	0,89	0,320	0,811
	Banka kredisi kullanmak	38	3,68	0,88		
	Aile birikiminden faydalanmak	83	3,73	0,73		
	Acil olmayan ihtiyaçları ertelemek	310	3,75	0,82		

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin aile bütçesi açığında kullanılan yöntemlere göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesi açığında kullanılan yöntemlere göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$).

Tablo 4.36. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Aile Bütçesi Yönetiminde Bilgi Edinilen Kaynaklara Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Aile Bütçesi Yönetiminde Bilgi Edinilen Kaynak	n	\bar{X}	s.s	F	p
Bütçe Yapma	Aile	195	3,77	0,92	2,643	0,072
	Deneme-yanılma yöntemi	206	3,61	1,03		
	İnternet-TV	55	3,46	1,01		
Harcama	Aile	195	4,03	0,85	2,418	0,090
	Deneme-yanılma yöntemi	206	4,01	0,85		
	İnternet-TV	55	3,74	1,09		
Borçlanma	Aile	195	4,10	1,04	0,277	0,758
	Deneme-yanılma yöntemi	206	4,04	1,04		
	İnternet-TV	55	4,00	1,07		
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Aile	195	3,41	1,50	0,859	0,424
	Deneme-yanılma yöntemi	206	3,51	1,46		
	İnternet-TV	55	3,22	1,55		
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Aile	195	3,66	1,16	1,712	0,182
	Deneme-yanılma yöntemi	206	3,46	1,22		
	İnternet-TV	55	3,42	1,26		
Aile Bütçesi Yönetimi	Aile	195	3,80	0,77	2,046	0,130
	Deneme-yanılma yöntemi	206	3,72	0,82		
	İnternet-TV	55	3,56	0,91		

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin aile bütçesi yönetiminde bilgi edinilen kaynaklara göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesi yönetimi Yönetiminde bilgi edinilen kaynaklara göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$).

Tablo 4.37. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Son 1 Yılda Birikim Kararını Veren Kişilere Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Son 1 Yılda Birikim Kararını Veren Kişi	n	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
Bütçe Yapma	Kadın ⁽¹⁾	58	3,79	1,01	9,51 1	0,000 *	(2-1) (2-3) (2-4)
	Erkek ⁽²⁾	75	3,15	1,15			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	218	3,82	0,87			
	Bütün aile üyeleri birlikte ⁽⁴⁾	105	3,62	0,96			
Harcama	Kadın ⁽¹⁾	58	4,13	0,85	3,36 4	0,019 *	(2-3)
	Erkek ⁽²⁾	75	3,71	1,07			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	218	4,00	0,82			
	Bütün aile üyeleri birlikte ⁽⁴⁾	105	4,07	0,86			
Borçlanma	Kadın ⁽¹⁾	58	3,87	1,22	7,04 2	0,000 *	(2-3) (2-4)
	Erkek ⁽²⁾	75	3,63	1,38			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	218	4,17	0,87			
	Bütün aile üyeleri birlikte ⁽⁴⁾	105	4,24	0,87			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Kadın ⁽¹⁾	58	3,40	1,56	4,42 9	0,004 *	(2-3)
	Erkek ⁽²⁾	75	2,95	1,58			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	218	3,65	1,39			
	Bütün aile üyeleri birlikte ⁽⁴⁾	105	3,34	1,50			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Kadın ⁽¹⁾	58	3,71	1,28	4,09 2	0,007 *	(2-1) (2-3)
	Erkek ⁽²⁾	75	3,11	1,26			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	218	3,62	1,13			
	Bütün aile üyeleri birlikte ⁽⁴⁾	105	3,60	1,21			
Aile Bütçesi Yönetimi	Kadın ⁽¹⁾	58	3,80	0,89	9,43 6	0,000 *	(2-1) (2-3) (2-4)
	Erkek ⁽²⁾	75	3,30	0,97			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	218	3,86	0,71			
	Bütün aile üyeleri birlikte ⁽⁴⁾	105	3,76	0,75			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin son 1 yılda birikim kararı veren kişilere göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri son 1 yılda birikim kararı veren kişilere göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=3.034; p=0.000; p<0.05). Son 1 yılda birikim kararı veren erkek olanların (\bar{X} =3,30) aile bütçesi yönetimi düzeyleri son 1 yılda birikim kararı veren kadın olanların (\bar{X} =3,80), son 1 yılda birikim kararı veren kadın ve erkek birlikte olanların (\bar{X} =3,86) ve son 1 yılda birikim kararı veren bütün aile üyeleri birlikte olanlara (\bar{X} =3,76) göre daha düşüktür. Katılımcıların bütçe yapma düzeyleri son 1 yılda birikim kararı veren kişilere göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=9.511; p=0.000; p<0.05). Son 1 yılda birikim kararı veren erkek olanların (\bar{X} =3,15) bütçe yapma düzeyleri son 1 yılda birikim kararı veren kadın olanların (\bar{X} =3,79), son 1 yılda birikim kararı veren kadın ve erkek birlikte olanların (\bar{X} =3,82) ve son 1 yılda birikim kararı veren bütün aile üyeleri birlikte olanlara (\bar{X} =3,62) göre daha düşüktür. Katılımcıların harcama düzeyleri son 1 yılda birikim kararı veren kişilere göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=3.364; p=0.000; p<0.05). Son 1 yılda birikim kararı veren erkek olanların (\bar{X} =3,15) harcama düzeyleri son 1 yılda birikim kararı veren kadın ve erkek birlikte olanlara (\bar{X} =4,00) göre daha düşüktür. Katılımcıların borçlanma düzeyleri son 1 yılda birikim kararı veren kişilere göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=7.042; p=0.000; p<0.05). Son 1 yılda birikim kararı veren erkek olanların (\bar{X} =3,63) borçlanma düzeyleri son 1 yılda birikim kararı veren kadın ve erkek birlikte olanlara (\bar{X} =4,17) ve son 1 yılda birikim kararı veren bütün aile üyeleri birlikte olanlara (\bar{X} =4,24) göre daha düşüktür. Katılımcıların kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri son 1 yılda birikim kararı veren kişilere göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=4.429; p=0.004; p<0.05). Son 1 yılda birikim kararı veren erkek olanların (\bar{X} =3,65) kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri son 1 yılda birikim kararı veren kadın ve erkek birlikte olanlara (\bar{X} =3,65) göre daha düşüktür. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri son 1 yılda birikim kararı veren kişilere göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=4.092; p=0.007; p<0.05). Son 1 yılda birikim kararı veren erkek olanların (\bar{X} =3,11) tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri son 1 yılda birikim kararı veren kadın olanlara (\bar{X} =3,71)

ve son 1 yılda birikim kararını veren kadın ve erkek birlikte olanlara ($\bar{X}=3,62$) göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.38. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin 1 Ayda Ortalama Tasarruf Durumlarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	1 Ayda Ortalama Tasarruf Durumu	n	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
Bütçe Yapma	Tasarruf yapmıyorum	133	3,59	1,06	2,079	0,067	
	500TL ve altı	164	3,58	0,99			
	501-1000TL	74	3,79	0,92			
	1001-1500TL	32	3,67	0,95			
	1501-2000TL	24	3,61	0,84			
	2000TL ve üzeri	29	4,15	0,75			
Harcama	Tasarruf yapmıyorum	133	3,93	0,99	0,445	0,817	
	500TL ve altı	164	4,03	0,86			
	501-1000TL	74	4,02	0,77			
	1001-1500TL	32	3,93	0,91			
	1501-2000TL	24	3,82	0,83			
	2000TL ve üzeri	29	4,08	0,85			
Borçlanma	Tasarruf yapmıyorum ⁽¹⁾	133	3,82	1,18	3,428	0,005 *	(2-5)
	500TL ve altı ⁽²⁾	164	4,05	1,08			
	501-1000TL ⁽³⁾	74	4,29	0,73			
	1001-1500TL ⁽⁴⁾	32	4,30	0,89			
	1501-2000TL ⁽⁵⁾	24	3,94	1,15			
	2000TL ve üzeri ⁽⁶⁾	29	4,46	0,43			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Tasarruf yapmıyorum	133	3,34	1,56	1,182	0,317	
	500TL ve altı	164	3,37	1,53			
	501-1000TL	74	3,62	1,46			
	1001-1500TL	32	3,11	1,32			
	1501-2000TL	24	3,74	1,07			
	2000TL ve üzeri	29	3,77	1,37			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Tasarruf yapmıyorum ⁽¹⁾	133	3,25	1,31	5,072	0,000 *	(2-5)
	500TL ve altı ⁽²⁾	164	3,45	1,21			
	501-1000TL ⁽³⁾	74	3,85	1,08			
	1001-1500TL ⁽⁴⁾	32	3,79	1,00			
	1501-2000TL ⁽⁵⁾	24	3,75	0,96			
	2000TL ve üzeri ⁽⁶⁾	29	4,18	0,80			
Aile Bütçesi Yönetimi	Tasarruf yapmıyorum ⁽¹⁾	133	3,60	0,92	2,783	0,017 *	(2-5)
	500TL ve altı ⁽²⁾	164	3,69	0,82			
	501-1000TL ⁽³⁾	74	3,90	0,71			
	1001-1500TL ⁽⁴⁾	32	3,75	0,67			
	1501-2000TL ⁽⁵⁾	24	3,74	0,61			
	2000TL ve üzeri ⁽⁶⁾	29	4,13	0,63			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin 1 ayda ortalama tasarruf durumlarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri 1 ayda ortalama tasarruf durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=2.783$; $p=0.017$; $p<0.05$). 1 ayda ortalama 500TL ve altı tasarruf yapanların ($\bar{X}=3,69$) aile bütçesi yönetimi düzeyleri 1 ayda ortalama 1501-2000TL tasarruf yapanlara ($\bar{X}=3,74$) göre daha düşüktür. Katılımcıların borçlanma düzeyleri 1 ayda ortalama tasarruf durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=3.428$; $p=0.005$; $p<0.05$). 1 ayda ortalama 500TL ve altı tasarruf yapanların ($\bar{X}=4,05$) borçlanma düzeyleri 1 ayda ortalama 1501-2000TL tasarruf yapanlara ($\bar{X}=3,94$) göre daha yüksektir. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri 1 ayda ortalama tasarruf durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=5.072$; $p=0.000$; $p<0.05$). 1 ayda ortalama 500TL ve altı tasarruf yapanların ($\bar{X}=3,45$) tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri 1 ayda ortalama 1501-2000TL tasarruf yapanlara ($\bar{X}=3,74$) göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.39. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Ailede Düşük Tüketim Harcamalarına Karar Veren Kişiye Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Düşük Tüketim Harcamalarına Karar Veren Kişi	n	\bar{x}	s.s	F	p	Scheffe
Bütçe Yapma	Kadın ⁽¹⁾	185	3,63	1,03	7,345	0,000 *	(2-1) (2-3)
	Erkek ⁽²⁾	45	3,16	1,01			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	168	3,88	0,87			
	Tüm aile bireyleri birlikte ⁽⁴⁾	58	3,53	0,99			
Harcama	Kadın	185	3,98	0,89	2,125	0,096	
	Erkek	45	3,69	1,06			
	Kadın ve erkek birlikte	168	4,07	0,82			
	Tüm aile bireyleri birlikte	58	4,00	0,90			
Borçlanma	Kadın ⁽¹⁾	185	3,93	1,20	4,968	0,002 *	(3-1) (3-2)
	Erkek ⁽²⁾	45	3,71	1,13			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	168	4,25	0,76			
	Tüm aile bireyleri birlikte ⁽⁴⁾	58	4,21	1,03			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Kadın ⁽¹⁾	185	3,34	1,58	2,809	0,039 *	(2-3)
	Erkek ⁽²⁾	45	3,08	1,48			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	168	3,68	1,37			
	Tüm aile bireyleri birlikte ⁽⁴⁾	58	3,29	1,45			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Kadın	185	3,56	1,25	0,838	0,473	
	Erkek	45	3,36	1,26			
	Kadın ve erkek birlikte	168	3,62	1,12			
	Tüm aile bireyleri birlikte	58	3,41	1,24			
Aile Bütçesi Yönetimi	Kadın ⁽¹⁾	185	3,69	0,87	5,950	0,001 *	(2-3)
	Erkek ⁽²⁾	45	3,37	0,86			
	Kadın ve erkek birlikte ⁽³⁾	168	3,90	0,70			
	Tüm aile bireyleri birlikte ⁽⁴⁾	58	3,67	0,81			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kişiye göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kişiye göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=5.950; p=0.001; p<0.05). Ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren erkek olanların (\bar{X} =3,37) aile bütçesi yönetimi düzeyleri ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kadın ve erkek birlikte olanlara (\bar{X} =3,90) göre daha düşüktür. Katılımcıların bütçe yapma düzeyleri ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kişiye göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=7.345; p=0.000; p<0.05). Ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren erkek olanların (\bar{X} =3,16) bütçe yapma düzeyleri ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kadın olanlara (\bar{X} =3,63) ve ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kadın ve erkek birlikte olanlara (\bar{X} =3,88) göre daha düşüktür. Katılımcıların borçlanma düzeyleri ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kişiye göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=4.968; p=0.002; p<0.05). Ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kadın ve erkek birlikte olanların (\bar{X} =4,25) borçlanma düzeyleri ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kadın olanlara (\bar{X} =3,93) ve ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren erkek olanlara (\bar{X} =3,71) göre daha yüksektir. Katılımcıların kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kişiye göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F=2.809; p=0.039; p<0.05). Ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren erkek olanların (\bar{X} =3,08) kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kadın ve erkek birlikte olanlara (\bar{X} =3,68) göre daha düşüktür. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.40. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Tasarrufu Değerlendirme Şekillerine Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Tasarrufu Değerlendirme Şekli	n	\bar{X}	s.s	F	p	Scheffe
Bütçe Yapma	Evde kendim biriktiriyorum	271	3,57	1,03	2,000	0,094	
	Vadesiz mevduat hesabı	59	3,72	0,92			
	Altın	184	3,80	0,91			
	Döviz	54	3,83	0,96			
	Diğer	80	3,79	0,91			
Harcama	Evde kendim biriktiriyorum	271	3,94	0,95	0,720	0,579	
	Vadesiz mevduat hesabı	59	4,06	0,76			
	Altın	184	4,07	0,81			
	Döviz	54	4,10	0,68			
	Diğer	80	4,11	0,72			
Borçlanma	Evde kendim biriktiriyorum ⁽¹⁾	271	3,92	1,16	2,994	0,019 *	(1-3)
	Vadesiz mevduat hesabı ⁽²⁾	59	4,21	0,92			
	Altın ⁽³⁾	184	4,24	0,83			
	Döviz ⁽⁴⁾	54	4,41	0,69			
	Diğer ⁽⁵⁾	80	4,26	0,76			
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Evde kendim biriktiriyorum	271	3,28	1,53	1,832	0,122	
	Vadesiz mevduat hesabı	59	3,43	1,47			
	Altın	184	3,63	1,38			
	Döviz	54	3,58	1,49			
	Diğer	80	3,68	1,30			
Tasarruf ve Yatırım Yapma	Evde kendim biriktiriyorum ⁽¹⁾	271	3,38	1,24	3,036	0,017 *	(1-3)
	Vadesiz mevduat hesabı ⁽²⁾	59	3,78	1,05			
	Altın ⁽³⁾	184	3,81	1,08			
	Döviz ⁽⁴⁾	54	3,80	1,12			
	Diğer ⁽⁵⁾	80	3,76	1,15			
Aile Bütçesi Yönetimi	Evde kendim biriktiriyorum ⁽¹⁾	271	3,62	0,87	3,174	0,014 *	(1-3)
	Vadesiz mevduat hesabı ⁽²⁾	59	3,83	0,70			
	Altın ⁽³⁾	184	3,90	0,71			
	Döviz ⁽⁴⁾	54	3,93	0,72			
	Diğer ⁽⁵⁾	80	3,90	0,69			

*p<0.05

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin tasarrufu değerlendirme şekline göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre; katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri tasarrufu değerlendirme şekline göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=3.174$; $p=0.014$; $p<0.05$). Tasarrufu değerlendirme şekli altın olanların ($\bar{X}=3,90$) aile bütçesi yönetimi düzeyleri evde kendisi biriktirenlere ($\bar{X}=3,62$) göre daha yüksektir. Katılımcıların borçlanma düzeyleri tasarrufu değerlendirme şekline göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=2.994$; $p=0.019$; $p<0.05$). Tasarrufu değerlendirme şekli altın olanların ($\bar{X}=4,24$) borçlanma düzeyleri evde kendisi biriktirenlere ($\bar{X}=3,92$) göre daha yüksektir. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri tasarrufu değerlendirme şekline göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F=3.036$; $p=0.017$; $p<0.05$). Tasarrufu değerlendirme şekli altın olanların ($\bar{X}=3,81$) tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri evde kendisi biriktirenlere ($\bar{X}=3,38$) göre daha yüksektir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.41. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Tasarruf Yapmaya Yönlendiren Sebeplere Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Tasarruf Yapmaya Yönlendiren Sebep	n	\bar{x}	s.s	F	p
Bütçe Yapma	Gelecekte beklenmedik bir duruma karşı hazırlıklı olmak	298	3,66	1,01	1,246	0,249
	Yatırım yapmak	136	3,75	0,88		
	Çocuklarıma daha iyi bir gelecek sağlamak	158	3,84	0,91		
	Hayallerimi gerçekleştirmek	78	3,48	1,04		
	Hayat standardımı yükseltmek	68	3,74	1,02		
	Diğer	192	3,65	0,96		
Harcama	Gelecekte beklenmedik bir duruma karşı hazırlıklı olmak	298	4,01	0,90	0,552	0,880
	Yatırım yapmak	136	4,10	0,80		
	Çocuklarıma daha iyi bir gelecek sağlamak	158	4,12	0,77		
	Hayallerimi gerçekleştirmek	78	3,99	0,80		
	Hayat standardımı yükseltmek	68	3,95	0,83		
	Diğer	192	4,01	0,83		
Borçlanma	Gelecekte beklenmedik bir duruma karşı hazırlıklı olmak	298	4,05	1,07	0,892	0,555
	Yatırım yapmak	136	4,20	0,82		
	Çocuklarıma daha iyi bir gelecek sağlamak	158	4,17	1,02		
	Hayallerimi gerçekleştirmek	78	4,10	0,95		
	Hayat standardımı yükseltmek	68	4,17	1,02		
	Diğer	192	4,07	1,01		
Kredi ve Sigorta Kullanımı	Gelecekte beklenmedik bir duruma karşı hazırlıklı olmak	298	3,46	1,48	0,840	0,609
	Yatırım yapmak	136	3,45	1,49		
	Çocuklarıma daha iyi bir gelecek sağlamak	158	3,65	1,47		
	Hayallerimi gerçekleştirmek	78	3,31	1,51		
	Hayat standardımı yükseltmek	68	3,48	1,42		
	Diğer	192	3,30	1,53		

Tablo 4.41. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerinin Tasarruf Yapmaya Yönlendiren Sebeplere Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait ANOVA Testi Sonuçları (Devam)

Tasarruf ve Yatırım Yapma	Gelecekte beklenmedik bir duruma karşı hazırlıklı olmak	298	3,52	1,23	0,851	0,598
	Yatırım yapmak	136	3,65	1,16		
	Çocuklarıma daha iyi bir gelecek sağlamak	158	3,80	1,13		
	Hayallerimi gerçekleştirmek	78	3,38	1,19		
	Hayat standardımı yükseltmek	68	3,48	1,22		
	Diğer	192	3,53	1,13		
Aile Bütçesi Yönetimi	Gelecekte beklenmedik bir duruma karşı hazırlıklı olmak	298	3,74	0,84	1,149	0,318
	Yatırım yapmak	136	3,83	0,69		
	Çocuklarıma daha iyi bir gelecek sağlamak	158	3,91	0,76		
	Hayallerimi gerçekleştirmek	78	3,64	0,76		
	Hayat standardımı yükseltmek	68	3,77	0,79		
	Diğer	192	3,71	0,76		

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin tasarruf yapmaya yönlendiren sebeplere göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$).

5. TARTIŞMA

Bu çalışma, aile bütçesi yönetiminde bir belirleyici olarak cinsiyetin etkisinin incelenmesi amacıyla 456 kadın katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde elde edilen bulguların literatür çerçevesinde tartışmasına yer verilmiştir.

5.1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Kadınların demografik özelliklerine bağlı dağılımları incelendiğinde; araştırmaya katılan kadınların yaş ortalaması 30 olduğu görülmüştür. Kadınların %15,4'ü ilkokul, %17,5'i lise, %51,8'i üniversite, %15,4'ü yüksek öğretim mezunudur. Katılımcıların %62,3'ü evli, %37,7'si bekar kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların %43,6'sı hiç çocuğu olmadığını, %57,4 bir veya birden fazla çocuğu olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların, %28,7'sinin ev hanımı olduğu ve %39,7'sinin gelirin olmadığını belirlemiştir.

Araştırmaya katılan kadınların eşlerinin %14,5'inin ilkokul, %10,2'sinin ortaokul, %22,8'inin lise, %43,6'sının üniversite, %8,9'unun yüksek öğretim düzeyinde eğitim durumuna sahip olduğu görülmüştür. Katılımcıların oturdukları konuta göre dağılımları incelendiğinde; %40,8'i kirada, %33,3'ü kendi evinde, %25,9'u aile evinde ikamet etmektedir. Katılımcıların aylık hane gelirleri, orta ve yüksek gelir düzeyine sahiptir.

Çalışmaya katılan ailelerin %46,5'inde erkek, %42,5'inde kadın ve erkek birlikte aileye kazanç getirmektedir. Katılımcıların %37,9'unun aile bütçesi yapmadıkları bu oranın %22,2'sinin zaman ayıramadığı, %17,6'sının ilgisini çekmediği, %15,9'unun gelirin giderini aştığı, %14,8'inin aile bireylerinin bütçe yapmak konusunda isteksiz davrandığı, %14,2'sinin bütçeye bağlı kalmakta zorlandığı, %9,7'sinin faydalı sonuç sağladığını düşünmediği, %5,7'sinin bütçesini bilmek istemediği için aile bütçesi hazırlamadıklarını ifade etmişlerdir.

Çalışmaya katılan katılımcıların %62,1'inin aile bütçesi yaptığı, bu planı %36,4 zihinsel, %27,2 sözel, %26,9 yazılı, %9,5 elektronik ortamda yaptığı; bu katılımcıların %79,1'inin aylık süre ile bütçe hazırladıkları belirlenmiştir. Aile bütçe planını %49,5'i kadın ve erkek birlikte hazırlamaktadır. Katılımcıların %49,3'ü aile bütçesi planında başarılı olduklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların %68'i aile bütçesinde açık yaşadığında acil olmayan ihtiyaçları ertelemekte olduklarını söylemişlerdir. Bu bilgi doğrultusunda ailelerin genellikle ihtiyaçlarından önemi ölçütünde erteleme ya da vazgeçmeyi borçlanmaya tercih ettikleri yönünde bir değerlendirme yapılabilmektedir. Aileler, aile bütçelerini korumak için harcama kriterlerini değerlendirerek gereksiz harcamalardan ve yeni borçlanmalardan kaçınmaktadır. Benzer bir çalışmada gelir düzeyi düşük ailelerde harcamaları azaltma ve kredi kartı kullanma, gelir düzeyi yüksek ailelerde avans alma seçeneklerinin tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer seçenekler arasında borç alma, kredi kullanma ve birikimi kullanma bulunmaktadır (Babaoğul, Şener ve Buğday 2016).

Katılımcılar, aile bütçesini genellikle deneme-yanılma yöntemi ve ailesinden edindikleri bilgiler doğrultusunda yönetmektedir. Benzer şekilde örneklemin %65'inin bütçe planı hazırladığı bir çalışmada, katılımcıların %86'sı bütçe yönetimi ile ilgili bilgileri ailesinden öğrendiklerini ifade etmişlerdir (Bayram 2014). Öğrencilerin ekonomik bilgi ve becerileri edindikleri kaynaklar arasında okul ve aile ilk sıralarda yer almaktadır (Barış 2016).

5.2. Katılımcıların Aile Bütçesi Yönetimi Düzeylerine Ait Bilgiler

Aile bütçesi yönetimi düzeylerine ait betimsel bulgular incelendiğinde katılımcıların; aile bütçesi yönetimi düzeylerinin ve ölçeğe ait boyutların (bütçe yapma, harcama, borçlanma, kredi ve sigorta kullanımı, tasarruf ve yatırım yapma) yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ve yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlılık belirlenmiştir. 30 yaş ve üzeri olanların aile bütçesi yönetimi düzeyleri 30 yaş altı olanlara göre daha yüksektir. Literatürde benzer örnekleme yapılan aile finansmanında kadının rolü çalışması, Rani tarafından 2012 yılında Patiala ve Ludhiana şehirlerinde 360 evli kadın ile yapılmıştır (Rani 2012). Başka bir çalışmada kadınların yaşı ile bütçeleme arasında istatistiksel olarak fark saptanmıştır. Bu çalışma sonuçlarına benzer şekilde kadınların yaşı küçüldükçe ekonomik kararlara katılımın arttığı görülmüştür (Erbil ve Pasinlioğlu 2004). 1988 yılında yapılan bir çalışma da kadının yaşının artması ile aile bütçesinde eşlerin sorumluluğu paylaşma oranının azaldığı görülmüştür (Terzioğlu ve Şafak 1988).

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri medeni durumlarına arasında istatistiksel olarak anlamlılık saptanmıştır. Evli olanların aile bütçesi yönetimi düzeyleri bekar olanlara göre daha yüksektir. Şirvan Boran 2001 yılında 312 evli katılımcı ile yaptığı çalışmada bütçe yapma oranını %51,6 olarak saptamıştır (Şirvan Boran 2001). Ekonomik kararlar alma ve aile ekonomisini yönetme gibi eşler arasında iş bölümü dağılımında erkeğin daha etkili olduğu çiftlerde, kadınlar finansal konularda geri planda kalabilmektedir. Bu yüzden boşanmış, ayrı, eşi vefat etmiş ya da bekar kadınların aile bütçesi yönetimi ile daha ilgili olabileceği düşünülmektedir (Fonseca, Mullen, Zamarro Ve Zıssimopoulos 2012). Medeni durumun aile bütçesi yönetiminde etkili olduğu, ilk kez evlenmiş eşler ile yeniden evlenmiş ya da çift olarak yaşayan eşler arasında farkın mevcut olduğunu göstermektedir (McConocha, Tully ve Walther 1993).

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesi yapma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlılık belirlenmiştir. Aile bütçe planlaması yapanların aile bütçesi yönetimi düzeyleri, aile bütçe planlaması yapmayanlara göre daha yüksektir. 2003 yılında Çopur ve Şafak'ın yaptığı çalışmada katılımcıların ve eşlerinin eğitim düzeyi ve gelir arttıkça aile bütçesi yapma durumlarının arttığı görülmüştür. Aile bütçesi ile ilgili kayıtların sıklıkla tutulmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çopur ve Şafak 2003). Bu çalışma ile tutarlı biçimde, Ersoy ve arkadaşlarının çalışmasında da katılımcıların yarısından fazlasının bütçe planı hazırladığı, harcama kalemlerini hesapladığı, gider kalemlerindeki farkları hesapladığı belirlenmiştir. Aynı çalışmada matematik okuryazarlığının ve aile

bütçesi hazırlamanın psikolojik iyi oluş üzerinde etkisi olduğu görülmüştür (Ersoy, Balkır, Karaaziz ve Balkır 2019). Literatürde evde muhasebe yöntemlerinde gider kalemlerinin hesaplanması oldukça yaygın bir uygulama olduğu görülmektedir. Northcott ve Doolin (2000), ailelerle yaptığı mülakatlarda ailelerin borçları ve abonelikleri gelirden otomatik olarak ödenmesi yöntemini tercih ettiklerini belirlemiştir. Bu yöntem belirsizliğin önlenmesi ve aile bütçesinde belirli bir sistemin oluşturulmasına yardımcı olmaktadır.

Katılımcıların bütçe yapma düzeyleri aile bütçesini hazırlayan kişilere göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. Aile bütçesi hazırlayan kişinin kadın olduğu ailelerin bütçe yapma düzeyleri, aile bütçesini hazırlayan kişinin erkek olduğu ailelere göre daha yüksektir. Yine benzer çalışmalarda katılımcıların yarısından fazlasında aile finansal planlamasının eşlerin birlikte yaptığı bir görev olduğu saptanmıştır (Wheeler ve Arvey 1981; Terzioğlu ve Şafak 1988; Bener 1989; Çopur 2001; Şirvan Boran 2001; Erkal ve Çopur 2013). Avustralya'da 1820-1960 yılları arasında tutulan ev muhasebesi kayıtlarını analiz yöntemiyle incelediği çalışmada da bütçeleme ve ekonomik kayıtların tutumu görevlerinde sorumluluğun eşler arasında paylaşıldığını tespit etmişlerdir. Önceki dönem kayıtları incelendiğinde İngiltere'de mali görevleri erkeklerin üstlendiği eşler arasında katı görev paylaşımının Avustralya'da görülmediği saptanmıştır (Carnegie ve Walker 2005).

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin aile bütçesi sürelerine göre farkının istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. Aile bütçesi süresi yıllık olanların aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesi süresi haftalık olanlara ve aile bütçesi süresi aylık olanlara göre daha düşüktür. Şirvan Boran, yaptığı yüksek lisans tez çalışmasında da ailelerin sıklıkla aylık bütçe planı hazırladıkları daha az kısmının haftalık ve uzun sürelerle hazırladığı tespit edilmiştir. Aynı çalışma da gelir durumu ve bütçeleme süreleri arasında anlamlı bir fark olduğu düşünülmüş ancak istatistiki bir anlamlılık tespit edilememiştir (Şirvan Boran 2001).

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünme durumlarının istatistiki olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. Aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünenlerin aile bütçesi yönetimi düzeyleri; aile bütçesi planında başarılı olduklarını düşünmeyenlere ve aile bütçesi planında biraz başarılı olduklarını düşünenlere göre daha yüksektir. Aydınır Boylu ve Terzioğlu tarafından 399 aile ile yapılan bir çalışmada aylık geliri kullanma yöntemlerinde memnun olmayanlar ailelerin sayısı, kararsız ve memnun olanlara göre daha fazladır (Aydınır Boylu ve Terzioğlu 2008).

Katılımcıların %61,6'sı aile birikimine sahiptir. Bu aile birikimine %47,8'inin kadın ve erkek birlikte karar verirken, %12,7'sinde kadınlar, %16,4'ünde erkekler karar vermektedir. Katılımcıların borçlanma düzeyleri ve aile birikimi olma durumlarının arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Aile birikimi olanların borçlanma düzeyleri aile birikimi olmayanlara göre daha yüksektir. Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile son 1 yılda birikim kararını veren kişilere göre farkının anlamlı olduğu saptanmıştır. Son 1 yılda birikim kararını erkek veren ailelerde, kadın olanlara, kadın ve erkek olanlara göre daha düşüktür. Benzer bir çalışmada tasarruf kararlarını çoğunlukla eşlerin beraber aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. (Kabaklı Çimen 2012).

Katılımcıların %53,9 düzenli olarak gelirden tasarruf etmekte olup bu oranın %36'sının 500TL ve altı, %16,2'sinin 501-1000TL, %7,0'mın 1001-1500TL, %5,3'ünün 1501-2000TL, %6,4'ünün 2000TL ve üzeri miktarda tasarruf etmektedir. Katılımcıların tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri aile bütçesi yapmama nedenlerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. Katılımcıların çoğunluğu gelirden artan miktar ile tasarruf ve yatırım yapmak konusunda istekli olduklarını ifade etmişlerdir. Arpacı ve Ersoy çalışmalarında katılımcıların %41'inin sıklıkla, %48,9'unun nadiren tasarruf yaptığını saptamıştır (Arpacı ve Ersoy, 2007). 76 aile ile yapılan bir başka çalışmada da düzenli tasarruf davranışı tespit edilmiştir (Granbois, Rosen ve Acito 1986).

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri düzenli olarak gelirlerinden tasarruf etme durumlarına göre farkının anlamlı olduğu saptanmıştır. Gelirinden düzenli tasarruf edenlerin aile bütçesi yönetimi düzeyleri gelirinden düzenli tasarruf etmeyenlere göre daha yüksektir. Hefferan, tasarruf düzeyinin gelir, varlık ve aile özelliklerinden etkilendiği belirlemiştir. Tez çalışmasında elde edilen bulgular Hefferan'ın çalışmasında elde ettiği sonuçları destekler niteliktedir (Hefferan, 1982). Yine çalışma sonucunda katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri 1 ayda ortalama tasarruf durumlarına göre farkının anlamlı olduğu saptanmıştır. 1 ayda ortalama 500TL ve altı tasarruf yapanların aile bütçesi yönetimi düzeyleri 1 ayda ortalama 1501-2000TL tasarruf yapanlara göre daha düşüktür. Buradan hareketle tasarruf ve bütçeleme yöntemlerinin birbiri ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ve çocuk sahibi olma durumlarına göre farkının anlamlı olduğu saptanmıştır. Hiç çocuk sahibi olmayanların aile bütçesi yönetimi düzeyleri 1 ve daha fazla çocuk sahibi olanlara göre daha düşüktür. Öğrenciler ve aileleri ile görüşme yöntemiyle yapılan nitel araştırmada; ailelerin bütçe kontrolünü gelirlerine bağlı yaptıkları, bütçe hazırlama görevini eşlerin birlikte yaptıkları belirlenmiştir. Çocuklara verilen harçlığın yaşa bağlı olarak arttığı ve bu doğrultuda çocuğun harçlığının belirlendiği, çocukların kendilerine verilen harçlıkları yeterli bulmadıkları saptanmıştır (Parlar ve Turan, 2017). Aile yapısı, ailenin bütçe oluşturma ve kullanma durumlarına doğrudan etki eden bir faktördür. Bu sonuç çocuk sahibi olmanın aile bütçesini etkilediğini doğrular niteliktedir.

Aile bütçesi yönetimi düzeyleri mesleklerine göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. Öğrencilerin aile bütçesi yönetimi düzeyleri ev hanımlarına, işçilere, memurlara ve diğer meslek sahibi olanlara göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin bütçeleme ve bütçeyi uygulama ile ilgili davranışlarının incelendiği bir çalışma da %56,8'inin bütçe yapmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Kutlu, 2019). Arpacı ve Ersoy kadının çalıştığı ailelerde %63,3'ünün bütçeleme konusunda eşlerin görev dağılımı yaptığı sonucunu elde etmiştir (Arpacı ve Ersoy 2007).

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ve oturulan konuta arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Oturulan konut durumu kendi evi olanların aile bütçesi yönetimi düzeyleri oturulan konut durumları kira olanlara ve oturulan konut durumu aile evi olanlara göre daha yüksektir. Aydınlar tarafından 2001 yılında yapılan çalışmada, konut durumu ile kadının çalışma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlılık bulunmamıştır (Aydınlar 2001). Bu nedenle, kadının çalışma düzeyinin ve hane gelirinin konut durumuna etkisinin olmadığı ancak aile bütçesi yönetiminin konut durumuna etki etmekte olduğu görülmektedir.

Gelir ailenin ihtiyaçlarını karşılaması için gerekli temel kaynaklardan biri olduğu düşünüldüğünde aile bütçesini doğrudan etkileyen bir faktördür. Buna bağlı olarak gelir durumu aile bütçesi yönetilmesi engellemekten ziyade etkin kullanımını sağlayan bir araçtır. Gelir durumunu kontrol etmek amacıyla sosyoekonomik durumu yüksek olan ailelerin sıklıkla kullanması muhtemeldir. Ancak sadece yüksek sosyoekonomik düzeyindeki aileler için değil, gelir durumu düşük olan ailelerin geliri etkin kullanmaları için alternatif bir yöntemdir. Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeylerinin gelir durumlarına göre farkının anlamlı olduğu saptanmıştır. Geliri olmayanların aile bütçesi yönetimi düzeyleri, gelir durumu 4001-5000TL olanlara göre daha düşüktür. Kadının ailedeki karar katılımını incelenen çalışmada elde edilen sonuçlar bu bulgularla benzer niteliktedir. Kadının gelir oranı arttıkça kadının aile içi finansal kararlara katılım payının artmakta olduğu saptanmıştır (Bernaseki ve Bajtelsmit 2002).

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesine katkıda bulunanlara göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. Aile bütçesine katkıda bulunan erkek olanların aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesine katkıda bulunan kendisi olanlara ve aile bütçesine kadın erkek birlikte katkıda bulunanlara göre daha düşüktür. Genellikle aile bütçelerinin türlerinden biri olarak pay sisteminde; gelir getiren kişi gelirin kullanımına karar vermektedir (Gönen ve Bayraktar 1996). Çalışma sonucunda da bu sisteme benzer şekilde sadece erkeğin gelir getirdiği ailelerde de aile bütçesi yönetimi düzeyi düşük bulunmuştur.

Ailelerin çoğunluğu kredi kartı kullanmaktadır. Bu oranın büyük bir kısmının, kredi kartı harcamalarında kart limitini dikkate aldıkları ve kredi kartının dönem sonu borcunu ödemeye dikkat ettikleri belirlenmiştir. Aile bütçesini zihinsel ortamda hazırlayanların kredi ve sigorta kullanımı düzeyleri aile bütçesi elektronik ortamda hazırlayanlara göre daha düşük bulunmuştur. Karyağdı tarafından öğrencilerin kredi kartı kullanma düzeyleri ile bütçe yapma düzeyleri ile ilgili yapılan çalışmada kredi kartı kullanımı düzeyi ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği belirlenmiştir (Karyağdı 2018). Ancak Gümrük ve Ticaret Bakanlığına bağlı olarak yapılan bir projede katılımcıların tamamına yakın oranının kredi kartı kullandığı ve bu oran içerisinde yarısının 2 veya 3 kredi kartına sahip oldukları saptanmıştır. Aynı çalışmada kart borcunu ödeme ve geciktirme oranının eşit olduğu ifade edilmiştir (Babaoğul, Şener ve Buğday 2016). Banka kredisi kullanımının da eşit olduğu sonucunun elde edildiği bu çalışma da kredi ile bütçeleme arasında bir farkın olduğu ancak doğrudan cinsiyetin etkisinin bulunmadığı görülmüştür. Bu çerçevede kredi kullanımı başlığında bahsedilebilecek mikro kredi kullanımı ile ilgili bilgi edinilmemiştir. Ülkemizde gelişmekte olan mikro kredi programlarının özellikle kadının finansal açıdan güçlendirilmesi için önem taşımaktadır (Balkız ve Öztürk 2013). Bu bulgular bağlamında; kadınların sigorta kullanımına bakıldığında ise büyük çoğunluğunun bireysel emeklilik fonuna sahip olmadıkları ve diğer türde sigortaları kullanmadıkları görülmüştür. Gümrük ve Ticaret Bakanlığına bağlı olarak yapılan bir projede %24'ünün (Babaoğul, Şener ve Buğday 2016). Fettahoğlu'nun (2015) yaptığı çalışmada ise %27'sinin bireysel emeklilik fonuna sahip oldukları saptanmıştır.

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kişiye göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. Ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kişi erkek olanların aile bütçesi yönetimi düzeyleri, ailede düşük tüketim harcamalarına karar veren kişi kadın ve erkek birlikte olanlara göre daha düşüktür. Literatürde bu sonucu destekleyen nitelikte çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Güven tarafından 1991 yılında yapılan çalışmada benzer şekilde gıda, giyim, ev işleri (temizlik, yemek yapma, ütü ve bulaşık) ev tadilatı gibi konularda erkek diğer ev eşyalarının alınmasında ortak karar verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kabaklı Çimen (2012) günlük alışverişin katılımcıların yarısı kadın tarafından yapılmaktadır. Kitapçı ve

Dörtyol (2013) çalışmalarında düşük harcama grubuna giren harcama kararlarının kadın tarafından verildiği belirtilmiştir. Bu çalışmada özellikle gıda, temizlik, giyim ve bakım gibi harcama gruplarında kadınların ön planda oldukları saptanmıştır.

Katılımcıların tasarruflarını değerlendirme şekillerine göre dağılımları incelendiğinde; %26,9'unun evde biriktirme, %10,3'ünün vadesiz mevduat hesabı, %36,3'ünün altın, %10,7'sinin döviz ve %15,8'inin diğer yöntemleri kullandığı belirlenmiştir. Literatürdeki tasarruf yöntemlerinin incelendiği çalışmalarda; ailelerin döviz ve vadeli hesap (Aydiner 2001), kadınların genellikle benzer şekilde vadesiz hesap, vadeli hesap, altın ve kendileri tarafından biriktirdikleri tespit edilmiştir (Babaoğul, Şener ve Buğday 2016). Bu çalışmada katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri tasarrufu değerlendirme şekline göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. Tasarrufu değerlendirme şekli altın olanların aile bütçesi yönetimi düzeyleri evde kendisi biriktirenlere göre daha yüksektir.

Katılımcıların tasarruf yapmaya yönlendiren sebeplere göre dağılımları incelendiğinde; %21,6'sının gelecekte beklenmedik bir duruma karşı hazırlıklı olmak, %10,9'unun yatırım yapmak, %16,1'inin çocuklarına daha iyi bir gelecek sağlamak, %9,5'inin hayallerini gerçekleştirmek, %9,8'inin hayat standartlarını yükseltmek, %32,1'inin diğer sebepler olduğu belirlenmiştir. Ersoy ve Arpacı'nın yaptığı çalışmanın verileri de bu çalışmayı destekler niteliktedir. Ailelerin gayrimenkul ve araba sahibi olma, beklenmedik olaylar ve çocukların öğrenimi gibi benzer amaçlarla tasarruf yapmak istediklerini ortaya koymaktadır (Ersoy ve Arpacı, 2004). Katılımcıların çoğunluğu, beklenmedik harcamalar için önceden aile bütçesinden pay ayırdığı ifade etmiştir. 75 ev hanımı ile yapılan bir çalışmada kadınların çoğunluğunun beklenmedik durumlar için fon bulundurmadıkları belirlenmiştir (Kalra, 2018). Bu durum ailelerin acil gelişebilecek durumlar için fon bulundurmalarının önemini vurgulamaktadır. Pandemi gibi öngörülemeyen durumlara hazırlıklı olmak mümkün değildir. İşsizlik, kaza, hastalık, doğal afetler gibi yaşanabilecek olumsuz durumları daha az zararla atlatabilmek için acil fonu kullanılmalıdır.

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri eğitim durumlarına ve eşlerinin eğitim durumlarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. Bu çalışmada olduğu gibi Punjab'ta yapılan çalışmada da aile finansmanında kadının rolünün, eğitim faktöründen etkilenmediği sonucuna ulaşılmıştır (Rani 2013). Tez çalışmasında katılımcıların ve eşlerinin eğitim düzeyi anlamlılık göstermemiştir ancak literatürdeki diğer çalışmalarda anlamlı sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Örneğin; Terzioğlu ve Şafak tarafından 1985 yılında Ankara'da evli ve çalışan kadınlarla yapılan çalışmada kadının eğitim düzeyinin finansal planlama ve harcama davranışı üzerinde etkili olduğu saptanmıştır (Terzioğlu ve Şafak 1988). Yine tez çalışmasından farklı olarak, bir çalışmada kadının eğitim düzeyinin arttığı ailelerde finansal kararlara katılımının arttığı, aile içi rolleri dağılımında katılımcıların %10'unun kadının aile bütçesine katılması gerektiğini ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Kabaklı Çimen 2012). Bir başka örnekte kadınların eğitim durumu ile bütçeleme konusunda karar vermeleri açısından anlamlı bir ilişki olduğu, eğitim düzeyinin arttıkça kararlara katılımın arttığı saptanmıştır (Erbil ve Pasinlioğlu 2004).

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ve evlilik süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlılık ifade eden bir fark saptanmamıştır. Bu sonucu destekleyen bir çalışmada da evlilik süresi ile bütçe planı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Çopur 2001).

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri hanenin gelir durumuna farkının anlamlı olmadığı saptanmıştır. Çopur doktora çalışmasında harcama planı ile aile gelir düzeyi arasında bir fark bulunmadığını ifade etmektedir (Çopur 2001).

Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri aile bütçesi açığında kullanılan yöntemlere ve tasarruf yapmaya yönlendiren sebeplere göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. Aile içi mali davranışların tam olarak açıklanması zordur (Burgoyne ve Kirchler 2008). Bu yüzden aile bütçesi yönetimi ve anlamlılık göstermeyen davranışlar arasında çok sayıda faktör etkili olabilmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma Konya ilinde ikamet etmekte olan 18-64 yaş arası 456 kadın katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma için 31 sorudan oluşan anket formu ve 23 sorudan oluşan Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeği geliştirilmiştir. Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin ve alt boyutlarının demografik değişkenlerle analizinden elde edilen bilgiler göstermektedir ki; aile bütçesinde rol alan kadınların olduğu ailelerde bütçe daha başarılı yönetilmektedir. Aile bütçesi yapan ailelerin artırım yaparak tasarruf ve yatırım yapma düzeyleri yapmayanlara göre daha fazladır. Katılımcıların eğitim ve hane gelir düzeyi ve eşlerinin eğitim düzeyinin aile bütçesi yönetimine herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Katılımcıların %77'si kadının çalışma durumuna bakmaksızın aile bütçesinde rol alması gerektiğini düşünmektedir. Bu bulgular, kadınların eğitim düzeyi ve hane gelir düzeyi fark etmeksizin aile bütçesi yönetiminde rol alabileceğini vurgulamaktadır. Çalışmadan şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Aileler genellikle zihinsel, sözel ya da yazılı olarak aylık bütçe planlaması yapmaktadır.
- Aileler, aile bütçe planını kadın ve erkek tarafından birlikte hazırladıklarını ve çoğunlukla başarılı olduklarını düşündüklerini ifade etmişlerdir.
- Düşük tüketim harcamalarına en çok kadınlar karar vermektedir.
- Kadınlar, aile bütçesini ailelerinden edindikleri finansal bilgiler ve deneme-yanılma ile geliştirdikleri yöntemler ile yönetmektedir.
- Kadınlar, aile bütçesinde açık yaşandığında borç ya da kredi almak yerine acil olmayan ihtiyaçları ertelemeyi tercih etmektedir.
- Aile bütçesinin kullanımında bireyler rolleri (harcama, birikim, yatırım, borçlanma) eşler arasında eşit paylaşmaktadır.
- 30 yaş ve üzeri olan kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri 30 yaş altı olanlara göre daha yüksektir.
- Aile bütçesi yönetiminde, aile bütçe planlaması yapan ailelerde yapmayan ailelere göre daha başarılıdır.
- Benzer şekilde düzenli tasarruf edenler, etmeyenlere oranla aile bütçesi yönetiminde daha başarılıdır.
- Çocuk sahibi olmayan kadınların aile bütçesi yönetimi düzeyleri çocuk sahibi olanlara göre daha düşüktür.

- Kendi evi olan kadınların aile bütçesi yönetiminde kirada olanlara ve aile evinde yaşayanlara göre daha başarılıdır.
- Geliri olan aileler, geliri olmayan ailelere göre aile bütçesi yönetiminde daha başarılıdır.
- Ailelerde kadınlar erkeklere oranla daha çok bütçe planı hazırlamaktadır.
- Katılımcılar, aile bütçesini genellikle deneme-yanılma yöntemi ve ailesinden edindikleri bilgiler doğrultusunda yönetmektedir.
- Ailelerin büyük kısmının tasarruf yapmamaktadır, tasarruf yapanlar yaklaşık 500 TL artırım yapmaktadır. Kadınlar çoğunluğu gelecekte beklenmedik bir duruma karşı hazırlıklı olmak amacıyla tasarruf yaptıklarını, bu tasarrufları çoğunlukla evde kendilerinin biriktirdikleri ya da altın olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir.
- Aile Bütçesi Yönetimi Algısı Ölçeğinin ve tüm boyutlarının geçerli ve güvenilir olduğu saptanmıştır.
- Katılımcıların aile bütçesi yönetimi düzeyleri ile eğitim durumu, eşinin eğitim durumu, evlilik süresi, hanenin gelir durumu, bütçe açığında kullanılan yöntemler, bilgi edinilen kaynaklar, tasarruf yapmaya yönlendiren sebepler ve yüksek tüketim harcamalarına karar veren bireyler arasında anlamlı bir fark tespit edilemediği için 2, 3, 6, 10, 15, 22, 23 ve 27 numaralı hipotezler kabul edilmemiştir.

Ülkelerin kalkınma çalışmalarında kadının istihdama katılması, finansal kararlar alması ve ekonomik konumu önemli rol oynamaktadır. Ailelerin refahının arttırılmasında cinsiyet farkı gözetmeksizin ekonomik hayata katılma ve ekonomik kararlar verme özgürlüğüne tüm hane halkı sahip olmalıdır. Toplumsal cinsiyet farklılıklarına dayalı olarak kadının özel alan, erkeğin kamusal alanla bağdaştırılması iş bölümü ve karar alma konularında kadını kısıtlayarak finansal kararlar alınmasında erkeğin ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Çalışma sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir;

- Aile bütçesi hazırlama sorumlulukların eşler arasında paylaşılması,
- Kadınların aile bütçesinde görev almasını desteklenmesi,

•Aile bütçesinin yönetiminde gelir gibi faktörlerle birlikte finansal okuryazarlık düzeyi de önem taşımaktadır. Çünkü finansal kararlar verilmesi, gelir ve giderlerin açık olarak görülmesi harcama ve tasarruf için belli bir finansal planlamanın yapılması gibi işlemler finansal okuryazarlığın unsuru olarak aile bütçesi için de önem taşımaktadır. Bu yüzden öncelikli olarak kadının finansal kapasiteden yoksun gösterilmesi önlemeye çalışılarak kadınların bütçeleme, tasarruf, yatırım yapma ve kredinin kullanımı hakkında finansal okuryazarlık düzeyinin geliştirilmesi,

• Kadınların ekonomiye katılımını engelleyen cinsiyetçi eşitsizliklerin giderilmesi amacıyla toplumsal bilincin oluşturulması,

• Özellikle aile bütçeleri hazırlanırken kadının tasarruf eden, geliri rasyonel dağıtan, biriktiren rolleri ön planda tutularak ailenin refahının artırılmasına destek olunması,

• Günümüzde yaşanan ekonomik dalgalanmalar ve alım gücünün hızlı değişimi uzun vadeli bütçe planlaması engellenmektedir. Fiyatlar üzerindeki hızlı değişim kısa süre bütçe planlamaların hazırlanması,

• Bu anlamda cinsiyetçi rollerin ekonomi üzerindeki olumsuz etkisi azaltılarak kadın ve erkeğin bireysel özelliklerini en verimli şekilde kullanacakları gelir yönetiminin desteklenmesi,

• Sivil toplum kuruluşları tarafından kadınlara yönelik hazırlanan meslek edindirme ve istihdam amaçlı projelerin yanı sıra finansal okuryazarlık, ev muhasebesi, gelir yönetimi gibi eğitimlerin yaygınlaştırılması,

• Ailedeki anne ve baba odağı dışında okullarda ev muhasebesi, bütçe hazırlama hakkında içerikler planlanarak çocukların finansal bilgi ve beceriler edinmesi,

• Aile bütçelerinin yapılması için Aile Eğitim Programı gibi çeşitli eğitim ve program düzenlenerek aileler finansal okuryazarlıklarını arttırmaları için teşvik edilmesi

gibi öneriler sunulabilir.

7. KAYNAKLAR

- Kadir Has Üniversitesi, Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi, Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması (2020).
- Eşkinat R. Aile Ekonomisi. Anadolu Üniversitesi Yayınları. 2009, Yayın, (2657).
- Kitapçı O, Dörtüol T. Tüketici satın alma karar sürecinde aile bireylerinin etkileri: Kadının değişen rolü Sivas ilinde bir uygulama. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2009; 18(2): 331-48.
- Canatan K, Yıldırım E. Aile sosyolojisi. Açılım Kitap, 2013, 2. Baskı, İstanbul.
- Sezal İ. Sosyolojiye Giriş. Beta, 2014, İstanbul.
- Bahar Hİ. Sosyoloji. Uşak Kitapları, 2009, Ankara.
- Kabaklı-Çimen L. Bir faktör olarak eğitimin kadının aile içi kararlara katılımı üzerine etkisi. International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE), 2012; 1(2): 78-90.
- Aktaş A. Ben ve ailem. Atlas Akademi Yayınları, 2013, Konya.
- Can İ. Sistematik Aile Sosyolojisi. Çizgi Kitabevi, 2013, Konya, 215-43.
- Kır İ. Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 2011; 10(36): 381-404.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Hanehalkı Bütçe Araştırması Tüketim Harcamaları Birleşik Mikro Veri Seti, 2016-2017-2018, Ankara: Ocak 2020.
- Gönen E, Bayraktar M. Ev İdaresi 2. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, 1996, Yayın No: 1440, Ankara.
- Çapanoğlu MB. Aile Bütçesi ve Yönetimi. İkinci Adam Yayınları, 2018, 1. Baskı, İstanbul.
- Sarıgül H. A'dan Z'ye Finansal Okuryazarlık. Der Yayınları, 2019, İstanbul.
- Walker SP, Llewellyn S. Accounting at home: some interdisciplinary perspectives. Accounting, Auditing & Accountability Journal, 2000; 13(4): 425-49.
- Gönen E, Özmete E. Finansal refah: Finansal yönetim sürecinden duyulan tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi. 2007; 11(11): 57-69.
- Gönen E, Özgen Ö. Aile Ekonomisi. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, 2001, Yayın No: 1517, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı, Aile ve Tüketici Hizmetleri, Bütçe Hazırlama, Ankara, 2011
- Boran NŞ. Ailelerin Gelir Yönetimi ve Tüketim Harcamalarına İlişkin Tutum ve Davranışları. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişim ve Ev Yönetim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2001 (Tez Danışmanı: Doç. Dr. M. Hamil Nazik).
- Gorham L. Household Accounty Book. Extension Circulars, 2003, 481.
- Web sitesi: Investopedia, How to Set Financial Goals for Your Future. <https://www.investopedia.com/articles/personal-finance/100516/setting-financial-goals/> (12.02.2020)
- Web sitesi: The USAA Educational Foundation, Financial Planning And Goal Setting, https://web.archive.org/web/20150928013709if_/https://usaef.org/publications-media/publications/financial-planning-and-goal-setting/step-1-identify-your-financial-goals#.VgiaAo_7TIU (12.02.2020).
- Web sitesi: Creating a Personal Financial Plan- Missouri State Üniversitesi www.missouristate.edu (13.02.2020).
- Web sitesi: <https://duf-obozrenie.ru/sberbank/semeyni-byudzhet-struktura-i-vidy-kak-sostavlyat-semeyni-byudzhet-cto.html> (20.02.2020)

- Coelho L. My Money, Your Money, Our Money: Contributions to the Study of Couples' Financial Management in Portugal, RCCS Annual Review (Online), 2014; 6.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Hane Halkı İşgücü Araştırması, 2013-2018.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Hane Halkı İşgücü Araştırması, 2017, 2018.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Kadın istatistikleri, 2020.
- Türkiye İş Kurumu (İŞKUR). Aylık İstatistik Bülteni, 2020.
- Toksöz G, Özkazanç A, Poyraz B. Kadınlar, kalkınma ve sosyal adalet. Ankara: Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Raporu, 2001.
- Özkaplan N. Duygusal emek ve kadın işi/erkek işi. Çalışma ve Toplum, 2009; 2(21): 15-23.
- Asai Y, Kambayashi R, Yamaguchi S. Childcare availability, household structure, and maternal employment. Journal of the Japanese and International Economies. 2015; 38: 172-92.
- Özdemir- Ocaklı B. Finansal sosyal hizmet: Türkiye için yeni bir sosyal hizmet alanı. Toplum ve Sosyal Hizmet, 2020; 31(1): 279-302.
- Külahçı ŞG. Ev Ekonomisi: Kimler İçin?. Eğitim ve Bilim, 1984; 8(47).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Hane Halkı Tüketim Harcaması Haber Bülteni, 2019.
- Sen A. Özgürlükle Kalkınma. çev. Yavuz Alogan. Ayrıntı Yayınları, 2004, İstanbul.
- Terzioğlu G. Malatya ili kırsal ve kentsel alanlarında yaşayan ailelerin ev yönetimi biçimi ve kadının yönetimdeki etkinliği üzerinde bir araştırma. Ekonomik Yaklaşım. 1981; 2(5): 187-202.
- Karyağdı N. Bütçeleme ve para yönetimine ilişkin kredi kartı kullanım anlayışının öğrenciler açısından değerlendirilmesine yönelik bir çalışma: Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO örneği. BEÜ SBE Dergisi. 2018; 7(1): 123-42.
- Erbil N, Pasinlioğlu T. Kadının ailede karar vermeye etkisi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2004; 7(2): 1-11.
- Carnegie GD, Walker SP. Household accounting in Australia: Prescription and practice from the 1820s to the 1960s, Muhasebe, Denetim ve Sorumluluk Dergisi. 2007; 20(1): 41-73.
- İspir Z. Bir insan hakları sorunu olarak cinsiyete dayalı ekonomik ayrımcılık. Ankara Barosu Dergisi. 2016; (3): 165-97.
- Llewellyn S, Walker SP. Household accounting as an interface activity: the home, the economy and gender. Critical Perspectives on Accounting. 2000; 11(4): 447-78.
- Doss CR. Women's bargaining power in household economic decisions: Evidence from Ghana (Working or Discussion), 1996, Department Of Applied Economics College Of Agricultural, Food, And Environmental Sciences University Of Minnesota, Saint Paul, Minnesota, USA, 139-213.
- Kiani M. How much are women involved in decision-making in family in Iran?. Sociology Study. 2012; 2(6): 417-27.
- Muehlbacher S, Hofmann E, Kirchler E, Roland-Lévy C. Household decision making: Changes of female and male partners' roles. Psychology & Economics. 2009; 2(2): 17-37.
- Fawole OI. Economic violence to women and girls: Is it receiving the necessary attention? Trauma, Violence, & Abuse. 2008; 9(3): 167-77.
- Stylianou AM, Counselman-Carpenter E, Redcay A. Developing a financial literacy program with survivors of intimate partner violence: the voices of survivors. Social work. 2019; 64(4): 311-20.
- Postmus JL, Hetling A, Hoge G. Evaluating a Financial Education Curriculum as an Intervention to Improve Financial Behaviors and Financial Well-Being of Survivors of Domestic Violence: Results from a Longitudinal Randomized Controlled Study. J Consum Aff. 2015; 49; 250-66.
- Rupured M, Most BW, Sherraden, M. Aile mali güvenliğinin iyileştirilmesi: Bir aile ekonomisi-sosyal hizmet diyalogu. Finansal Danışmanlık ve Planlama Dergisi. 2000; 11 (2); 1.

- Caplan MA, Tiffany R. Washington T. R. & Swanner L. (). Beyond income: A social justice approach to assessing poverty among older adults with chronic kidney disease, *Journal of Gerontological Social Work*. 2017; 60(6-7); 553-68.
- Kotzé DA. Ev ekonomisinde, gıda üretiminde ve gıda güvenliğinde kadınların rolü: Politika yönergeleri. *Tarım Bakış*, 2003; 32 (2); 111-21.
- Birkenmaier J, Curley J. Financial credit: Social Work's role in empowering low-income families. *Journal of Community Practice*, 2009; 17(3); 251-68.
- Despard MR, Chowa, GAN. Social workers' interest in building individuals' financial capabilities. *Journal of Financial Therapy*, 2010; 1(1); 8.
- Sherraden M, Laux S, Kaufman, C. Financial education for social workers. *Journal of Community Practice*. 2007; 15(3); 9-36.
- Kunz J, Callahan C. Psychological well-being and financial capability. BPD Annual Conference, 30 Nisan- 3 Mart, 2016, Dallas, Texas.
- Erci B. Kadının ailedeki statüsü ve karar verme durumlarına etkisi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 1995; 11 (3): 101-7.
- Çopur Z. Aile Değerlerinin Finansman Uygulamalarına Etkisinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi Yüksek Okulu, Ev İdaresi ve Aile Ekonomisi Bölümü, Doktora Tezi, Ankara, 2001(Tez Danışmanı: Prof. Dr. Şükran Şafak).
- Çopur Z, Şafak Ş. Ailede gelirin kullanımına ilişkin karşılaşılan problemlerin incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 2003; 2(6): 8-12.
- Bernasek A, Bajtelsmit, VL. Predictors of women's involvement in household financial decision-making. *Financial Counseling and Planning*. 2002; 13(2): 39-47.
- Arpacı F, Ersoy AF. Kadının çalışmasının ailenin yaşam kalitesine etkisinin incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2007; 11(11): 41-50.
- Erkal S, Çopur Z. The views and behaviours of women on the distribution of responsibility in household activities. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 2013; 13(31): 49-64.
- Kutlar İ, Kızılay H, Turhanoğulları Z. Kırsal alanda kadınların işgücüne ve kararlara katılımını etkileyen sosyoekonomik faktörlerin belirlenmesi: Burdur ili örneği. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*. 2013; 26(1): 27-32.
- Fettahoğlu S. Hane halkının finans eğitimi ve finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine Kocaeli'nde bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 2015; 67: 101-16.
- Arpacı, F, Kırtepe Özdemir F. Köyde Yaşayan Ailelerde Aileye İlişkin Konulara Karar Verme ve Ailede Tarımsal Faaliyet Olarak Yapılan İşlere Katılımda Kadınların Görüşleri İçinde Kongre Programı ve Bildiri Özetleri Kitabı, 2017: 123-4.
- Parlar H, Turan G. Medyanın aile harcamalarına etkisi ve ailenin ekonomik işlevinin önemi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2018;17(33); 439-63.
- Önder N. Türkiye'de Kadın İşgücünün Görünümü. *Çalışma Dünyası Dergisi*. 2013; 1(1).
- Gioli, G, Maharjan, A., Gurung, M., Goodrich, C. G., & Prakash, A. (2017). Neither Heroines Nor Victims: Women Migrant Workers and Changing Family and Community Relations in Nepal. *UN Women*.
- Korkmaz B. Küreselleşme-Göç-Yoksulluk İlişkisi: Türkiye'de Kadınlar Üzerine Bir İnceleme. Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020 (Tez Danışmanı: Prof. Dr. Rengin AK).
- Büyüköztürk. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, Spss Uygulamaları ve Yorum. Pegem Akademi, 9. Baskı, 2009, Ankara.
- Büyüköztürk Ş, Çakmak EK, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi, 2020, Ankara.
- Karasar N. Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Yayın Dağıtım, 23. Basım, 2012, Ankara.

- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçları, 2007-2020.
- Günay G, Bener Ö. Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2011; 153(153).
- Şarlak Z, Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile Eğitim Programı, 2011; 1-65.
- Kutlu A. Finansal okuryazarlık ile bütçeleme ve tasarruf davranışı: Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencileri üzerine bir araştırma. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe Finansman Programı, Yüksek Lisans Tezi, Manisa, 2019 (Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hakan Aracı).
- Tabachnick BG, Fidell LS. *Using multivariate statistics*. Pearson Education, Sixth Edition, 2014, USA.
- Kan A, Akbaş A. Lise öğrencilerinin kimya dersine yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2005; 1(2); 227-37.
- Scherer, RF, Wiebe FA, Luther DC, Adams JS. Dimensionality of Coping: Factor Stability Using the Ways of Coping Questionnaire, *Psychological Reports*. 1988; 62 (3);763-70.
- Flanagan JC. The effectiveness of short methods for calculating correlation coefficients. *Psychological Bulletin*. 1952; 49(4): 342-8.
- Schermelleh-Engel K, Moosbrugger H, Müller H. Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of psychological research online*. 2003; 8(2); 23-74.
- George D, Mallery M. *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. 10a ed, 2010, Boston Pearson
- Babaoğlu M, Şener A, Buğday E B. Tüketici profili ve bilinç düzeyi araştırması. Tüketici profili, eğilimleri ve davranışlarının analizi, T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Tüketici akademisi projesi. 2016.
- Bayram SS. Finansal okuryazarlık ve para yönetimi davranışları: Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerine uygulama. *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*. 2014; 2 (2): 105-35.
- Barış S. Finansal okuryazarlık ve bütçeleme davranışı: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *TESAM Akademi Dergisi- Turkish Journal of TESAM Academy*. 2016; 3 (2):13- 38.
- Rani S. Role of women in family finance management in urban Punjab, Punjabi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü, Doktora Tezi, Patiala, 2012 (Tez Danışmanı: Dr. O.P. Miglani).
- Terzioğlu G, Şafak. Money use and purchases in families in which the wife works: a Turkish example. *Journal of Consumer Studies and Home Economics*. 1988; 12: 341-8.
- Fonseca R, Mullen KJ, Zamarro G, Zissimopoulos J. What Explains the Gender Gap in Financial Literacy? The Role of Household Decision Making. *Journal of Consumer Affairs*. 2012; 46: 90-106.
- McConocha DM, Tully SA, Walther, CH. Household Money Management: Recognizing Nontraditional Couples. *Journal of Consumer Affairs*. 1993; 27: 258-83.
- Ersoy M, Balkır T, Karaaziz M, Balkır F. Matematik okuryazarlığı özyeterliliğinin ve aile bütçesini planlamanın psikolojik iyi oluş üzerine etkisi. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*. 2019; 1(1): 31-41.
- Northcott D, Doolin B. Home accountants: exploring their practices. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 2000; 13(4):475-501.
- Bener Ö. Kadınların zaman ve para kullanımı. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ev İdaresi ve Aile Ekonomisi Programı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1989 (Tez Danışmanı: Prof. Dr. S. Sevim Erel).
- Wheeler CL, Arvey, RD. Division of Household Labor in the Family. *Home Economics Research Journal*. 1981; 10: 10-20

- Aydiner Boylu A, Terzioğlu RG. Ailelerin yaşam kalitelerini etkileyen bazı s¼bjektif g¼stergelerin incelenmesi. Hacettepe ¼niversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fak¼ltesi Dergisi. 2008; 26(2): 1-27.
- Granbois, DH, Rosen DL, Acito F. A Developmental Study of Family Financial Management Practices. NA- Advances in Consumer Research. 13, eds. Richard J. Lutz, Provo, UT: Association for Consumer Research, 1986:170-4.
- Hefferan C. Determinants and patterns of family saving. Home Economics Research Journal. 1982; 11(1): 47-55.
- Aydiner A. Kadının çalıştığı ve çalışmadığı Ailelerde Ekonomik Faaliyetlerin İncelenmesi. Hacettepe ¼niversitesi Sağlık Bilimleri Enstit¼s¼, Ev Ekonomisi Anabilim Dalı, Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara, 2001 (Tez Danışmanı: Prof. Dr. G¼nsel Terzioğlu).
- Balkız ¼I, ¼zt¼rk E. Neo-Liberal gelişme anlayışı ve kadın: mikro finans uygulamaları kadınları g¼çlendiriyor mu. Mediterranean Journal of Humanities. 2013; 3(2): 1-21.
- G¼ven S. Aile yaşam d¼nemleri ve ¼zelliklerinin ev idaresi ilkeleri y¼n¼nden incelenmesi. Hacettepe ¼niversitesi Sağlık Bilimleri Enstit¼s¼, Ev İdaresi ve Aile Ekonomisi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 1991 (Tez Danışmanı: Prof. Dr. M¼berra Yener)
- Kalra DW. Awareness among housewives regarding importance of family budgeting. International Journal of Academic Research and Development. 2018; 3 (2): 1018-21.
- Burgoyne C, Kirchler E. Financial decisions in the household. Lewis (Ed.), Cambridge University Press, The Cambridge handbook of psychology and economic behaviour. 2008; 132-54.
- Bozelik EE. Aile b¼tesinin yeni okuması: Finansal okuryazarlık. Yeni Fikir. 2019; 10 (23): 57-70.
- Aydın Yılmaz ES. Değişen T¼rkiye’de Adalet Perspektifinden Ekonomi’de Kadın. TASAM Medeniyet İnşası T¼rkiye Vizyonu Kongresi. 2015.

8. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Ayten	Soyadı	Küçüksayacıgil

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi- Sosyal Hizmet	2018
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi- Sosyal Hizmet	2022
Doktora		

Yayımları/Tebliğleri/Sertifikaları/Ödülleri

Küçüksayacıgil, A. & Küçükşen, K. (2021). Tanzimat'tan Günümüze Türk Edebiyatında Toplumsal Cinsiyet Yansımaları ve Kadının Konumu. Edebi Eleştiri Dergisi, 5 (2), 371-386. DOI: 10.31465/eeder.909338

9. EKLER

Ek 1 Anket Formu

ANKET FORMU

Sayın katılımcı,

Bu anket formu, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı'nda yürütülmekte olan Yüksek Lisans Tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Aile bütçelerinin Yönetiminde kadının rolünün incelenmesi hakkında bir araştırma yürütülmektedir. Araştırmaya katılımınız gönüllülük esasına dayandığı için gerekçe göstermeksizin çekilme hakkınız bulunmaktadır. Araştırmadan elde edilen bilgiler yalnızca araştırma için kullanılacaktır, bilgileriniz gizli tutulacaktır. Bu nedenle bütün soruları samimiyetle ve eksiksiz cevaplamanız önemlidir. Araştırmaya katılmak istiyorsanız aşağıdaki kutucuğu onaylayınız. Araştırmaya sağladığınız katkılar için teşekkür ederiz.

() Onaylıyorum.

Sorumlu Araştırmacı

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Emre Göktürk

Araştırmacı

Ayten Küçüksayacıgil

Sosyodemografik Bilgiler

1. Yaşınız:
2. Eğitim Düzeyiniz:
Okuryazar
İlkokul
Ortaokul
Lise
Üniversite
YL/Doktora
3. Kaç yıllık evlisiniz?
1-4 yıl
5-10 yıl
11-20 yıl
21-30 yıl
30 yıl ve üstü
4. Eşinizin eğitim düzeyi:
Okuryazar
İlkokul
Ortaokul
Lise
Üniversite
YL/Doktora

5. Kaç çocuğunuz var?

- Hiç çocuğum yok
- 1 çocuk
- 2 çocuk
- 3 çocuk
- 4 ve daha fazla çocuk

6. Mesleğiniz?

- Çalışmıyorum
- Ev Hanımı
- İşçi
- Memur
- Serbest meslek
- Emekli
- Diğer

7. Oturduğunuz konutun durumu nedir?

- Kira
- Kendi evim
- Lojman
- Aile evi

8. Aylık geliriniz nedir?

- 2000 ve aşağısı
- 2001-3000
- 3001-4000
- 4001-5000
- 5001 ve üstü

9. Ailenizin aylık geliri nedir?

- 2000 ve aşağısı
- 2001-3000
- 3001-4000
- 4001-5000
- 5001 ve üstü

10. Ailenizde kimler aile bütçesine katkıda bulunuyor?

- Kendim
- Kadın
- Erkek
- Çocuklar

11. Aile bütçesini nasıl hazırlamaktasınız?

- Zihinsel
- Sözel
- Yazılı
- Elektronik ortamda

12. Aile bütçesi planını hangi süre aralığı için hazırlarsanız?

- Günlük
- Haftalık
- Aylık
- Yıllık

13. Aile bütçe planı kimin tarafından yapılır?

- Kadın
- Erkek
- Kadın ve erkek birlikte
- Bütün aile üyeleri birlikte

14. Aile bütçenizin yönetiminde başarılı olduğunuzu düşünüyor musunuz?

- Evet
- Hayır
- Biraz

15. Aile bütçesinde açık yaşandığında hangi yöntemi kullanırsınız?

- Borç almak
- Kredi kullanmak
- Aile birikiminden faydalanmak
- Acil olmayan ihtiyaçları ertelemek

16. Aile bütçesi yönetimi hakkında bilgi edindiğiniz kaynak nedir?

- Aile
- Okul
- Arkadaşlar
- Deneme-yanılma yöntemi
- İnternet-TV

17. Aile birikiminiz bulunuyor mu?

- Evet
- Hayır

18. Geçtiğimiz 1 yıl içinde ailenize birikim kararını kim tarafından verildi?

- Kadın
- Erkek
- Kadın ve erkek birlikte
- Bütün aile üyeleri birlikte

19. Düzenli olarak gelirinizden tasarruf eder misiniz?

- Evet
- Hayır

20. 1 ayda ortalama ne kadar tasarruf edersiniz?

- Tasarruf yapmıyorum.
- 500 ve altı
- 501-1000
- 1001-1500
- 1501-2000
- 2000 ve üstü

21. Tasarruflarınızı aşağıdaki yöntemlerden hangisi ile değerlendirirsiniz?

- Evde kendim biriktiriyorum
- Vadeli mevduat hesabı
- Vadesiz mevduat hesabı
- Altın
- Döviz
- Hisse senedi
- Repo
- Devlet tahvili
- Hazine bonusu
- Bireysel emeklilik hesabı
- Hayat sigortası

22. Sizi tasarruf yapmaya yönlendiren sebepler nelerdir? (Birden fazla şıkka cevap verebilirsiniz.)

- Gelecekte beklenmedik bir duruma karşı hazırlıklı olmak (hastalık, deprem, yangın, sel vb.)
- Yatırım yapmak
- Çocuklarıma daha iyi bir gelecek sağlamak
- Hayallerimi gerçekleştirmek
- Hayat standartımı yükseltmek
- Tatil yapmak
- Yaşlılığımda zorluk yaşamamak
- Kendime veya çocuklarıma düğün yapmak
- Kişisel zevklerimi karşılamak
- Ev sahibi olmak
- Araba sahibi olmak
- Evimin eşyalarını yenilemek
- Gelirlerimi arttırmak

23. Aile bütçesinin yönetiminde kimin katkısı daha fazladır?

- Kadın
- Erkek
- Kadın ve Erkek birlikte
- Tüm aile bireyleri birlikte
- Diğer

24. Ailenizde harcamalar genellikle kim tarafından yapılmaktadır?

- Kadın
- Erkek
- Kadın ve Erkek birlikte
- Tüm aile bireyleri birlikte
- Diğer

25. Yüksek tüketim harcamalarına kim karar vermektedir?

- Kadın
- Erkek
- Kadın ve Erkek birlikte
- Tüm aile bireyleri birlikte
- Diğer

26. Düşük tüketim harcamalarına kim karar vermektedir?

- Kadın
- Erkek
- Kadın ve Erkek birlikte
- Tüm aile bireyleri birlikte
- Diğer

27. Ailenizde tasarruf ve yatırım kararlarını kim almaktadır?

- Kadın
- Erkek
- Kadın ve Erkek birlikte
- Tüm aile bireyleri birlikte
- Diğer

28. Ailenin banka hesapları ve birikimlerini kim yönetmektedir?

- Kadın
- Erkek
- Kadın ve Erkek birlikte
- Tüm aile bireyleri birlikte
- Diğer

29. Ailenin borçları ve faturalar kim tarafından ödenmektedir?

- Kadın
- Erkek
- Kadın ve Erkek birlikte
- Tüm aile bireyleri birlikte
- Diğer

Aşağıda bütçe yapma, harcama, borçlanma, tasarruf ve yatırım, kredi ve sigorta gibi temel finansman tutumlarınız hakkında sorular yöneltilmiştir. Bu ifadeleri gerçekleştirme sıklığınıza bağlı olarak sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

	Asla	Nadiren	Bazen	Genellikle	Her zaman
1. Aile bütçesi hakkında yeterli bilgiye sahibim.					
2. Ailenin gelir ve giderleri hesaplayarak düzenli olarak aylık bütçe yaparım.					
3. Aile bütçesinin Yönetiminde yeterli sorumluluğa sahibim.					
4. Aile bütçesini kontrol etmeme diğer aile üyeleri müdahale etmektedir.					
5. Aile bütçesini yönetmenin erkeğin görevi olduğunu düşünürüm.					
6. Kadın çalışmıyorsa aile bütçesinin yönetiminde rol almamalıdır.					
7. Aile bütçesi yapmayı zaman kaybı olarak görürüm					
8. Aile bütçesinin kullanımına aile üyeleri birlikte karar vermelidir.					
9. Çocuklara bütçenin yönetimi ile ilgili beceriler edindirmek babanın rolüdür.					
10. Gelirimden fazla harcama yapmamaya dikkat ederim.					
11. Alışverişten önce harcama listesi hazırlarım ve uygularım					
12. Giderler arasındaki farklılıkları ve tutarsızlıkları hesaplarım.					
13. Aile harcamalarının düzenli kaydını tutarım, makbuz ve faturaları saklarım.					
14. Beklenmedik harcamalar için önceden aile bütçesinden pay ayırırım.					
15. Borç ve faturaları, son tarihlerinden önce öderim.					
16. Harcamalarımda kredi kartı kullanırım.					
17. Kredi kartı harcamalarımda kart limitini dikkate alırım.					

18. Kredi kartımın dönem sonu borcunu ödemediğim zamanlar olur.					
19. Banka kredisi kullanımı hakkında bilgi sahibiyim.					
20. Farklı sigorta türlerinin kullanılmasına karar verebilirim (Hayat, bireysel)					
21. Bireysel emeklilik fonuna sahibim.					
22. Gelirden artan miktar ile tasarruf ve yatırım yaparım.					
23. Yatırım yapmak konusunda istekliyim					

Ek 2 Etik Kurul İzni

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Sayı : 15-92

03.11.2021

Sayın Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Emre GÖKTÜRK

Sorumlu araştırmacı olarak yürüteceğiniz “Aile Bütçelerinin Kontrolünde Kadının Rolünün İncelenmesi” başlıklı proje ile ilgili kurulumuza yaptığımız etik kurul başvurusu görüşüldü. Kurulumuzun 03.11.2021 tarih ve 2021/15-92 sayılı kararıyla, çalışmanın bilimsel etik açıdan uygun olduğuna karar verildi.

Not: Çalışma ile ilgili gerekli izin ve yasal sorumluluk araştırmacıya aittir.

Yardımcı Araştırmacılar : Yüksek lisans Öğrencisi Ayten KÜÇÜKSAYACIGİL

Prof. Dr. Emine GEÇKİL
Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı

NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
HEALTH SCIENCES SCIENTIFIC RESEARCH ETHICS BOARD
ETHICS BOARD DECISION FORM

Ethics Committee Date and Decision Number	Date: 03.11.2021 Decision Number: 15/92
Title of the Study	Examining The Role of Women in Control of Family Budget
Responsible Researcher	PhD Lecturer İbrahim Emre GÖKTÜRK
Assistant Researchers	Master Degree Student Ayten KÜÇÜKSAYACIĞİL
Ethics Committee Decision	Majority of votes ☐ Consensus ☒ Approval ☒ Correction * ☐ Rejection** ☐
Corrections Requested by the Ethics Committee During Re-Application*	
If rejected, reasons **	

Prof. Dr. Emine GEÇKİL
Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı

Ek 3 Tez İsim Değişikliği Kararı

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Toplantı Tarihi: 01/07/2022	Toplantı Sayısı: E-30242683-100-210104
Toplantıya Katılanlar:	
Toplantıya Katılmayanlar:	

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI KURUL KARARLARI

GÜNDEM:
KARARLAR:
2022/09-1: Danışmanlığını Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Emre GÖKTÜRK'ün yürüttüğü, 198426014004 numaralı Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ayten KÜÇÜKSAYACIGIL 'ın (Aile Bütçelerinin Kontrolünde Kadının Rolünün İncelenmesi) tez başlığının, "Aile Bütçelerinin Yönetiminde Kadının Rolünün İncelenmesi" olarak değiştirilmesinin uygunluğuna karar verildi.

Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Kübra KÜÇÜKŞEN Anabilim Dalı Başkanı
Doç. Dr. Hasan Hüseyin TEKİN Akademik Personel
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Emre GÖKTÜRK Akademik Personel

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 09YB-GE1L-082E Belge Doğrulama Adresi : <https://elbys.org.tr/erbakan.edu.tr>

Adres: Meram Tıp Fakültesi Dekanlığı Morfoloji Binası 42080 Meram/Konya
Telefon No : 0 (332) 223 79 54
e-Posta :

Fax No :
E-posta Adresi : info@meram.erbakan.edu.tr

Bilgi İçin : Staceyra BOYDAK
Strekli İyji
Telefon No: 0 (332) 223 79 54

